

Udskriftsdato: 15. december 2025

2007/2 LSF 119 (Gældende)

## Forslag til Lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven)

Ministerium: Miljøministeriet

Journalnummer: J.nr.  
MST-146-00003

## Forslag

til

# Lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven)<sup>1)</sup>

## Kapitel 1

### *Formål, definitioner m.v.*

§ 1. Loven har til formål at sikre, at den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade forebygger og afhjælper skaden eller faren og afholder alle omkostninger hertil.

§ 2. Loven finder anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som skal behandles efter denne lov ifølge en afgørelse truffet efter

- 1) lov om miljøbeskyttelse,
- 2) lov om forurennet jord,
- 3) lov om beskyttelse af havmiljøet,
- 4) lov om vandforsyning m.v.,
- 5) lov om miljø og genteknologi,
- 6) lov om naturbeskyttelse,
- 7) lov om skove,
- 8) lov om jagt og vildtforvaltning,
- 9) lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken,
- 10) lov om vandløb,
- 11) lov om råstoffer,
- 12) lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug,
- 13) regler fastsat efter lov om fiskeri og fiskeopdræt,
- 14) regler fastsat efter lov om havne, eller
- 15) regler fastsat efter lov om kystbeskyttelse.

§ 3. Loven finder ikke anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, når der er forløbet mere end 30 år, siden den emission eller begivenhed, der førte til skaden eller faren, har fundet sted, jf. dog § 48, stk. 3.

§ 4. Loven finder ikke anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, hvis skaden eller faren er forvoldt ved

- 1) diffus forurening, hvor det ikke er muligt at fastslå sammenhængen mellem skaden og den enkelte forureners handlinger eller undladelser,
- 2) krig eller borgerlige uroligheder,
- 3) en aktivitet omfattet af traktaten om oprettelsen af Det Europæiske Atomenergifællesskab eller en begivenhed eller aktivitet, for hvilke reglerne om ansvar eller erstatning falder ind under anvendelsesområdet af
  - a) Paris-konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område og Bruxelles-tillægskonventionen af 31. januar 1963,
  - b) Wien-konventionen af 21. maj 1963 om civilretligt ansvar for nuklear skade,
  - c) konventionen af 12. september 1997 om supplerende erstatning for nuklear skade,

- d) den fælles protokol af 21. september 1988 om anvendelse af Wien-konventionen og Paris-konventionen, eller
  - e) Bruxelles-konventionen af 17. december 1971 om civilretligt ansvar ved søtransport af nukleart materiale,
- 4) en naturbegivenhed af usædvanlig, uundgåelig og uafværgelig art,
  - 5) aktiviteter fra orlogsskibe og andre skibe, der ejes eller benyttes af en stat, i det omfang deres aktiviteter hovedsagelig tjener forsvarsformål eller den internationale sikkerhed eller udelukkende tjener til at beskytte mod naturkatastrofer, eller
  - 6) hændelser, for hvilke reglerne om ansvar eller erstatning falder ind under anvendelsesområdet af
    - a) konventionen af 27. november 1992 om det privatretlige ansvar for skader ved olieforurening,
    - b) konventionen af 27. november 1992 om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening,
    - c) konventionen af 23. marts 2001 om civilretligt ansvar for forureningsskader forårsaget af bunkersolie, eller
    - d) konventionen af 3. maj 1996 om ansvar og erstatning for skader opstået i forbindelse med søtransport af farlige og skadelige stoffer.

*Stk. 2.* Fremtidige ændringer af de konventioner, der er nævnt i stk. 1, nr. 3 og 6, finder anvendelse i forhold til denne lov, når de er gennemført i dansk ret.

**§ 5.** Loven omfatter undersøgelse og afhjælpning af en miljøskade og undersøgelse af og forebyggelse ved en overhængende fare for en miljøskade, der er forvoldt ved en erhvervsmæssig aktivitet, og hvor det af en myndigheds afgørelse fremgår, hvem der kan anses for ansvarlig for miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade.

*Stk. 2.* Ved erhvervsmæssig aktivitet forstås i denne lov enhver aktivitet, der udføres i forbindelse med en økonomisk aktivitet, en forretning eller en virksomhed, uanset om denne er privat eller offentlig, og uanset om den udføres med eller uden økonomisk gevinst for øje.

**§ 6.** Loven berører ikke den ret til at begrænse sit ansvar, som den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade har efter sølovens kapitel 9.

**§ 7.** Ved en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder forstås i denne lov en skade, som medfører en betydelig negativ påvirkning af opnåelse eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus for sådanne arter og områder. Påvirkningen vurderes i forhold til den hidtidige tilstand, jf. § 16 og regler fastsat efter § 18.

*Stk. 2.* Skade, der er en følge af en tidligere identificeret negativ påvirkning på grund af handlinger omfattet af en plan eller et projekt, som er udtrykkelig godkendt af en myndighed efter vurderinger som krævet i artikel 6, stk. 3, eller artikel 16 i Rådets direktiv om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter eller artikel 9 i Rådets direktiv om beskyttelse af vilde fugle, anses ikke som en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder.

*Stk. 3.* Skade på en beskyttet art, der er forvoldt ved en emission eller begivenhed, som finder sted efter den 1. juli 2008, når den følger af en bestemt aktivitet, som har fundet sted forud for artens optagelse på fortegnelsen over beskyttede arter, jf. bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter, anses ikke som en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder.

*Stk. 4.* Skade på et internationalt naturbeskyttelsesområde, der er forvoldt ved en emission eller begivenhed, som finder sted efter den 1. juli 2008, når den følger af en bestemt aktivitet, som har fundet sted forud for områdets udpegning i medfør af miljømålsloven, anses ikke som en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder.

**§ 8.** Ved en miljøskade på vandmiljøet forstås i denne lov en skade, som medfører en betydelig negativ påvirkning af den økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller det økologiske potentiale for vandforekomster, der er omfattet af miljømålsloven.

*Stk. 2.* Skader på vandmiljøet, der skyldes ændringer af et overfladevandområdes fysiske udformning eller forandringer i grundvandsforekomstens niveau, og skader på vandmiljøet, der vil indebære manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse til god tilstand, er ikke omfattet af loven, i det omfang disse skaders indtræden er en konsekvens af ændringer og aktiviteter, der er sket eller udført i overensstemmelse med miljømålslovens § 17, stk. 1 eller 2.

**§ 9.** Ved en miljøskade på jord forstås i denne lov en jordforurening, som er en følge af en direkte eller indirekte tilførsel af stoffer, organismer eller mikroorganismer til jord eller undergrund, og som medfører en betydelig risiko for, at menneskers sundhed påvirkes negativt.

**§ 10.** Ved en skade forstås i denne lov en målelig forringelse af en naturressource eller af en naturressources udnyttelsesmuligheder, som er indtrådt direkte eller indirekte.

**§ 11.** Ved en overhængende fare for en miljøskade forstås i denne lov, at der er en tilstrækkelig sandsynlighed for, at en miljøskade vil indtræde i nær fremtid.

**§ 12.** Ved den ansvarlige forstås i denne lov adressaten for en administrativ afgørelse omfattet af § 2.

**§ 13.** Ved forebyggende foranstaltninger forstås i denne lov foranstaltninger, der træffes, når en begivenhed, handling eller undladelse har medført overhængende fare for en miljøskade, med henblik på at forebygge eller minimere den pågældende skade.

**§ 14.** Ved afhjælpende foranstaltninger over for en miljøskade på vandmiljøet eller beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder forstås i denne lov enhver foranstaltning eller kombination af foranstaltninger, herunder afbødende eller foreløbige foranstaltninger, der tjener til at genoprette, genskabe eller erstatte skadede naturressourcer eller udnyttelsesmuligheder eller tilvejebringe tilsvarende alternativer til disse naturressourcer eller udnyttelsesmuligheder.

*Stk. 2.* Ved afhjælpende foranstaltninger over for en miljøskade på jord forstås i denne lov fjernelse af en konstateret forurening og genoprettelse af den hidtidige tilstand eller tilsvarende afhjælpende foranstaltninger.

*Stk. 3.* Miljøministeren fastsætter regler om, hvorledes miljøskader omfattet af stk. 1 skal afhjælpes.

**§ 15.** Ved naturressourcer forstås i denne lov beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, vandforekomster, som omfattet af miljømålsloven, og jord.

*Stk. 2.* Ved en naturressources udnyttelsesmuligheder forstås en naturressources funktioner til gavn for en anden naturressource eller for offentligheden.

*Stk. 3.* Ved beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder forstås arter, der er omfattet af bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter, og internationale naturbeskyttelsesområder, der er udpeget i medfør af miljømålsloven.

**§ 16.** Ved hidtidig tilstand forstås i denne lov den tilstand, som naturressourcerne og disses udnyttelsesmuligheder befandt sig i på det tidspunkt, hvor skaden indtrådte.

**§ 17.** Ved retablering, herunder naturlig retablering af skader på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og på vandmiljøet, forstås i denne lov tilbageførelse af skadede naturressourcer eller udnyttelsesmuligheder til deres hidtidige tilstand.

**§ 18.** Miljøministeren fastsætter regler om, hvilke forhold og kriterier der skal tages i betragtning ved afgørelsen om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

## Kapitel 2

### *Sikkerhedsstillelse*

**§ 19.** Den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade skal stille sikkerhed over for miljøministeren for opfyldelse af sine forpligtelser. Sikkerhedsstillelsen skal dække miljøministerens udgifter til sagsbehandling og til håndhævelse af forpligtelserne efter § 33, stk. 2, og § 35.

*Stk. 2.* Miljøministeren fastsætter sikkerhedsstillelsens størrelse og andre vilkår for sikkerhedsstillelsen.

*Stk. 3.* Miljøministeren fastsætter regler om sikkerhedsstillelsen, herunder om fordelingen af forpligtelsen til at stille sikkerhed, når der er flere ansvarlige for en miljøskade, om beregning og efterfølgende regulering af sikkerhedsstillelsens størrelse og om frigivelse af sikkerhedsstillelsen.

## Kapitel 3

### *Påbud om forebyggende og afhjælpende foranstaltninger m.v.*

**§ 20.** Miljøministeren skal påbyde den ansvarlige at give de oplysninger og foretage de undersøgelser m.v., som har betydning for vurderingen af, hvordan følgerne af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade afhjælpes eller forebygges. Den ansvarlige kan herunder påbydes at foretage prøveudtagning, analyser og måling af stoffer m.v. og andre undersøgelser med henblik på at klarlægge

- 1) årsagerne til og virkningerne af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade,
- 2) en miljøskades art og omfang, og
- 3) ændringer i omfanget og arten af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som er indberettet efter § 28.

**§ 21.** Hvis der fremkommer oplysninger, som ikke forelå på tidspunktet for afgørelsen om, at sagen skal behandles efter denne lov, og som viser, at en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade med overvejende sandsynlighed ikke kan være forvoldt af adressaten for myndighedens afgørelse, sender miljøministeren de nye oplysninger til den myndighed, som har truffet afgørelsen, jf. § 2, med henblik på, at sagen igen behandles efter reglerne i den lovgivning, som afgørelsen om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, er truffet efter.

*Stk. 2.* Konstateres der under sagsbehandlingen, at der ikke kan tilvejebringes sikkerhed efter § 19, behandles sagen efter reglerne i den lovgivning, som afgørelsen om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, er truffet efter. Kan der kun tilvejebringes sikkerhed for en del af udgifterne, behandles den resterende del af sagen efter disse regler.

**§ 22.** Miljøministeren kan påbyde den ansvarlige at træffe de nødvendige forebyggende foranstaltninger i forbindelse med en overhængende fare for en miljøskade eller praktisk gennemførlige tiltag med henblik på at begrænse eller forhindre yderligere miljøskade.

*Stk. 2.* Påbuddet skal omfatte krav om at fjerne en konstateret forurening eller anden negativ påvirkning af naturressourcer og at genoprette den hidtidige tilstand eller foretage tilsvarende afhjælpende foranstaltninger, i det omfang påbud herom kunne være meddelt efter den lov, hvorefter der blev truffet afgørelse om, at forureningen eller anden negativ påvirkning indebar en overhængende fare for en miljøskade.

*Stk. 3.* Påbuddet kan ikke omfatte de indgreb og foranstaltninger, der træffes af forsvarsministeren i medfør af lov om beskyttelse af havmiljøet.

**§ 23.** Miljøministeren skal påbyde den ansvarlige at afhjælpe en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder eller på vandmiljøet i overensstemmelse med regler fastsat efter § 14, stk. 3.

*Stk. 2.* Miljøministeren skal påbyde den ansvarlige at afhjælpe en miljøskade på jord ved at fjerne en konstateret forurening og genoprette den hidtidige tilstand eller foretage tilsvarende afhjælpende foranstaltninger.

*Stk. 3.* Påbud efter stk. 1 kan ikke omfatte de indgreb og foranstaltninger, der træffes af forsvarsministeren i medfør af lov om beskyttelse af havmiljøet.

**§ 24.** Er der indtruffet flere miljøskader på en sådan måde, at afhjælpende foranstaltninger efter § 23 ikke kan iværksættes samtidig, afgør miljøministeren, hvilken miljøskade der skal afhjælpes først under hensyntagen til miljøskadernes art, udbredelse og alvor, muligheder for naturlig retablering og risikoen for menneskers sundhed.

**§ 25.** Påbud efter §§ 20, 22 og 23 kan meddeles, uanset om den ansvarlige har rådighed over den ejendom, hvor der er påvist en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. I påbuddet skal der fastsættes en pligt til retablering af ejendommen.

*Stk. 2.* Hvis den ansvarlige ikke har rådighed over ejendommen, kan miljøministeren meddele den, der har rådighed over ejendommen, påbud om at tåle, at undersøgelser, forebyggende og afhjælpende foranstaltninger gennemføres af den ansvarlige for miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade.

*Stk. 3.* Når andre ved udførelse af foranstaltninger efter denne lov har forvoldt skade på anden mands ejendom, kan ejeren eller brugeren af ejendommen gøre erstatningskrav gældende over for miljøministeren, når der ikke kan opnås enighed om erstatningsfastsættelsen, eller når skadevolderen ikke kan dække erstatningskravet og miljøministeren indtræder i skadelidtes erstatningskrav mod den, der har forvoldt skaden.

*Stk. 4.* Erstatningsfastsættelse efter stk. 3 og erstatningsfastsættelse vedrørende skade, der er forårsaget ved miljøministerens udførelse af foranstaltninger efter denne lov, foretages i mangel af enighed af de taksationsmyndigheder, der er nedsat efter lov om offentlige veje. §§ 51-56 og 58 a-66 i lov om offentlige veje finder tilsvarende anvendelse, idet det dog er miljøministeren, der udfører de opgaver, som er tillagt vejbestyrelsen i henhold til lov om offentlige veje.

**§ 26.** Hvis en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade kan henføres til flere ansvarlige, kan påbud efter §§ 20, 22 og 23 meddeles dem alle. Påbuddet til den enkelte ansvarlige fastsættes under hensyn til den andel af den samlede skade eller fare for skade, som den pågældende bærer ansvaret for. Hvis det ikke er muligt at vurdere flere ansvarliges respektive andele af ansvaret for skaden eller faren for skaden, skal ministeren i påbuddene lægge til grund, at ligelige andele af ansvaret for skaden eller faren for skaden, herunder de dele, der ikke med sikkerhed kan henføres til én eller flere ansvarlige, skal henføres til de ansvarlige.

*Stk. 2.* Der kan ikke meddeles påbud til en ansvarlig, hvis det må antages, at kun en ubetydelig andel af ansvaret kan henføres til den pågældende.

*Stk. 3.* Hvis de ansvarlige, der er meddelt påbud efter stk. 1, ikke kan blive enige om sammen at efterkomme påbuddene, kan et nyt påbud om foretagelse af undersøgelser eller forebyggende eller afhjælpende foranstaltninger meddeles til den ansvarlige, som må antages at have forårsaget den største andel af skaden eller faren for skade.

*Stk. 4.* Hvis miljøministeren har påbudt, at ligelige andele af ansvaret for skaden eller faren for skade skal henføres til de ansvarlige, og hvis de ansvarlige ikke kan blive enige om sammen at efterkomme påbuddene, kan påbud om foretagelse af undersøgelser eller forebyggende eller afhjælpende foranstaltninger meddeles til den ansvarlige eller de ansvarlige, der har rådighed over den eller de berørte ejendomme. Hvis ingen ansvarlige har rådighed over den eller de berørte ejendomme, kan et sådant påbud rettes mod den eller de ansvarlige, der senest har haft rådighed over den enkelte berørte ejendom. I tilfælde af, at ingen af de ansvarlige har eller har haft rådighed over den eller de berørte ejendomme, kan påbuddet meddeles enhver af de ansvarlige.

*Stk. 5.* Den, der er forpligtet til at gennemføre påbud efter stk. 3 eller 4, kan kræve udgifterne dækket af de øvrige ansvarlige, i det omfang omkostningerne til efterkommelse af påbuddet kan henføres til deres andel af skaden og de øvrige ansvarlige var eller kunne være adressat for et påbud efter denne lov.

§ 27. Miljøministeren lader oplysninger om forvarslede eller meddelte påbud tinglyse på den eller de ejendomme, der er berørt af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, for påbudsadressatens regning, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. Oplysninger om forvarslede eller meddelte påbud efter § 25, stk. 2, tinglyses ikke.

Stk. 3. Hvis et påbud, der er forvarslet, ikke meddeles endeligt, afholder miljøministeren tinglysningsudgiften.

Stk. 4. Miljøministeren lader oplysninger om forvarslede eller meddelte påbud aflyse, når påbuddet er efterkommet.

## Kapitel 4

### *Forværring af en miljøskade eller forøgelse af en overhængende fare for en miljøskade*

§ 28. Den ansvarlige skal straks underrette miljøministeren om alle relevante aspekter af situationen, hvis en allerede indtrådt miljøskade forværres, eller en overhængende fare for en miljøskade forøges eller udvikler sig til en miljøskade.

§ 29. Den ansvarlige skal i tilfælde af, at en allerede indtrådt miljøskade forværres, eller en overhængende fare for en miljøskade forøges eller udvikler sig til en miljøskade, straks træffe enhver praktisk gennemførligt tiltag eller de nødvendige forebyggende foranstaltninger for at forhindre eller begrænse forværringen eller forøgelsen.

Stk. 2. Ved bekæmpelse af olie- og kemikalieforurening finder § 34, jf. § 47 f og § 35, jf. § 47 g, i lov om beskyttelse af havmiljøet, anvendelse.

§ 30. Underretning efter § 28 indebærer ingen indskrænkning i den ansvarliges pligt til at søge følgerne af en miljøskade, herunder forværring af skaden, effektivt afværget eller faren for, at en miljøskade indtræder, forebygget.

## Kapitel 5

### *Tilsyn*

§ 31. Miljøministeren fører tilsyn med, at loven og de regler, der er fastsat i medfør af loven, overholdes, og at afgørelser efterkommes.

§ 32. Miljøministeren skal foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning.

§ 33. I de situationer, der er nævnt i § 32, skal miljøministeren meddele den ansvarlige, at det ulovlige forhold skal bringes til ophør.

Stk. 2. Miljøministeren kan lade påbudte foranstaltninger efter kapitel 3 udføre for påbudsadressatens regning, når den fastsatte frist er udløbet.

Stk. 3. Miljøministerens afgørelser efter stk. 1 og 2 kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 34. Miljøministeren eller den, der er bemyndiget hertil af denne, har, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til offentlige og private ejendomme, lokaliteter og transportmidler for at føre tilsyn eller varetage andre opgaver efter denne lov eller regler udstedt i medfør af denne lov. Ministeren har herunder adgang til at fotografere, kopiere eller medtage dokumenter og andre genstande uden vederlag. Kvittering for medtagne genstande skal udleveres.

Stk. 2. Politiet yder myndigheder og personer, der af disse er bemyndiget hertil, bistand ved udøvelse af beføjelserne efter stk. 1. Miljøministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler herom.

Stk. 3. Ved undersøgelser og tilsyn på ejendomme, lokaliteter, anlæg og i transportmidler skal indehavere og ansatte yde miljøministeren fornøden vejledning og hjælp.

**§ 35.** I tilfælde, hvor § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter finder anvendelse, kan miljøministeren udføre nødvendige undersøgelser for den ansvarliges regning til belysning af forhold, som den ansvarlige ellers er eller kunne være pålagt at afgive oplysninger om.

## Kapitel 6

### *Administrative bestemmelser*

**§ 36.** Klageberettigede efter § 55 kan anmode miljøministeren om at træffe foranstaltninger efter kapitel 3 og 5.

*Stk. 2.* Anmodningen skal være ledsaget af relevante oplysninger til støtte for anmodningen om foranstaltninger vedrørende en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. § 55, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

**§ 37.** Inden der træffes afgørelse efter denne lov, skal adressaten skriftligt underrettes om sagen og gøres bekendt med sin adgang til aktindsigt. Adressaten skal i samme forbindelse opfordres til at bidrage med oplysninger, der kan belyse omkostninger, fordele og ulemper ved afgørelsen.

*Stk. 2.* Underretning efter stk. 1 kan undlades, hvis en øjeblikkelig afgørelse er nødvendig, eller hvis underretning må anses for åbenbart unødvendig, jf. dog § 38.

**§ 38.** Inden miljøministeren træffer afgørelse efter § 23, skal ministeren skriftligt underrette de klageberettigede, jf. § 55, om udkastet til afgørelsen og om, at de klageberettigede har ret til at kommentere udkastet inden 4 uger fra underretningen. Ministeren kan i særlige tilfælde fravige fristen i 1. pkt. Når offentlig annoncering finder sted, jf. stk. 3, regnes fristen dog altid fra annonceringens dato. Hvis fristen udløber på en lørdag, en helligdag, en grundlovsdag, en juleaftensdag eller på en nytårsaftensdag forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

*Stk. 2.* Udkast til afgørelser skal alene meddeles de foreninger og organisationer, der er nævnt i § 55, stk. 1, nr. 3-6, når de har anmodet miljøministeren om at modtage underretning om sådanne afgørelser, jf. § 42.

*Stk. 3.* Underretning af de personer, der er nævnt i § 55, stk. 1, nr. 2, kan finde sted ved offentlig annoncering.

**§ 39.** Afgørelser efter denne lov meddeles skriftligt til adressaten. Afgørelser, der kan påklages, skal tillige meddeles klageberettigede personer, organisationer og myndigheder, jf. § 55.

*Stk. 2.* Afgørelser skal alene meddeles de foreninger og organisationer, der er nævnt i § 55, stk. 1, nr. 3-6, når de har anmodet miljøministeren om at modtage underretning om afgørelserne, jf. § 42.

*Stk. 3.* Underretning til de personer, der er nævnt i § 55, stk. 1, nr. 2, kan finde sted ved offentlig annoncering.

**§ 40.** Påbud efter kapitel 3 skal indeholde en frist for, hvornår afgørelsen skal være efterkommet. Når der foreligger særlige forhold, kan det dog bestemmes, at påbud skal efterkommes straks.

**§ 41.** Miljøministeren kan fastsætte regler om annoncering efter §§ 38 og 39.

**§ 42.** Lokale foreninger og organisationer, der har beskyttelse af miljø og natur som hovedformål, kan meddele miljøministeren, hvilke bestemte typer af afgørelser efter loven foreningen ønsker underretning om, jf. § 39, stk. 1. Foreningen skal samtidig fremsende vedtægter, der dokumenterer, at den er lokalt organiseret, og at dens hovedformål er beskyttelse af natur og miljø. Tilsvarende gælder for lokale foreninger og organisationer, der efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelserne berører sådanne interesser.

*Stk. 2.* Landsdækkende foreninger og organisationer, der efter deres vedtægter har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål, kan meddele miljøministeren, hvilke bestemte typer af afgørelser efter loven

foreningen eller organisationen ønsker underretning om, jf. § 39, stk. 1. Tilsvarende gælder for landsdækkende foreninger og organisationer, der efter deres vedtægter har til formål at varetage væsentlige rekreative interesser, når afgørelserne berører sådanne interesser.

*Stk. 3.* Lokale afdelinger af landsdækkende foreninger og organisationer er ikke omfattet af stk. 1 og 2.

**§ 43.** Miljøministeren kan bemyndige en under ministeriet oprettet statslig myndighed eller efter forhandling med vedkommende minister andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

*Stk. 2.* Miljøministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1 og 4, herunder at afgørelser ikke skal kunne påklages.

*Stk. 3.* Miljøministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om udøvelsen af de beføjelser, som en anden statslig myndighed bliver bemyndiget til at udøve efter stk. 1.

*Stk. 4.* Miljøministeren kan bemyndige kommunalbestyrelsen eller regionsrådet til at udøve de beføjelser, der i denne lov er henlagt til miljøministeren.

*Stk. 5.* Miljøministeren kan fastsætte regler om behandlingen af de i stk. 4 nævnte sager.

**§ 44.** Miljøministeren kan træffe afgørelse om, at kommunalbestyrelsen og regionsrådet skal tilvejebringe oplysninger til brug for vurderingen af forhold, der er omfattet af denne lov, inden for den enkelte kommunes eller regions område.

*Stk. 2.* I afgørelser efter stk. 1 kan det bestemmes, at oplysningerne skal afgives i en bestemt form.

*Stk. 3.* Miljøministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens og regionsrådets forpligtelser til at tilvejebringe oplysninger til brug for vurderingen af forhold, der er omfattet af denne lov, inden for den enkelte kommunes eller regions område og om, at oplysningerne skal afgives i en bestemt form.

*Stk. 4.* Miljøministerens afgørelser efter stk. 1 og efter regler fastsat efter stk. 3 kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

**§ 45.** Miljøministeren kan fastsætte regler om den ansvarliges forpligtelser til at tilvejebringe oplysninger om foranstaltninger i henhold til loven.

*Stk. 2.* I regler efter stk. 1 kan det bestemmes, at oplysningerne skal afgives i en bestemt form, og at afgørelser, der træffes efter reglerne, ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

## Kapitel 7

### *Dækning af omkostninger*

**§ 46.** Den, der er ansvarlig for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade skal dække omkostningerne i forbindelse med miljøministerens administration og tilsyn efter lovens kapitel 2-6.

*Stk. 2.* Miljøministeren kan fastsætte regler om betaling til dækning af omkostningerne forbundet med ministerens administration og tilsyn efter stk. 1.

*Stk. 3.* Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om betaling af rente ved manglende eller for sen betaling af omkostningerne nævnt i stk. 1. Forrentningen sker fra forfaldsdagen og forrentes med en månedlig rente på 1,3 pct. for hver påbegyndt måned fra den 1. i den måned, i hvilken omkostningerne skal betales, dog mindst 50 kr.

**§ 47.** Restanceinddrivelsesmyndigheden kan inddrive krav efter § 46 ved udpantning og ved indeholdelse i løn m.v. efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

*Stk. 2.* Restanceinddrivelsesmyndigheden kan eftergive krav efter stk. 1 efter lov om opkrævning af skatter og afgifter m.v.

## Kapitel 8

### *Forældelse*

**§ 48.** Krav på dækning af udgifter, jf. § 33, stk. 2 og § 35, forældes efter 5 år fra den dato, hvor foranstaltningerne er afsluttet, eller hvor den ansvarlige for den emission eller begivenhed, som har forvoldt en miljøskade eller fremkaldt en overhængende fare for en miljøskade, er blevet identificeret. Den seneste af disse datoer lægges til grund.

*Stk. 2.* Stk. 1 gælder endvidere for krav på dækning af en myndigheds udgifter ved foranstaltninger efter anden lovgivning, når disse foranstaltninger kunne være påbudt gennemført efter lovens kapitel 3 eller er omfattet af § 47 f eller § 47 g i lov om beskyttelse af havmiljøet.

*Stk. 3.* Krav nævnt i stk. 1 og 2 forældes senest 30 år efter den emission eller begivenhed, der førte til en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, medmindre lovgivningens almindelige regler om forældelse indebærer, at forældelsen først indtræder på et senere tidspunkt.

## Kapitel 9

### *Forholdet til almindelige erstatningsregler*

**§ 49.** Loven begrænser ikke miljømyndighedernes adgang til erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i medfør af anden lovgivning.

## Kapitel 10

### *Klage og søgsmål*

**§ 50.** Medmindre andet fremgår af loven, kan afgørelser efter loven påklages til Miljøklagenævnet eller Naturklagenævnet, afhængigt af hvilket navn der er klageinstans for afgørelsen om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade omfattet af denne lov.

**§ 51.** En klage over et påbud eller en afgørelse om sikkerhedsstillelse har opsættende virkning. Miljøministeren eller klageinstansen kan dog bestemme, at klager over påbud eller afgørelser om sikkerhedsstillelse ikke skal have opsættende virkning, når særlige grunde taler herfor.

**§ 52.** Klage indgives skriftligt til miljøministeren, der videresender den til det relevante klagenævn, ledsaget af den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

*Stk. 2.* Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Når offentlig annoncering finder sted, jf. § 39, stk. 3, regnes klagefristen dog altid fra annonceringens dato. Hvis klagefristen udløber på en lørdag, en helligdag, en grundlovsdag, en juleaftensdag eller på en nytårsaftensdag forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

**§ 53.** Ved Miljøklagenævnets behandling af sager finder § 102, § 104, stk. 1 og 2, § 105, § 106 og § 109 i lov om miljøbeskyttelse tilsvarende anvendelse.

*Stk. 2.* Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om Miljøklagenævnets sammensætning og virksomhed ved behandlingen af sager i henhold til denne lov.

**§ 54.** Naturklagenævnets formand kan på nævnets vegne træffe afgørelse i klager, der skønnes ikke at indeholde spørgsmål af væsentlig interesse i forhold til lovens formål.

**§ 55.** Miljøministerens afgørelser kan påklages af

- 1) afgørelsens adressat,
- 2) enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald,
- 3) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres vedtægter har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål,

- 4) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres vedtægter har til formål at varetage væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser,
- 5) lokale foreninger og organisationer, som har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål,
- 6) lokale foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser, og
- 7) berørte myndigheder.

*Stk. 2.* Lokale afdelinger af landsdækkende foreninger eller organisationer er ikke omfattet af stk. 1, nr. 3 og 4.

*Stk. 3.* Ved klage efter stk. 1, nr. 3-6, kan klagenævnet kræve, at foreningerne eller organisationerne indsender vedtægter eller på anden måde dokumenterer klageberettigelsen.

**§ 56.** Søgsmål til prøvelse af afgørelser efter loven eller de regler, der er udstedt i medfør af loven, skal være anlagt inden 12 måneder efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt annonceret, regnes søgsmålsfristen dog altid fra datoen for annoncering.

## Kapitel 11

### *Straf m.v.*

**§ 57.** Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde den, der

- 1) undlader at efterkomme afgørelser efter loven,
- 2) undlader at underrette efter § 28,
- 3) afgiver urigtige eller vildledende oplysninger efter § 28,
- 4) undlader at træffe foranstaltninger efter § 29 eller
- 5) modvirker adgangen til en ejendom, lokalitet eller et transportmiddel i strid med § 34.

*Stk. 2.* Straffen kan stige til fængsel indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er

- 1) voldt skade på naturen eller miljøet eller fremkaldt overhængende fare derfor eller
- 2) opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser.

*Stk. 3.* Stk. 2 finder ikke anvendelse på overtrædelser begået fra udenlandske skibe, medmindre overtrædelsen er begået i indre territorielt farvand. For overtrædelser begået fra udenlandske skibe i ydre territorielt farvand kan straffen stige til fængsel indtil 2 år, hvis der er tale om forsætlig og alvorlig forurening af havmiljøet.

*Stk. 4.* I regler der fastsættes efter §§ 44 og 45, kan der fastsættes straf af bøde. Det kan endvidere fastsættes, at straffen kan stige til fængsel indtil 2 år under tilsvarende omstændigheder, som anført i stk. 2.

*Stk. 5.* Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

**§ 58.** Ransagning i sager om overtrædelse af bestemmelserne i denne lov kan ske i overensstemmelse med retsplejelovens regler om ransagning i sager, som efter loven kan medføre fængselsstraf.

## Kapitel 12

### *Ikrafttræden m.v.*

**§ 59.** Loven træder i kraft den 1. juli 2008, jf. dog stk. 2.

*Stk. 2.* Miljøministeren fastsætter efter forhandling med økonomi- og erhvervsministeren tidspunktet for ikrafttræden af § 4, stk. 1, nr. 6, litra c og d.

**§ 60.** Loven finder anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, der er forvoldt ved en emission eller begivenhed, som finder sted efter den 1. juli 2008, jf. dog stk. 2.

*Stk. 2.* Loven finder ikke anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, der er forvoldt ved en emission eller begivenhed, som finder sted efter den 1. juli 2008, når den følger af en bestemt aktivitet, som fandt sted og blev afsluttet inden denne dato.

**§ 61.** Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

- <sup>1)</sup> Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (EF-Tidende 2004 nr. L 143, side 56), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/21/EF af 15. marts 2006 om håndtering af affald fra udvindingsindustrien og om ændring af direktiv 2004/35/EF (EU-Tidende 2006 nr. L 102, side 15).

# *Bemærkninger til lovforslaget*

## *Almindelige bemærkninger til lovforslaget*

### *Indholdsfortegnelse*

1. Lovforslagets baggrund
- 1.2. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader
  - 1.2.1. Miljøskade
  - 1.2.2. Forebyggende foranstaltninger
  - 1.2.3. Afhjælpende foranstaltninger
  - 1.2.4. Anmodninger om foranstaltninger og klageprocedure
  - 1.2.5. Kompetent myndighed
2. Lovforslagets indhold
  - 2.1. Forholdet til miljøskadeserstatningsloven
  - 2.2. Miljøskadebegrebet
    - 2.2.1. Gældende ret
    - 2.2.2. Lovforslaget
  - 2.3. Forebyggende foranstaltninger
    - 2.3.1. Gældende ret
    - 2.3.2. Lovforslaget
  - 2.4. Afhjælpende foranstaltninger
    - 2.4.1. Gældende ret
    - 2.4.2. Lovforslaget
      - 2.4.2.1. Afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskade på jord
      - 2.4.2.2. Afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskade på vandmiljøet og på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder
  - 2.5. Anmodning om foranstaltninger og klage
    - 2.5.1. Gældende ret
    - 2.5.2. Lovforslaget
  - 2.6. Kompetent myndighed
    - 2.6.1. Gældende ret
    - 2.6.2. Lovforslaget
3. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
4. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
5. De miljømæssige konsekvenser
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer mv.
9. Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

### *1. Lovforslagets baggrund*

Forslaget til denne nye lov om miljøskader skal ses i sammenhæng med forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, som er fremsat samtidig hermed.

Det foreliggende lovforslag skal bidrage til at gennemføre Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøansvarsdirektivet), (EU-Tidende 2004 nr. L 143, side 56) og dele af Europa-Parlamentets og

Rådets direktiv 2006/21/EF af 15. marts 2006 om håndtering af affald fra udvindingsindustrien og om ændring af direktiv 2004/35/EF (EU-Tidende 2006 nr. L 102, side 15).

Gennemførelse af miljøansvarsdirektivet på natur- og miljøområdet og på fiskeriområdet sker med forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love. Gennemførelsen sker derudover efter lovene om havne og om kystbeskyttelse eller i regler, som er udstedt i medfør af disse love, jf. lov nr. 548 af 6. juni 2007 om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund m.v. (lovforslag L 77, folketingssamlingen 2006-07).

Det foreliggende lovforslag, der er en genfremsættelse af L 176, der blev fremsat i folketingssamlingen 2006-07, skal gennemføre de af miljøansvarsdirektivets bestemmelser, som definerer miljøskadebegrebet og fastlægger den ansvarliges forpligtelser til at forebygge og afhjælpe miljøskader og overhængende fare for miljøskade. De af direktivets bestemmelser, der fastlægger, på hvilket grundlag udøvere af erhvervsmæssige virksomheder er ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, den ansvarliges pligt til at anmelde en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade, og den ansvarliges pligt til umiddelbart at afværge en miljøskade eller en overhængende fare herfor gennemføres ved de ovennævnte ændringer af miljøbeskyttelsesloven og forskellige andre love og i lovgivningen om fiskeri, havne og kystbeskyttelse. Dog indeholder dette lovforslag også forpligtelser for den ansvarlige, såfremt en overhængende fare for en miljøskade øges eller en miljøskade indtræder eller en miljøskade forværres.

Dette indebærer, at afgørelsen om, hvorvidt der er en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade og hvem der er ansvarlig herfor, skal træffes efter de foreslåede bestemmelser i de generelle love på natur- og miljøområdet og øvrig relevant lovgivning. Når der er truffet afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade efter disse bestemmelser, skal sagens videre behandling i form af undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskaden ske efter de foreslåede bestemmelser i dette forslag til lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

## *1.2. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader*

Med hensyn til en fuldstændig gennemgang af miljøansvarsdirektivet henvises til pkt. 2 i de almindelige bemærkninger til forslag til ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, som er fremsat samtidig hermed. Miljøansvarsdirektivet er optrykt som bilag 2 til det nævnte lovforslag.

### *1.2.1. Miljøskade*

Miljøansvarsdirektivet stiller krav om, at en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade forårsaget af erhvervsmæssige aktiviteter forebygges og afhjælpes af "operatøren". "Operatøren" defineres i direktivet som en fysisk eller juridisk, privatretlig eller offentligretlig person, der driver eller kontrollerer den erhvervsmæssige aktivitet. Direktivet medfører ingen ændringer i miljø- og naturmyndigheders forpligtelse til at undersøge, forebygge eller afhjælpe konsekvenserne af skader på natur og miljø, hvor denne forpligtelse ikke løftes af den ansvarlige.

Miljøskaderne er i direktivet defineret som a) skade på arter og naturtyper beskyttet af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne, som medfører en betydelig negativ påvirkning af indsatsen for at opnå eller opretholde gunstig bevaringsstatus, b) skade på vandmiljøet i form af skade på vandforekomster omfattet af vandrammedirektivet, som medfører en betydelig negativ påvirkning af de pågældende vandforekomsters økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller økologiske potentiale, og c) skade på jord i form af en jordforurening, der medfører en betydelig risiko for, at menneskers sundhed påvirkes negativt.

Efter direktivet indebærer en skade, at der er en negativ målelig ændring i en naturressource (beskyttede arter og naturtyper, vandforekomster og jord) eller en målelig forringelse af en naturressources

udnyttelsesmuligheder. Ved udnyttelsesmuligheder og naturressourcers udnyttelsesmuligheder forstås en naturressources funktioner til gavn for en anden naturressource eller offentligheden.

Det er ikke enhver skade eller risiko, der vil udgøre en miljøskade, men alene en skade, hvis konsekvenser indebærer en betydelig påvirkning eller risiko. Der kan peges på, at betydeligt/betydende ikke blot retter sig mod omfanget af en påvirkning eller risiko, men i lige så høj grad mod karakteren heraf. Spørgsmålet om, hvorvidt en påvirkning eller risiko er ”betydelig”, afgøres af et samspil mellem påvirkningernes styrke eller karakter og i den sammenhæng følsomheden af den pågældende naturressource, påvirkningens omfang, dvs. størrelsen af det påvirkede område eller antallet af individer, samt et tidsaspekt, herunder om skaden genoprettes naturligt inden for et kort(ere) tidsrum.

Samtidig må det med udgangspunkt i proportionalitetsprincippet lægges til grund, at den betydelige skade eller risiko skal have en sådan karakter, et omfang og en almen interesse for andre end den eller de umiddelbart berørte, at den står i et rimeligt forhold til direktivets krav til de kompetente myndigheders håndtering af miljøskaderne, herunder ikke mindst kravene til supplerende og kompenserende foranstaltninger ved afhjælpning af skader på beskyttede arter og naturtyper og på vandmiljøet.

Det følger af direktivet, at de begreber, der er nødvendige til korrekt fortolkning og anvendelse af direktivets bestemmelser, skal defineres, især begrebet miljøskade, og at for begreber, der stammer fra anden relevant fællesskabslovgivning, bør definitionen være den samme, så der kan benyttes fælles kriterier og sikres ensartet anvendelse. Dette indebærer, at den skade, der i forhold til *vandramme*,- *habitat*- eller *fuglebeskyttelsesdirektiverne* udgør en betydelig negativ påvirkning i forhold til en naturressource, også må gøre det i forhold til *miljøansvarsdirektivet*, og at en sådan skade dermed vil udgøre eller indebære en miljøskade på vand eller beskyttede arter og naturtyper.

Direktivet omfatter ikke en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, der forårsages af: a) forurening af diffus art, hvor det ikke er muligt at fastslå årsagssammenhængen, b) væbnede konflikter, borgerkrig, optøjer eller lignende, c) naturbegivenheder, som er usædvanlige, uundgåelige og uafværgelige, d) aktiviteter, som hovedsageligt tjener det nationale forsvar, den internationale sikkerhed eller til at beskytte mod naturkatastrofer, e) aktiviteter og hændelser omfattet af Euratom-traktaten eller traktaterne om det civilretlige ansvar for skader forårsaget af håndteringen m.v. af nukleart materiale, f) hændelser omfattet af FN's Søfartsorganisation (IMO)'s konventioner om olieforurening, bunkerskonventionen og HNS-konventionen (andre farlige og skadelige stoffer), og g) hændelser omfattet af den internationale konvention om det privatretlige ansvar for skader opstået under transport af farligt gods ad vej, jernbane og indre vandveje.

For så vidt angår punkterne f) og g) forudsættes det, at de relevante konventioner er trådt i kraft og er ratificeret af og gennemført i medlemslandet. Olieforureningskonventionerne er trådt i kraft og er ratificeret af og gennemført i Danmark i sølovens kapitel 10. De materielle regler til gennemførelse af Bunkerskonventionen og HNS-konventionen er gennemført i sølovens kapitel 9 a og 11, men ikrafttrædelsen af disse regler afventer den danske ratifikation af de to konventioner, og at de træder i kraft internationalt. Bunkerskonventionens internationale ikrafttræden er nært forestående, idet konventionen træder i kraft den 21. november 2008. Den danske ratifikation af konventionen afventer blot det Europæiske Fællesskabs godkendelse i medfør af Parallelaftalen af 19. oktober 2005 mellem Danmark og Det Europæiske Fællesskab om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område. Tidspunktet for HNS-konventionens internationale ikrafttræden er fortsat ukendt. Danmark er ikke og vil ikke blive part til konventionen om det privatretlige ansvar for skader opstået under transport af farligt gods ad vej, jernbane og indre vandveje.

Derudover kan den ansvarlige begrænse sit økonomiske ansvar for forebyggelse og afhjælpning af en miljøskade efter national lovgivning, der gennemfører FN's Søfartsorganisation (IMO)'s Globalbegrænsningskonvention. Denne konvention er i Danmark gennemført ved bestemmelserne i sølovens kapitel 9.

Direktivet fastlægger 2 ansvarsregimer, der fastlægger forpligtelser for de ansvarlige for miljøskader-

ne. Disse forpligtelser omfatter såvel umiddelbare handlepligter og handlepligter, der meddeles på et offentligretligt grundlag, dvs. ved påbud. Et i udgangspunktet ubetinget ansvar for en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade på beskyttede arter og naturtyper, vandmiljøet og jord, som er forårsaget af visse emissioner og begivenheder, der er forårsaget ved erhvervsmæssige aktiviteter, som er omfattet af direktivets bilag III. Disse aktiviteter omfatter primært forurenende aktiviteter som drift af IPPC-virksomheder og virksomheder, der håndterer affald, udledning af stoffer til vandmiljøet og fremstilling, håndtering og anvendelse af pesticider, biocider og farlige kemiske stoffer. Men også fremstilling, håndtering og anvendelse af genetisk modificerede organismer og indvinding og opstemning af vand er omfattet. Det ubetingede ansvar for en miljøskade og en overhængende fare herfor som følge af disse aktiviteter er suppleret med et ansvar for en miljøskade og en overhængende fare herfor på beskyttede arter og naturtyper som følge af fejl og forsømmelser i forbindelse med al anden erhvervsmæssig aktivitet.

Direktivet indebærer ikke nogen ret for private til at kræve erstatning som følge af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

### *1.2.2. Forebyggende foranstaltninger*

Miljøansvarsdirektivet stiller krav om, at den ansvarlige omgående skal gennemføre de nødvendige forebyggende foranstaltninger, i tilfælde af en overhængende fare for en miljøskade. Det følger af direktivet, at der ved forebyggende foranstaltninger skal forstås foranstaltninger, der træffes, når en begivenhed, handling eller undladelse har medført en overhængende fare for en miljøskade, med henblik på at forebygge eller minimere den pågældende skade, men direktivet indeholder ikke derudover nærmere krav til, hvad disse forebyggende foranstaltninger kan eller skal bestå i. Direktivets bilag II, som foreslås gennemført med den foreslåede bemyndigelse i lovforslagets § 14, stk. 3, gælder ikke for disse forebyggende foranstaltninger, men alene for afhjælpende foranstaltninger.

Direktivet indeholder endvidere regler om, at den kompetente myndighed kan påbyde eller give instrukser om hvilke forebyggende foranstaltninger, som den ansvarlige skal træffe, og om at myndigheden kan vælge selv at foretage forebyggende foranstaltninger.

### *1.2.3. Afhjælpende foranstaltninger*

Miljøansvarsdirektivet stiller krav om, at den ansvarlige skal træffe afhjælpende foranstaltninger, når der er indtrådt en miljøskade. Disse afhjælpende foranstaltninger defineres som enhver foranstaltning eller kombination af foranstaltninger, herunder foreløbige foranstaltninger, der vil tjene til at genoprette naturressourcernes hidtidige tilstand. Direktivet indeholder endvidere regler om, at den kompetente myndighed kan påbyde eller give instrukser om, hvilke afhjælpende foranstaltninger den ansvarlige skal træffe, og om, at myndigheden kan vælge selv at foretage afhjælpende foranstaltninger.

Direktivet indeholder i denne sammenhæng et krav om, at den ansvarlige skal udarbejde forslag til og gennemføre undersøgelse og afhjælpning af en miljøskade med henblik på at genoprette naturressourcerne og deres udnyttelsesmuligheder til hidtidig tilstand i overensstemmelse med direktivets bilag II. Direktivets bilag II fastlægger en fælles ramme for afhjælpende foranstaltninger, som skal sikre, at de mest hensigtsmæssige foranstaltninger vælges for at genoprette og tilbageføre lokaliteten til hidtidig tilstand. Bilaget indeholder et regime for afhjælpning af skader på vand og beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og et andet regime for afhjælpning af skader på jord.

Det følger af direktivets bilag II, at *miljøskade på vandmiljøet og på beskyttede arter og naturtyper* skal afhjælpes ved primære, supplerende og kompenserende foranstaltninger. De primære foranstaltninger skal bringe naturressourcen tilbage til sin hidtidige tilstand, og hvis dette ikke er muligt, skal supplerende foranstaltninger godtgøre offentligheden for det tab af naturressourcer, der ikke genoprettes som følge af den primære afhjælpning. De kompenserende foranstaltninger skal kompensere for den manglende rådighed

over naturressourcerne, fra skaden indtræder, til den er genoprettet. De supplerende og kompenserende foranstaltninger skal bestå i yderligere forbedringer af naturressourcerne på den skadede lokalitet eller, hvis dette ikke er muligt, på en anden lokalitet.

Direktivets bilag II anviser en særlig metode - en såkaldt habitat-ækvivalens-metode - til at fastsætte omfanget og karakteren af de kompenserende og eventuelle supplerende foranstaltninger. Den anviste metode er inspireret af den amerikanske habitat-equivalency-analysis, HEA, som anvendes ved fastsættelse af krav til afhjælpende foranstaltninger på beskyttede naturressourcer i USA.

Direktivets bilag II indeholder også bestemmelser om anvendelse af proportionalitetsprincippet og om, hvilke hensyn der skal varetages ved fastlæggelse af foranstaltninger.

*Miljøskade på jord* skal efter direktivet afhjælpes ved at fjerne risikoen for menneskers sundhed i forbindelse med anvendelse af de forurenede arealer. Risikoen skal vurderes i forhold til den lovlige anvendelse af arealerne, dvs. såvel den eksisterende anvendelse som en fremtidig anvendelse, som er godkendt af myndighederne på det tidspunkt, hvor miljøskaden indtræder.

#### *1.2.4. Anmodning om foranstaltninger og klageprocedure*

Efter miljøansvarsdirektivet skal det være muligt at anmode om foranstaltninger, dvs. rejse en sag for de kompetente myndigheder og at få prøvet de kompetente myndigheders afgørelser i forbindelse med behandlingen af sager om en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. Ret til at rejse en sag og til prøvelse af de kompetente myndigheders afgørelser ved klage eller søgsmål tillægges efter direktivet ikke alene dem, der er umiddelbart berørt af en miljøskade eller af en overhængende fare for en miljøskade, men også miljø- og naturorganisationer, som opfylder alle krav efter national ret i denne sammenhæng.

#### *1.2.5. Kompetent myndighed*

Miljøansvarsdirektivet stiller krav om, at der udpeges en eller flere kompetente myndigheder til at opfylde de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne efter direktivet. De kompetente myndigheder skal således sikre, at en overhængende fare for en miljøskade og en miljøskade forebygges og afhjælpes og skal herunder afgøre, hvilke afhjælpende foranstaltninger der skal iværksættes for at genoprette naturressourcernes hidtidige tilstand og udnyttelsesmuligheder efter en sket skade, jf. direktivets bilag II.

Direktivet indeholder krav til, hvilke kompetencer de nationale kompetente myndigheder skal råde over som f.eks. hjemmel til at meddele påbud om undersøgelser af og afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskader eller overhængende fare for forværring heraf samt ret til at foretage selvhjælpshandlinger. Der er i den sammenhæng krav til de kompetente myndigheders sagsbehandling, herunder krav om forudgående høring af udkast til afgørelser om afhjælpende foranstaltninger.

### *2. Lovforslagets indhold*

Lovforslaget indeholder bestemmelser om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade, der er forvoldt ved en erhvervsmæssig aktivitet.

Lovforslaget definerer miljøskadebegrebet og de begreber, der skal fastlægges i den sammenhæng såsom »erhvervsmæssig aktivitet«, altså de aktiviteter, hvorfra en miljøskade eller en overhængende fare kan hidrøre, og »naturressourcer«, dvs. de naturressourcer, der er beskyttet af direktivet: de beskyttede arter og naturtyper, vandforekomster omfattet af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder og jord.

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, der er fremsat samtidigt med dette lovforslag, og lov nr. 548 af 6. juni 2007, som bl.a. indeholder bestemmelser i lov om havne og lov om kystbeskyttelse, hvorefter transport- og

energiministeren kan fastsætte de regler, der er nødvendige for en korrekt gennemførelse af EU-direktiver, der har til formål at beskytte natur og miljø, herunder miljøansvarsdirektivet.

Bestemmelserne i dette lovforslag vil finde anvendelse, hvor myndigheden i medfør af de nævnte foreslåede bestemmelser i de generelle love på miljø- og naturområdet og i medfør af regler udstedt efter lov om fiskeri (indeholdt i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love), lov om havne og lov om kystbeskyttelse, træffer afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, og hvem der er ansvarlig herfor. De foreslåede bestemmelser om ansvaret for en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade, som er indeholdt i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, fastlægger i overensstemmelse med miljøansvarsdirektivet 2 ansvarsregimer, jf. afsnit 1.2.1 ovenfor om direktivets indhold. Om den nærmere udformning af disse ansvarsregimer henvises til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, Lov 548/2007 om ændring af bl.a. lov om havne og lov om kystbeskyttelse samt forslaget til ændring af lov om fiskeri indeholder bemyndigelsesbestemmelser til i bekendtgørelse at udstede de nødvendige regler om ansvarsregimerne til gennemførelse af miljøansvarsdirektivet, indtil miljøskadeloven finder anvendelse. Der henvises til afsnit 1 ovenfor.

Dette lovforslag indeholder således bestemmelser om den ansvarliges pligt til øjeblikkeligt at forebygge en overhængende fare for en miljøskade og afværge en forværring af en miljøskade eller en overhængende fare herfor, og om meddelelse af påbud om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af en miljøskade, herunder om hvordan de afhjælpende foranstaltninger skal fastsættes. I den sammenhæng indeholder lovforslaget bestemmelser om meddelelse af påbud til grundejere om at tåle, at den ansvarlige udfører foranstaltninger på dennes ejendom samt om fremgangsmåden ved meddelelse af påbud til flere ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

Lovforslaget indeholder endvidere bestemmelser om, at den ansvarlige skal stille sikkerhed for opfyldelse af sine forpligtelser efter loven, altså for udgifter til undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskade, herunder for dækning af myndighedernes udgifter til behandling af sagen.

Lovforslaget indeholder herudover bestemmelser om betaling af alle myndighedens udgifter som følge af sagsbehandling og tilsyn efter loven, og berørte parter og miljø- og naturorganisationernes ret til under visse betingelser at rejse en sag eller til at klage over afgørelser efter loven eller indbringe afgørelserne for domstolene.

Lovforslaget indeholder dermed en offentligretlig regulering af den ansvarliges umiddelbare handlepligter i forhold til en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade, og hvilke påbud om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af en miljøskade der kan og skal meddeles den, der er ansvarlig for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. Disse handlepligter og offentligretlige påbud skal sikre, at de beskyttede naturressourcer ikke skades, skades mindst muligt og genoprettes til hidtidig tilstand, og at samfundet kompenseres for sit tab af naturressourcerne og deres udnyttelsesmuligheder i tiden fra en miljøskade er indtrådt, til den hidtidige tilstand er genetableret.

### *2.1. Forholdet til Miljøskadeserstatningsloven*

Miljøskadeserstatningsloven (lov nr. 225 af 6. april 1994 om erstatning for miljøskade) vedrører det civilretlige erstatningsansvar som følge af en miljøskade.

Miljøskadeserstatningsloven gennemfører et objektivt ansvar for en begrænset kreds af virksomheder, der er særligt farlige eller forurenende. Disse fremgår af en liste i et bilag til loven. Herunder hører blandt andet visse virksomheder, som skal have en miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelsesloven, visse landbrugsvirksomheder, autoværksteder og virksomheder med nedgravede olietanke på mindst 6.000 liter. Det objektive ansvar gælder, uanset om virksomheden er offentligt eller privat ejet.

Dette lovforslag og forslaget til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, som er fremsat samtidig hermed, samt gældende regler på natur- og miljøområdet, navnlig jord-

forureningsloven, indebærer en offentligretlig regulering af ansvaret. Udgangspunktet er her ikke et erstatningsansvar, men en handlepligt for de virksomheder m.v., som er ansvarlige for miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade.

Alle de virksomheder, som er omfattet af miljøskadeserstatningsloven, vil være omfattet af de nye regler om ubetinget ansvar for en miljøskade og en overhængende fare herfor, som foreslås gennemført i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love.

Miljøskadeserstatningsloven indeholder i § 2 en bestemmelse om, hvilke skader der er omfattet af loven. I medfør af § 2, nr. 1-3, omfatter skade efter miljøskadeserstatningsloven således personskaade, tab af forsørger, tingsskade og andet formuetab. Derudover fremgår det af lovens § 2, nr. 4, at skadesbegrebet omfatter *rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller genopretning af miljøet*.

Det fremgår af forarbejderne til miljøskadeserstatningsloven, at § 2 er udformet i overensstemmelse med den gældende retstilstand. Der kan herefter ikke kræves erstatning for ikke-økonomiske tab, medmindre der foreligger særlig hjemmel dertil. Endvidere kan der kun kræves erstatning for de rent økonomiske værdier til de personer, der må anses for at høre til den erstatningsretligt værnede personkreds.

For så vidt angår erstatning for rimelige omkostninger til afværgeforanstaltninger eller genopretning af miljøet antages det i forarbejderne til miljøskadeserstatningsloven, at i det omfang miljømyndighederne efter reglerne i miljøbeskyttelseslovgivningen har ret eller pligt til at foretage afværgeforanstaltninger eller genopretning af miljøet, vil omkostningerne hertil kunne erstattes efter § 2. Samtidig fremgår det af forarbejderne, at formålet med bestemmelsen er at give skadelidte ret til at få dækket de omkostninger, der er nødvendige for at bringe miljøet op på samme standard som forud for skaden (forureningen). I det omfang der kan iværksættes foranstaltninger til at afværge eller begrænse forurening af de almene goder, vil omkostningerne hertil kunne erstattes efter bestemmelsen. Omkostningerne kan dog kun erstattes, hvis de må anses for »rimelige«.

Lovforslagene til gennemførelse af miljøansvarsdirektivet (og de gældende regler i navnlig jordforureningsloven) fastslår som nævnt en handlepligt for den ansvarlige. Miljøskadebegrebet i dette lovforslag omfatter i denne sammenhæng kvalificerede skader på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, vandmiljøet eller jord, jf. nærmere de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.2. og bemærkningerne til §§ 7-11. Den ansvarlige forpligtes til at forebygge overhængende fare for sådanne skader og afhjælpe dem.

Afholder de kompetente myndigheder udgifter i forbindelse med selvhjælpshandlinger, skal dette ske for den ansvarliges regning. Direktivet stiller krav om, at den ansvarlige skal betale alle omkostninger, herunder for eksempel også for omkostninger til sagsbehandling, håndhævelse og tilsyn. Endelig indeholder direktivet særlige forældelsesregler.

Miljøskadeserstatningsloven giver adgang til private til at kræve erstatning for personskaade, tab af forsørger, tingsskade og andet formuetab. Lovforslagene til gennemførelse af miljøansvarsdirektivet regulerer ikke privates adgang til at fremsætte krav om erstatning som følge af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

Derudover begrænser lovforslagene ikke i øvrigt adgangen til at kræve erstatning efter almindelige regler i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i medfør af anden lovgivning. Der henvises til lovforslagets § 49.

I lyset af direktivets bestemmelser om handlepligter, omkostningsdækning og forældelse, må det imidlertid antages, at myndighederne i første række skal gå frem efter bestemmelserne i dette lovforslags regler og ikke efter erstatningsretlige regler, herunder miljøskadeerstatningsloven. Dette må gælde så meget desto mere, hvis miljøskadeloven giver myndighederne en bedre dækning.

## 2.2. Miljøskadebegrebet

### 2.2.1. Gældende ret

Ingen love på miljø- og naturområdet indeholder en tilsvarende definition af miljøskade svarende til definitionen i miljøansvarsdirektivet.

Miljøbeskyttelses-, jordforurenings-, husdyrgodkendelses- og havmiljøloven regulerer forurening og konsekvenserne af forurening. Begrebet forurening er beskrevet i forarbejderne til henholdsvis miljøbeskyttelsesloven og jordforureningsloven og udgangspunktet er her, at forurening er en påvirkning, som indebærer en ændring af den hidtidige tilstand. En forurening indebærer derfor begrebsmæssigt ikke nødvendigvis i sig selv en negativ påvirkning. En negativ påvirkning i forhold til miljø eller sundhed er imidlertid en forudsætning for, at forureningen er omfattet af de nævnte loves indgrebsbestemmelser. I det omfang en forurening er omfattet af lovene, og en indsats er påkrævet, følger kravene herom imidlertid af de samme bestemmelser, uanset om der er tale om større eller mindre forureninger. Med andre ord gælder der ikke et sæt regler for små forureninger og et andet for store.

Lovgivningen på naturområdet (naturbeskyttelsesloven, skovloven, jagt- og vildtforvaltningsloven, Tøndermarskloven, vandløbsloven og råstofloven) regulerer i modsætning til lovgivningen på miljøområdet ikke forurening. Den har som sit primære område at beskytte naturen i bred forstand. Instrumentet hertil er forbuds-, dispensations- og tilladelsesbestemmelser. Tilsynsmyndighedernes mulighed for påbud er relateret til ulovlige forhold. Ulovlige forhold er dog andet og mere end skade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, der skal beskyttes efter bestemmelserne i miljøansvarsdirektivet. Det kan f.eks. være hegning i strid med klitfredningsbestemmelser, tilsidesættelse af vilkår i en råstoffilladelse, dyrkning af vandløbsbræmmer m.v.

Formålet med lov om miljø- og genteknologi er at værne miljø og natur og at beskytte menneskets sundhed i forbindelse med anvendelse af genteknologi og genetisk modificerede organismer. Instrumentet hertil er et godkendelsessystem for fremstilling, anvendelse m.v. af genmodificerede organismer. Efter loven kan den, der er ansvarlig for et ulovligt forhold, påbydes i videst muligt omfang at genoprette den hidtidige tilstand. Denne bestemmelse finder anvendelse uanset omfanget af den skade, der er en konsekvens af det ulovlige forhold, medmindre der er tale om en skade af underordnet betydning.

### 2.2.2. Lovforslaget

Miljøskaderne defineres som a) skade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder omfattet af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne, som medfører en betydelig negativ påvirkning af opnåelse eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus, b) skade på vandmiljøet, som medfører en betydelig negativ påvirkning af de pågældende vandforekomsters økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller økologiske potentiale, og c) skade på jord, det vil sige en jordforurening, der medfører en betydelig risiko for, at menneskers sundhed påvirkes negativt.

En skade skal have form af en negativ ændring, som kan beskrives, påvises og dokumenteres, det vil sige, at skaden skal være konkret og målelig. Det indebærer desuden, at der skal være en (årsags)sammenhæng mellem en hændelse og en skade som en forudsætning for et ansvar for skaden. Kravet om årsagssammenhæng udelukker ikke i sig selv, at skaden er sket over tid eller konstateres længe efter, at hændelsen fandt sted.

Udgangspunktet for en konkret vurdering af, om der er sket en miljøskade på en beskyttet naturressource er den tilstand, som naturressourcen befandt sig i på det tidspunkt skaden skete – og ikke en formodet upåvirket (uforurennet) tilstand.

Hvorvidt der foreligger en miljøskade eller ej, er en konkret vurdering. Det er ikke enhver skade, der vil indebære en miljøskade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, vandmiljøet eller

jord, men alene en skade, hvis konsekvenser indebærer en betydelig påvirkning eller risiko af en beskyttet naturressource. En miljøskade er således en kvalificeret skade.

Der kan peges på, at betydeligt/betydende ikke blot retter sig mod omfanget af en påvirkning eller risiko, men i lige så høj grad mod karakteren heraf. Spørgsmålet om, hvorvidt en påvirkning eller risiko er "betydelig", afgøres af et samspil mellem påvirkningernes styrke eller karakter og i den sammenhæng følsomheden af den pågældende naturressource, påvirkningens omfang, dvs. størrelsen af det påvirkede område eller antallet af individer, samt et tidsaspekt, herunder om skaden genoprettes naturligt inden for et kort(ere) tidsrum.

Samtidig må det med udgangspunkt i proportionalitetsprincippet lægges til grund, at den betydelige skade eller risiko skal have en sådan karakter, et omfang og en almen interesse for andre end den/de umiddelbart berørte, at den står i et rimeligt forhold til miljøansvarsdirektivets (og dermed dette lovfor-slags) krav til de kompetente myndigheders håndtering af miljøskaderne, herunder ikke mindst kravene til supplerende og kompenserende foranstaltninger ved afhjælpning af skader på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og på vandmiljøet.

Niveauerne for betydelig påvirkning og dermed for, hvornår en miljøskade er indtrådt, må fastlægges på niveauer, der svarer til henholdsvis niveauet for betydelige påvirkninger af arter og internationale naturbe-skyttelsesområder i habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne for så vidt angår skader på beskyttede arter og områder, og niveauet for betydelige påvirkninger af vandforekomster i vandrammedirektivet for så vidt angår skader på vandmiljøet.

Miljøskaden »skade på jord« er begrænset til at omfatte skader som følge af jordforureninger. Jordforur-eningen skal være resultatet af den direkte eller indirekte tilførsel af stoffer, organismer eller mikroorga-nismer i, på eller under jorden. Ved stoffer forstås her som i forhold til miljøbeskyttelsesloven såvel rene stoffer som blandinger af stoffer.

Jordforurening i denne lovs forstand omfatter dermed - modsat den gældende jordforureningslov - såvel en kemisk forurening med stoffer, som en biologisk forurening med organismer og mikroorganismer. For så vidt angår den biologiske forurening antages bestemmelsen primært at være rettet mod mikroorganismer og lignende (små) organismer, der tilføres jorden, f.eks. som led i forurenings- eller skadedyrsbekæmpelse.

Jordforureningen skal medføre en betydelig risiko for, at menneskers sundhed påvirkes negativt. Det må antages, at det skal forstås som en risiko for en påvirkning af det enkelte menneskes sundhed i den for-stand, at der er en dokumenteret negativ effekt af de konstaterede forureningsniveauer på befolkningens sundhed. Risikoen skal være betydelig, se også bemærkningerne til lovforslagets § 9 om betydningen heraf.

Der vil blive udarbejdet en vejledning om miljøskadebegrebet. Vejledningen vil foreligge ved lovforsla-genes ikrafttræden.

En nærmere og endelig afgrænsning af skadebegrebet må fastlægges i praksis af klagenævnene og i sidste ende af domstolene, herunder EF-Domstolen.

Der henvises til bemærkningerne til §§ 7-11.

## *2.3 Forebyggende foranstaltninger*

### *2.3.1. Gældende ret*

Efter den gældende miljøbeskyttelseslov forudsættes der en ubetinget pligt til at forebygge eller afværge forurening, når der er opstået en overhængende fare for væsentlig forurening i forbindelse med aktiviteter eller anlæg, som man er ansvarlig for. En sådan afværge af en væsentlig forurening vil principielt kunne udgøre en afværge af en miljøskade og dermed forebyggelse af en miljøskade. Men hvis en væsentlig forurening afværges, vil det i udgangspunktet være meget vanskeligt og i høj grad en noget

teoretisk øvelse at afgøre, om forureningen, hvis den var sket og ikke var søgt begrænset, ville have haft konsekvenser svarende til en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

Efter den gældende miljøbeskyttelses- og jordforureningslov kan der tillige meddeles påbud om afhjælpende foranstaltninger over for skete forureninger. Sådanne afhjælpende foranstaltninger kan afværge eller forebygge konsekvenser, der svarer til, hvad der efter dette lovforslag vil være en miljøskade.

Afhjælpende foranstaltninger over for jordforurening forårsaget ved en erhvervsmæssig eller offentlig virksomhed kan efter den gældende jordforureningslov påbydes på grundlag af et ubetinget forureneransvar, der i store træk svarer til det ansvar i forhold til forebyggende foranstaltninger, der fastlægges efter dette lovforslag.

Afhjælpende foranstaltninger i forhold til andre forureninger end jordforureninger kan efter miljøbeskyttelsesloven imidlertid alene påbydes, når en forurening udgør eller er en følge af ulovlige forhold og skyldes forurenerens uforsvarlige adfærd. Vurderingen af, hvorvidt adfærd i forbindelse med erhvervsmæssig eller offentlig virksomhed er forsvarlig, er streng.

Vandforsyningsloven rummer ikke bestemmelser om forebyggende foranstaltninger, udover hvad der følger af kommunalbestyrelsens pligt og beføjelser til at gribe ind overfor ulovlige forhold f.eks. overindvinding i forhold til en meddelt indvindingstilladelse eller indvinding uden tilladelse.

Efter havmiljøloven kan forsvaret i medfør af lovens § 43 forbyde eller påbyde bestemte aktiviteter på eller fra et skib. F.eks. kan forsvaret forbyde et skib at fortsætte sin sejlads eller påbyde, at skibet skal følge bestemte retningslinjer, hvis der fra skibet er sket eller er fare for udtømmning eller udledning, som er i strid med loven eller forskrifter udstedt i medfør heraf. Det samme gælder, hvis der er tale om en udtømmning eller udledning omfattet af § 58, som sker af sikkerhedshensyn eller som ikke kan afværges på trods af alle rimelige bestræbelser og forbudet eller påbuddet er nødvendigt for at forhindre eller bekæmpe forurening af havet. Miljøministeren har tilsvarende beføjelser over for platforme.

Efter havmiljølovens § 43 a kan forsvarsministeren desuden f.eks. udstede forbud mod, at et skib anløber danske havne, hvis 1) skibet afsejler eller fortsætter sin sejlads trods et sejladsforbud efter § 43, eller 2) skibet undlader at anløbe et reparationsværft, som udpeges efter aftale med forsvarsministeren, med henblik på at udbedre de forhold, som førte til tilbageholdelsen.

Efter lov om miljø- og genteknologi og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesloven) forudsættes der en ubetinget pligt til at søge følgerne af driftsforstyrrelser eller uheld effektivt afværget eller forebygget for at undgå skade på miljø, natur og sundhed.

Lovene på naturområdet rummer ingen bestemmelser om forebyggende foranstaltninger udover, hvad der følger af pligten til at berigtige ulovlige forhold.

### *2.3.2. Lovforslaget*

Det foreslås, at den ansvarlige i tilfælde af, at en indtrådt miljøskade forværres eller den overhængende fare for en miljøskade forøges eller udvikler sig sådan, at en miljøskade indtræffer, har pligt til at træffe de umiddelbart nødvendige forebyggende foranstaltninger eller praktisk gennemførlige tiltag. Derudover indeholder forslaget hjemmel til, at miljøministeren kan påbyde den ansvarlige at iværksætte de forebyggende foranstaltninger eller praktisk gennemførlige tiltag, som er nødvendige for at afværge, at en overhængende fare for en miljøskade udvikler sig til en miljøskade eller begrænse en miljøskade eller skadens forværring.

Denne hjemmel vil f.eks. finde anvendelse, hvor en myndighed efter en af de love, der regulerer påvirkninger af natur og miljø, har truffet afgørelse om, at en negativ påvirkning af en af de beskyttede naturressourcer indebærer en overhængende fare for en miljøskade. En sådan overhængende fare for en miljøskade kunne eksempelvis være en jordforurening, der endnu ikke har medført en grundvandsforurening, men må antages at ville gøre det inden for kort tid. De forebyggende foranstaltninger, som den

ansvarlige umiddelbart er forpligtet til at foretage efter lovforslagets § 29 svarer til de foranstaltninger, som vil påhvile den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, efter den foreslåede nye § 38 c i jordforureningsloven.

For så vidt angår de foranstaltninger, som den ansvarlige kan påbydes efter dette lovforslags § 22 omfatter dette i udgangspunktet alene de foranstaltninger, der må anses for nødvendige for at hindre, at en overhængende fare for en miljøskade resulterer i en miljøskade eller for, at en miljøskade forværres.

Foranstaltningerne ville herefter således ikke nødvendigvis kunne indebære genopretning af den hidtidige tilstand, men vil i visse tilfælde skulle begrænses til indgreb, der f.eks. ville hindre en forurening i at sprede sig. Sådanne forebyggende foranstaltninger ville imidlertid ikke nødvendigvis indebære, at der ikke herefter fortsat var forurening eller anden negativ påvirkning af naturressourcerne, som kunne eller skulle påbydes fjernet m.v. efter den lovgivning, hvorefter afgørelsen om, at forureningen eller anden negativ påvirkning af naturressourcer indebærer en overhængende fare for en miljøskade, blev truffet. For at undgå, at der efter, at der er iværksat forebyggende foranstaltninger efter bestemmelserne i dette lovforslag, skulle iværksættes yderligere foranstaltninger efter anden lov, følger det derfor af bestemmelserne i lovforslagets § 22, stk. 2, at, i det omfang mere vidtgående foranstaltninger kunne være påbudt efter den lov, hvorefter der blev truffet afgørelse om, at der var indtrådt en overhængende fare for miljøskade, da skal et påbud om forebyggende foranstaltninger omfatte disse mere vidtgående foranstaltninger.

Dette indebærer f. eks., at hvor en jordforurening endnu ikke har påvirket grundvandsressourcen, men vil gøre det og i et omfang, så forureningen indebærer en overhængende fare for miljøskade på vandmiljøet, da skal de forebyggende foranstaltninger efter bestemmelserne i dette lovforslag ikke begrænses til en afværge af, at en miljøskade på vandmiljøet indtræder, men skal indebære, at den konstaterede forurening fjernes, og at den hidtidige tilstand genoprettes eller, at der foretages tilsvarende afhjælpende foranstaltninger i forhold til forureningen i overensstemmelse med de foreslåede nye regler i miljøbeskyttelsesloven om afhjælpning af forureninger, jf. forslag om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, og de gældende regler i jordforureningsloven.

Omfanget og karakteren af de forebyggende foranstaltninger vil ofte ikke kunne fastsættes uden forudgående undersøgelser af den negative påvirkning af naturressourcerne og dens mulige konsekvenser.

## *2.4. Afhjælpende foranstaltninger*

### *2.4.1. Gældende ret*

Jordforureningsloven fastsætter pligten til at undersøge eller afhjælp skade på naturressourcer som følge af en jordforurening, der er omfattet af loven. Loven omfatter forureninger i form af stoffer, der er i eller er gået igennem jord, medmindre forureningen er sket som led i jordbrugsmæssig spredning af pesticider, gødning, slam m.v.

Et påbud om afhjælpende foranstaltninger efter jordforureningsloven vil være et påbud om at fjerne en konstateret forurening og genoprette den hidtidige tilstand eller foretage tilsvarende afhjælpende foranstaltninger. Det bemærkes i den sammenhæng, at en forurening eller en restforurening – uafhængigt af omkostningernes størrelse – som udgangspunkt ikke kan kræves fjernet, hvis der foreligger en høj grad af sikkerhed for, at den hverken aktuelt eller i fremtiden indebærer en miljø- eller sundhedsmæssig risiko. Hvor det er muligt, vil de afhjælpende foranstaltninger typisk bestå i at fjerne forureningen og genoprette den forurenede lokalitet efter at have fjernet forureningen. Er det ikke muligt at fjerne forureningen (helt), eller vil omkostningerne hertil være uproportionale, foretages der en risikovurdering af (rest)forureningen og der gennemføres om nødvendigt foranstaltninger, der kan imødegå disse risici.

Miljøbeskyttelsesloven fastlægger pligten til at undersøge eller afhjælp skader som følge af den forurening af naturressourcer, som ikke er omfattet af jordforureningsloven. Miljøbeskyttelsesloven fastsætter som jordforureningsloven krav om genopretning til hidtidig tilstand. De afhjælpende foranstaltninger,

der iværksættes efter miljøbeskyttelsesloven, vil være af samme omfang og karakter som afhjælpende foranstaltninger efter jordforureningsloven.

Vandforsyningsloven rummer ikke bestemmelser om afhjælpning af skader på naturressourcer som følge af vandindvinding, men der er i lovens § 23 og § 28 fastlagt pligt til at erstatte skade, som forvoldes i bestående forhold ved forandring af grundvandsstanden, vandføringen i vandløb eller vandstanden i søer m.v. Bestemmelserne i § 23 og § 28 fastsætter en forpligtelse til at erstatte et økonomisk tab.

Efter havmiljøloven meddeles der ikke påbud om afhjælpende foranstaltninger, udover hvad der måtte være nødvendigt i forhold til bekæmpelse af forurening, jf. ovenfor om beskrivelse af gældende ret for så vidt angår foranstaltninger, der kan forebygge, at en miljøskade indtræder. Efter § 10 i bekendtgørelse om udledning af stoffer og materialer fra visse havanlæg kan Miljøstyrelsen, »hvis den finder det påkrævet i forbindelse med efterforskning, produktionsboring eller indvinding, pålægge ejeren eller brugeren af et havanlæg at udføre undersøgelser eller iværksætte foranstaltninger til overvågning og bevaring af miljøet i det omliggende havområde. Miljøstyrelsen kan herunder pålægge havanlæggets ejer eller bruger at efterlade havområdet i miljømæssigt forsvarlig stand«.

Efter lov om miljø og genteknologi og lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug forudsættes der en ubetinget pligt til at søge følgerne af driftsforstyrrelser eller uheld effektivt afværget eller forebygget, og Miljøstyrelsen henholdsvis kommunalbestyrelsen kan i tilfælde af ulovlige forhold tillige påbyde den ansvarlige i videst muligt omfang at genoprette den hidtidige tilstand.

Naturbeskyttelsesloven, skovloven, jagt- og vildtforvaltningsloven, Tøndermarskloven og råstofloven fastsætter alle, at det påhviler den til enhver tid værende ejer eller bruger at berigtige ulovlige forhold. Det antages i praksis, at dette ansvar også gælder efter vandløbsloven. Kravet om at berigtige det ulovlige forhold - bringe den ulovlige tilstand til ophør - indebærer, at naturressourcen skal bringes tilbage til den tilstand, den var i, før det ulovlige forhold fandt sted.

#### *2.4.2. Lovforslaget*

Når der er truffet afgørelse om, at der foreligger en miljøskade, herunder om hvem der er ansvarlig for skaden, skal den ansvarlige undersøge og afhjælp miljøskaden. Kravene til, hvordan en miljøskade afhjælpes, er fastsat i lovforslagets § 23, jf. regler, der vil blive fastsat efter lovforslagets § 14, stk. 3.

Ligesom miljøansvarsdirektivet indeholder lovforslaget forskellige krav til afhjælpning af en miljøskade på jord henholdsvis afhjælpning af en skade på vandmiljøet og på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder.

##### *2.4.2.1. Afhjælpende foranstaltninger i forhold til en miljøskade på jord*

For så vidt angår afhjælpning af en miljøskade på jord indeholder miljøansvarsdirektivet krav om, at den betydelige risiko for menneskers sundhed, som en miljøskade på jord indebærer, fjernes, se eventuelt direktivets artikel 6 og artikel 7, jf. bilag II, afsnit 2. Kravene til de afhjælpende foranstaltninger fastlægges i denne sammenhæng på baggrund af en risikovurdering. Ved denne risikovurdering kan der tages udgangspunkt i den aktuelle anvendelse af de forurenede arealer eller en allerede godkendt ændring af arealanvendelsen. For så vidt angår en miljøskade på jord indeholder direktivet altså ikke i alle tilfælde et krav om, at de afhjælpende foranstaltninger medfører genopretning til hidtidig tilstand. Direktivets krav til de afhjælpende foranstaltninger er således lempeligere end kravene efter dansk ret. I lovforslaget er gældende dansk rets krav til afhjælpende foranstaltninger fastholdt, således at udgangspunktet fortsat er, at foranstaltningerne skal medføre en genopretning af den hidtidige tilstand, jf. forslaget § 23, stk. 2. Dette skal gælde uanset de forurenede arealers lovlige, eksisterende eller allerede godkendte fremtidige anvendelse.

#### *2.4.2.2. Afhjælpende foranstaltninger i forhold til en miljøskade på vandmiljøet og på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder*

Miljøansvarsdirektivets krav til afhjælpning af disse skader er mere vidtgående end dansk rets hidtil gældende krav til afhjælpning. Det foreliggende lovforslag er i overensstemmelse med direktivets krav til fastsættelse af de afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskader på vand og på beskyttede arter og områder. Dette følger af lovforslagets § 23, stk. 1 og de regler der vil blive udstedt i medfør af den foreslåede § 14, stk. 3, som skal gennemføre miljøansvarsdirektivets bilag 2, afsnittene 1 og 1.1-1.3.3.

Det skal understreges, at disse nye og mere omfattende krav til de afhjælpende foranstaltninger i forhold til skader på vandmiljøet og på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder alene skal gælde ved afhjælpning af skader, der er omfattet af denne lov. Det vil sige, hvor der er truffet afgørelse om, at der er en miljøskade på vandmiljøet eller beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, og hvem der er ansvarlig for skaden. Alle andre skader på disse naturressourcer og på natur og miljø i det hele taget skal afhjælpes som efter hidtil gældende regler i de relevante love og praksis.

Efter miljøansvarsdirektivet skal de afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskader på vandmiljøet og på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder bestå i primære, supplerende og kompenserende foranstaltninger, der skal sikre, at de skadede naturressourcer føres tilbage til deres hidtidige tilstand, jf. direktivets artikel 6 og artikel 7, jf. bilag II, afsnittene 1 og 1.1. – 1.3.3. og lovforslagets § 22, stk. 1.

##### *Primære afhjælpende foranstaltninger*

Formålet med de primære afhjælpende foranstaltninger er at genoprette de skadede naturressourcer og deres udnyttelsesmuligheder, det vil sige at føre dem tilbage til eller mod deres hidtidige tilstand. Mulige foranstaltninger, der kan føre naturressourcerne tilbage til eller mod deres hidtidige tilstand skal altid overvejes. Det kan være foranstaltninger, der muliggør en naturlig genopretning af ressourcen og foranstaltninger, der forcerer en sådan genopretning.

Primære foranstaltninger kan således omfatte, at en forurening eller en anden skadelig påvirkning, f.eks. en opstemning af vand, fjernes, sådan at en skadet ressource kan reetablere sin økologiske balance igen. Disse foranstaltninger kan også omfatte, at der genplantes træer eller udsættes ny fiskeyngel for at fremskynde reetablering af et skovområde eller den økologiske balance i en sø. Primære foranstaltninger foretages således på den skadede lokalitet eller i direkte tilknytning til den skadede lokalitet.

##### *Hidtidig tilstand*

Hidtidig tilstand er i miljøansvarsdirektivet defineret som »den tilstand, naturressourcerne og disses udnyttelsesmuligheder ville have befundet sig i på det tidspunkt, hvor skaden indtræffer, hvis miljøskaden ikke var indtruffet. Den hidtidige tilstand bedømmes på grundlag af de bedste foreliggende oplysninger.« Ved den danske gennemførelse af miljøansvarsdirektivet er det lagt til grund, at hidtidig tilstand er den tilstand, som naturressourcen havde, umiddelbart før skaden indtraf. Det indebærer, at der ved fastlæggelse af den hidtidige tilstand som mål for de afhjælpende foranstaltninger skal tages udgangspunkt i den bedst mulige beskrivelse af den faktiske tilstand, men at der ikke samtidig forudsættes en analyse af naturressourcens sandsynlige udvikling i positiv eller negativ retning. Dette betyder, at der i dansk ret fastholdes en såkaldt »statisk tolkning« af begrebet »hidtidig tilstand«, modsat en »dynamisk fortolkning«, hvor begrebet ikke alene omfatter naturressourcens faktiske tilstand, men også ressourcens udviklingspotentiale, og hvor der skal tages højde for dette udviklingspotentiale i forbindelse med fastsættelse af de afhjælpende foranstaltninger.

De basisanalyser, der skal ligge til grund for vand- og Natura 2000-planlægningen efter miljømålsloven vil i vidt omfang indeholde de data, der skal anvendes til at fastlægge ressourcens hidtidige tilstand og dermed målet for de afhjælpende foranstaltninger. Det bemærkes, at særligt for så vidt angår vand

eksisterer der allerede i dag et omfattende datamateriale fra de tidligere amters overvågning af natur og vand, herunder som led i det nationale overvågningsprogram NOVANA og i forbindelse med den gebyrfinansierede kortlægning af grundvandsressourcen efter miljømålsloven (tidligere efter vandforsyningsloven).

#### *Supplerende foranstaltninger*

Supplerende foranstaltninger skal alene fastsættes, hvor de primære foranstaltninger ikke medfører, at de skadede naturressourcer genoprettes til hidtidig tilstand. De supplerende foranstaltninger fastsættes for at kompensere for, at der ikke sker en fuld genopretning af de skadede ressourcer. Disse foranstaltninger skal altså resultere i, at samfundet har en tilsvarende mængde og kvalitet af naturressourcer, som før miljøskaden indtraf, selv om det ikke kunne lade sig gøre at genoprette den konkret skadede naturressource.

Disse supplerende foranstaltninger skal bestå i etablering eller forbedring af andre, sammenlignelige naturressourcer.

De supplerende foranstaltninger kan foretages på den skadede lokalitet, alternativt på en anden geografisk lokalitet, jf. direktivets bilag 2, afsnit 1.3.1, der omhandler de kriterier, som skal inddrages i valget af foranstaltninger, herunder den geografiske tilknytning. Direktivets bilag 2, afsnit 1.3.1. foreslås gennemført i de regler, der vil blive udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3.

#### *Kompenserende foranstaltninger*

De kompenserende foranstaltninger skal fastsættes for at kompensere samfundet for, at det i perioden fra, at en miljøskade er indtrådt, til de skadede naturressourcer er genoprettet, har måttet undvære de skadede naturressourcer og deres udnyttelsesmuligheder.

Også de kompenserende foranstaltninger skal bestå i etablering eller forbedring af andre, sammenlignelige naturressourcer. Det er udtrykkeligt angivet i miljøansvarsdirektivet, at disse foranstaltninger ikke kan bestå i en økonomisk kompensation til borgerne for dette midlertidige savn eller tab af ressourcer.

Supplerende foranstaltninger skal alene fastsættes, hvor de primære foranstaltninger ikke medfører fuld genopretning. For så vidt angår de kompenserende foranstaltninger vil udgangspunktet være, at der samtidig med, at der skal fastsættes primære og eventuelt supplerende foranstaltninger, også skal fastsættes kompenserende foranstaltninger.

De kompenserende foranstaltninger kan foretages på den skadede lokalitet, alternativt på en anden geografisk lokalitet, jf. direktivets bilag 2, afsnit 1.3.1, der omhandler de kriterier, som skal inddrages i valget af foranstaltninger, herunder den geografiske tilknytning. Direktivets bilag 2, afsnit 1.3.1. foreslås gennemført i de regler, der vil blive udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3.

#### *Fastsættelse af supplerende og kompenserende foranstaltninger*

Miljøansvarsdirektivet indeholder krav til, hvorledes de supplerende og kompenserende foranstaltninger skal fastsættes. Disse krav følger af direktivets bilag II, afsnit 1.2., jf. de regler, der vil blive udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3, svarende til direktivets bilag 2, afsnit 1.2. Det fremgår heraf, at - om muligt - skal de eventuelt supplerende foranstaltninger og de kompenserende foranstaltninger fastsættes ved hjælp af en ækvivalensvurderingsmetode. Er det ikke muligt at anvende en sådan metode, kan alternative metoder, herunder økonomisk værdisætning anvendes.

#### *Ækvivalensvurderingsmetoder*

En ækvivalensmetode er en metode, hvor naturressource sammenlignes med naturressource, udnyttelsesmulighed med udnyttelsesmulighed. De betegnes også som RRSS metoder - kort for ressource-til-ressource/service-til-service metoder. Disse RRSS metoder er i vidt omfang udviklet i USA og har i udstrakt grad erstattet de økonomiske værdisætningsmetoder ved fastsættelse af afhjælpende foranstaltninger efter

den amerikanske lovgivning. RRSS metoder er ikke almindeligt anvendt i dansk miljøadministration, og Miljøministeriet kan ikke pege på danske eksempler, hvor afhjælpende foranstaltninger er fastsat efter en sådan metode.

RRSS metoderne er derimod kendte i Storbritannien, og det britiske forslag til principper for gennemførelse af miljøansvarsdirektivet indeholder en beskrivelse af principperne i en RRSS vurdering. Denne beskrivelse kan kort opsummeres således:

RRSS metoder er en måde at omsætte naturressourcer og deres udnyttelsesmuligheder til enheder, der kan sammenlignes, sådan at der kan fastsættes en tilsvarende mængde og kvalitet af ressourcer og udnyttelsesmuligheder til erstatning for dem, der er tabt enten endegyldigt eller for en periode. Hvis f.eks. et træ er ødelagt og dermed tabt i 50 år, kan dette forenklet omsættes til et tab af 50 træår. At stille et andet træ til rådighed i 50 år kunne altså kompensere dette tab (være en kompenserende foranstaltning). En egentlig RRSS analyse er væsentligt mere sofistikeret end dette og kan således tage højde også for kvaliteten af naturressourcen, herunder kvaliteten af ressourcens bidrag til andre naturressourcer f.eks. et vådområdes betydning for passerende trækfugle.

Tre væsentlige elementer i en RRSS metode er: tidspræferencer, skadens omfang og hvordan skaden genoprettes:

- 1) Tidspræference: Det er almindeligt accepteret, at samfundet tillægger nutidige goder og udnyttelsesmuligheder større værdi end fremtidige goder og udnyttelsesmuligheder af samme omfang og karakter. Der »diskonteres« for at tage højde for dette forhold. Hvis der i træ-eksemplet diskonteres med 3,5 %, kan tabet af 50 træår opgøres til 24 diskonterede træår. Antallet af træår er lavere, fordi tabet af træet bliver mindre værd for hvert år, der går. Tabet af træet i år 50 er således fastsat til kun 0,2 træår.
- 2) Skadens omfang: Naturressourcen er måske kun delvist skadet. For eksempel er træet måske ikke helt ødelagt, men det kan kun fungere som levested for halvdelen af de fugle, som det kunne rumme før skaden. I dette tilfælde kan det ses som, at træets udnyttelsesmuligheder er reduceret med 50 %. Hvis denne tilstand består i 50 år kan det midlertidige tab opgøres som 12 diskonterede træår frem for 24.
- 3) Hvordan genoprettes skaden: En naturressource vil typisk komme sig over tid og ikke på en gang, når et vist antal år er gået. Der vil altså typisk ske en løbende delvis genopretning. Dette kan anskueliggøres med følgende forenkede eksempel: Hvis det f.eks. lægges til grund, at træets udnyttelsesmuligheder ved skaden reduceres med 50 %, men at træet kommer sig lineært, dvs. løbende og i nogenlunde samme tempo, over de 50 år (og fuglene vender tilbage i samme tempo), så kan tabet opgøres til ikke 12 diskonterede træår, men 6 diskonterede træår.

Det følger af miljøansvarsdirektivet og dermed af det foreliggende lovforslag, at når de afhjælpende foranstaltninger fastsættes ved hjælp af ækvivalensvurderingsmetoder (RRSS metoder), skal der om muligt først forsøges fastsat foranstaltninger, der tilvejebringer naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, der i art, kvalitet og kvantitet svarer til de tabte ressourcer og udnyttelsesmuligheder. Anskueliggjort meget forenklet, indebærer dette, at hvis der er tabt egetræår, skal disse i udgangspunktet erstattes af andre egetræår. Kun hvis dette ikke er muligt, kan de tabte egetræår erstattes af bøgetræår eller måske nøddebuskår. I sidstnævnte tilfælde bør egetræsårene hellere erstattes af bøgetræårene end nøddebuskårene på grund af det princip om størst mulig sammenlignelighed, som ligger i RRSS metoden.

#### *Anvendelse af alternative metoder ved fastsættelse af supplerende og kompenserende foranstaltninger*

Hvis det ikke er muligt at anvende en ækvivalensvurderingsmetode, skal alternative metoder anvendes ved fastsættelse af de supplerende og kompenserende foranstaltninger. Den kompetente myndighed kan i så fald foreskrive, hvilken metode der skal anvendes og kan i den sammenhæng pege på økonomisk værdisætning.

Hvis der foreskrives anvendelse af økonomisk værdisætning til fastsættelse af de eventuelt supplerende

og de kompenserende foranstaltninger, er udgangspunktet, at såvel de tabte som de erstattende ressourcer og udnyttelsesmuligheder skal værdisættes. Et dette ikke muligt eller urimeligt tids- eller omkostningskrævende, kan den kompetente myndighed vælge at fastsætte afhjælpende foranstaltninger, der vil koste, hvad der svarer til værdien af de tabte ressourcer og muligheder.

*Økonomisk værdisætning* er en opgørelse af pengeværdien af naturressourcer og deres udnyttelsesmuligheder. En sådan opgørelse vil indeholde en opgørelse af den økonomiske værdi af en ressource eller af udnyttelse af en ressource for samfundet, f.eks. i form af den økonomiske værdi af prisen for fanget fisk, fældet træ eller indvundet vand. Den økonomiske værdisætning skal derudover også søge at afdække den økonomiske værdi af ikke-prissatte goder, det vil sige udnyttelsesmuligheder, som eksempelvis det forhold at vandet er urenset, men rent, at der kan bades fra stranden, at delfiner springer langs sejlbådene og sæler soler sig på stenene. Det er goder, der er ekstremt vanskelige at værdisætte, men som utvivlsomt værdsættes af i hvert tilfælde nogle af samfundets borgere, og som oftest også har en betydning for samfundets økonomi i form af en påvirkning af huspriser, mængden af turisme m.v. Økonomisk værdi-fastsættelse sker her f.eks. ved at søge at afdække hvilken værdi, samfundets borgere tillægger disse goder.

Det følger heraf, at økonomisk værdisætning er en tidskrævende og omkostningstung metode, også selv om der i nogen grad kan anvendes resultater fra tidligere værdisætningsstudier i det konkrete projekt. Dertil kommer, at anvendelse af økonomisk værdisætning som metode til at fastsætte afhjælpende foranstaltninger har været og er meget kontroversiel, i en sådan grad, at dette har været en væsentlig del af baggrunden for en øget brug og udvikling af ækvivalensvurderingsmetoderne i USA.

På denne baggrund forventes det, at økonomisk værdisætning kun i meget sjældne tilfælde vil finde anvendelse ved fastsættelse af afhjælpende foranstaltninger efter bestemmelserne i dette lovforslag.

#### *Fastsættelse af de samlede afhjælpende foranstaltninger – valget mellem mulige afhjælpende foranstaltninger*

Efter miljøansvarsdirektivet og dermed tillige efter dette lovforslag skal den kompetente myndighed, efter lovforslaget miljøministeren overveje en række kriterier, når der træffes afgørelse om, hvilke afhjælpende foranstaltninger der skal iværksættes i forhold til en miljøskade på vand og på beskyttede arter og områder. Kriterierne er fastsat i direktivets bilag II, afsnit 1.3 henholdsvis vil blive fastsat i de regler, der vil blive udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3, svarende til direktivets bilag 2, afsnit 1.3. og er som følger:

- Virkningen af den enkelte foranstaltning på folkesundheden og sikkerheden,
- Omkostningerne ved at gennemføre foranstaltningen,
- Sandsynligheden for, at den enkelte foranstaltning opfylder målet,
- I hvilken udstrækning den enkelte foranstaltning vil forhindre fremtidig skade og undgå yderligere skade som følge af gennemførelsen af den pågældende foranstaltning,
- I hvilken udstrækning den enkelte foranstaltning gavner hver enkelt komponent af den pågældende naturressource eller udnyttelsesmulighed,
- I hvilken udstrækning den enkelte foranstaltning tager hensyn til relevante sociale, økonomiske og kulturelle forhold og andre relevante faktorer, der er specifikke for lokaliteten,
- Hvor lang tid det vil tage, inden genopretningen af miljøskaden bliver effektiv,
- I hvilken udstrækning den enkelte foranstaltning medfører genopretning af den lokalitet, hvor miljøskaden er indtrådt, og
- Den geografiske tilknytning til den lokalitet, hvor skaden er indtruffet.

Ikke alle disse kriterier vil have betydning i den enkelte sag, og kriteriernes indbyrdes betydning vil være helt afhængig af omstændighederne i den konkrete sag.

Det skal fremhæves, at proportionalitetsprincippet gælder for afgørelserne om fastsættelse af afhjælpen-

de foranstaltninger i forhold til en miljøskade på vand og på beskyttede arter og områder. Proportionalitetsprincippet har konkret fundet udtryk i en bestemmelse i direktivets bilag II, afsnit 1.3.3., henholdsvis i de regler, der vil blive udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3, svarende til direktivets bilag 2, afsnit 1.3.3. om, at den kompetente myndighed kan bestemme, at der ikke skal iværksættes yderligere afhjælpende foranstaltninger, hvis

- de afhjælpende foranstaltninger, der allerede er iværksat, sikrer, at der ikke længere foreligger nogen betydelig risiko for at påvirke menneskers sundhed, vandmiljøet eller beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder negativt, og
- omkostningerne ved de afhjælpende foranstaltninger, der skal træffes for at nå tilbage til den hidtidige tilstand eller et tilsvarende niveau, ikke står i forhold til den miljømæssige gevinst, der opnås.

## *2.5. Anmodning om foranstaltninger og klage*

### *2.5.1. Gældende ret*

I forhold til det at rejse en sag, dvs. at anmode om foranstaltninger, følger det af almindelige regler om tilsyn, at en tilsynsmyndighed – herunder tilsynsmyndighederne efter miljø- og naturlovgivningen – er forpligtet til at behandle henvendelser fra borgere, organisationer, virksomheder og andre offentlige myndigheder om forhold, undergivet myndighedens tilsyn, medmindre de er åbenbart grundløse. Der er endvidere i en række love på miljø- og naturområdet bestemmelser om, at tilsynsmyndigheden kan undlade at behandle forhold, som den anser for at være af underordnet betydning. Der er således i vidt omfang adgang for borgere, organisationer m.v. til at rejse sager om forureninger og andre negative påvirkninger af miljø- og natur over for tilsynsmyndighederne.

Med hensyn til klage gælder efter miljøbeskyttelsesloven for så vidt angår påbud om undersøgelser af forurening efter lovens § 72, at disse kan påklages til Miljøklagenævnet og indbringes for domstolene af afgørelsens adressat, af enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i afgørelsen og af kommunalbestyrelsen for så vidt angår afgørelser truffet af ministeren. For så vidt angår afgørelser efter miljøbeskyttelseslovens § 69 om genopretning til hidtidig tilstand efter sket ulovlig forurening, kan disse ikke påklages, men indbringes for domstolene af dem, som må anses for søgsmålsberettigede, i udgangspunktet afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i afgørelsen.

Efter jordforureningsloven udstedes påbud om undersøgelse af jordforureningen og genopretning til hidtidig tilstand eller tilsvarende afhjælpende foranstaltninger overfor jordforureningen efter lovens kapitel 5. Disse afgørelser kan påklages til Miljøklagenævnet og indbringes for domstolene af afgørelsens adressat, af enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i afgørelsen, af den stedlige kommunalbestyrelse og det stedlige regionsråd og af Sundhedsstyrelsen.

Kommunalbestyrelsens afgørelser som tilsynsmyndighed efter vandforsyningslovens kapitel 10 og 11 kan påklages til Miljøklagenævnet af afgørelsens adressat, Sundhedsstyrelsen og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i afgørelsen.

Som nævnt ovenfor kan forsvarsministeren udstede forbud til et skib mod videre sejlads eller andre aktiviteter efter havmiljølovens §§ 43 og 43 a for at forhindre eller bekæmpe forurening eller påbyde, at sejlads eller andre aktiviteter skal følge bestemte retningslinjer, hvis der er sket eller er fare for ulovlig udtømning eller udledning. Der kan endvidere i visse tilfælde udstedes forbud mod, at et skib anløber danske havne.

Afgørelser efter disse bestemmelser kan påklages til Ankenævnet for Søfartsforhold, jf. havmiljølovens § 51 a.

Miljøstyrelsens påbud efter bestemmelserne i § 10 i bekendtgørelse om udledning i havet af stoffer og materialer fra visse havanlæg kan påklages til miljøministeren.

Efter lov om miljø og genteknologi og lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug kan der, når der

foreligger et ulovligt forhold, meddeles påbud om i videst muligt omfang at genoprette den hidtidige tilstand. Sådanne påbud kan ikke påklages, men kan indbringes for domstolene af dem, som må anses for søgsmålsberettigede, i udgangspunktet afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i afgørelsen.

Naturbeskyttelsesloven indeholder ikke bestemmelser, der positivt fastsætter i hvilke tilfælde, der kan meddeles påbud. Det antages i praksis, at påbud kan meddeles om genopretning af en ulovlig tilstand. Der er en begrænset klageadgang til Naturklagenævnet for så vidt, at der ikke kan klages over påbuddets indhold, men der kan klages over, hvorvidt der foreligger et ulovligt uforhold, og dermed om der er grundlag for påbuddet. Klageberettigede er adressaten, ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører, offentlige myndigheder samt en række lokale og landsdækkende organisationer, der varetager naturinteresser i bred forstand. Tilsvarende regler findes i den øvrige lovgivning på naturområdet med forskellige variationer mht. klageadgangen for organisationer i påbudssager, men som giver enhver med en individuel, væsentlig interesse klageadgang.

Alle de omtalte afgørelser kan indbringes for domstolene.

### 2.5.2. Lovforslaget

Det følger af miljøansvarsdirektivets artikel 12, at fysiske eller juridiske personer, som er eller kan forventes at blive berørt af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, og miljø- og naturorganisationer, som har en tilstrækkelig interesse i beslutningsprocessen på miljøområdet, skal have adgang til at kræve, at den kompetente myndighed træffer foranstaltninger efter direktivets regler. Det overlades til medlemsstaterne at fastlægge, hvornår sådanne miljø- og naturorganisationer har en tilstrækkelig interesse som nævnt.

Dette krav foreslås gennemført ved dette lovforslags § 36 for så vidt angår foranstaltninger, der skal iværksættes, efter at det er afgjort, at der er en miljøskade eller en overhængende fare herfor og ved bestemmelser i §§ 1-12 og regler udstedt i medfør af § 13 i forslaget til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love for så vidt angår retten til at kræve, at den relevante tilsynsmyndighed efter de respektive love på miljø- og naturområdet, vurderer og træffer afgørelse om, at der er en miljøskade eller en overhængende fare herfor.

Det følger desuden af direktivets artikel 13, at de fysiske og juridiske personer, foreninger og organisationer m.v., der er tillagt retten til at rejse en sag efter direktivets artikel 12, tillige skal have adgang til at få prøvet den kompetente myndigheds afgørelser om foranstaltninger i forhold til en miljøskade og en overhængende fare herfor. Dette kan ske enten ved klage til et uafhængigt administrativt organ (nævn) eller ved at indbringe en afgørelse for domstolene.

Dette krav foreslås gennemført ved dette lovforslags § 55 om klage for så vidt angår foranstaltninger, der skal iværksættes, efter at det er afgjort, at der er en miljøskade eller en overhængende fare herfor. Dette krav foreslås ligeledes ved tilsvarende bestemmelser i §§ 1-12 og i regler udstedt i medfør af § 13 i forslaget til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love for så vidt angår de afgørelser, der vedrører, om der er en miljøskade eller en overhængende fare herfor, og som den relevante tilsynsmyndighed efter de respektive love træffer.

Særligt for så vidt angår fristen for at indbringe afgørelser efter miljøskadeloven for domstolene, påpegede Advokatrådet i forbindelse med Miljøministeriets høring af lovforslaget i 2006, at der i den gældende jordforureningslov er fastsat en søgsmålsfrist på 12 måneder som følge af, at der er tale om komplicerede sager, hvor kendskabet til forureningens omfang og omkostninger først foreligger på et tidspunkt, der i tid ligger noget efter det udstedte påbud. Adressaten for et påbud bliver således først på et sent tidspunkt i stand til at vurdere behovet for domstolsprøvelse. Advokatrådet fandt, at de samme synspunkter i vid udstrækning ville gøre sig gældende i sager omfattet af bestemmelserne i forslaget

til miljøskadeloven, og anbefalede på den baggrund, at søgsmålsfristen i disse sager blev fastsat til 12 måneder.

Advokatrådets anbefaling er fulgt ved udarbejdelse af lovforslaget, og det følger således af forslagets § 56, at søgsmålsfristen i forhold til afgørelser efter bestemmelser i dette lovforslag er 12 måneder.

## *2.6. Kompetent myndighed*

### *2.6.1. Gældende ret*

Efter lovgivningen på miljø- og naturområdet er det de relevante tilsynsmyndigheder, der forestår sagsbehandlingen i forbindelse med foranstaltninger, der skal træffes i forhold til indtrådte skader, først og fremmest skader som er indtrådt som følge af ulovlige forhold.

Godkendelses- og tilsynskompetencen på miljøområdet er fordelt mellem kommunalbestyrelserne, regionsrådene og miljøministeren ved de statslige miljøcentre under Miljøministeriet. Den absolut største del af godkendelses- og tilsynsopgaverne efter miljøbeskyttelses- og jordforureningsloven er placeret hos kommunalbestyrelserne, ligesom kommunalbestyrelserne varetager tilsynet efter husdyrloven og vandforsyningsloven.

Tilsynet efter havmiljøloven varetages af Miljøstyrelsen for så vidt angår forurening fra aktiviteter og anlæg på platforme, mens Forsvarsministeriet forestår overvågningen og bekæmpelse af olie- og kemikalieforurening fra skibe til havs, og kommunalbestyrelserne forestår forureningsbekæmpelsen på strande og i havne.

Tilsynet efter lov om miljø og genteknologi varetages af Miljøstyrelsen.

På naturområdet er der sammenfald mellem dispensations-, tilladelses- og tilsynsmyndigheden inden for de enkelte love. Efter de fleste af lovene er myndigheden enten kommunalbestyrelsen eller miljøministeren. Efter naturbeskyttelsesloven og råstofloven er såvel kommunalbestyrelsen som miljøministeren myndighed på specielt beskrevne områder. Men den myndighed, der meddeler dispensation eller tilladelse, fører også tilsyn hermed.

### *2.6.2. Lovforslaget*

Det foreslås, at når den relevante tilsynsmyndighed efter lovene på miljø- og naturområdet og efter fiskeri-, kyst- og havneloven eller regler udstedt i medfør heraf har truffet en afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare herfor og hvem, der er ansvarlig for denne skade eller fare, overdrages den videre behandling af sagen til miljøministeren. Miljøministeren træffer herefter afgørelse om den videre undersøgelse, forebyggelse eller afhjælpning af miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade. Det forventes, at miljøministeren vil delegerer kompetencerne hertil til de statslige miljøcentre under Miljøministeriet, der herefter vil varetage behandlingen af sagerne om en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade.

Dette indebærer, at når den relevante tilsynsmyndighed er en kommunalbestyrelse eller en anden statslig myndighed end miljøcentrene under Miljøministeriet, skal denne tilsynsmyndighed, efter at have truffet afgørelsen efter den relevante lov om, at der er en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade og om hvem der er ansvarlig for skaden eller faren, oversende sagen til behandling hos det statslige miljøcenter.

Forslaget skal ses i lyset af, at afgørelserne af, hvordan miljøskaderne skal undersøges, forebygges og afhjælpes, forventes at blive vanskelige. Der skal anvendes bestemte vurderings- og værdisætningsmetoder, som kræver særlige faglige forudsætninger. Samtidigt forventes der relativt få tilfælde af miljøskader eller overhængende fare for miljøskade (5-15 sager årligt). Det vurderes derfor, at en vis centralisering af de faglige kompetencer er nødvendig for at sikre en kontinuerlig opbygning og udnyttelse af faglig viden og erfaring.

Der er i denne sammenhæng tillige lagt vægt på, at de statslige miljøcentre under Miljøministeriet vil have såvel lokalkendskab som særlige faglige forudsætninger på områderne gennem deres arbejde med vand- og Natura 2000-planerne.

Endelig indebærer samling af opgaverne hos de statslige miljøcentre under Miljøministeriet fordele i forhold til arbejdet med at registrere, samle og afrapportere data om miljøskaderne og deres behandling til Kommissionen og i forhold til eventuelt samarbejde med andre medlemslandes miljø- og naturmyndigheder om behandlingen af grænseoverskridende miljøskader.

Det foreslås dog, at miljøministeren kan bemyndige f.eks. kommunalbestyrelserne til at varetage sagsbehandlingen efter denne lov, se lovforslagets § 43. Det kan vise sig hensigtsmæssigt at lade kommunalbestyrelserne overtage sagsbehandlingen, når loven har virket i en vis periode, og der på den baggrund er blevet indsamlet et erfaringsgrundlag med hensyn til såvel det reelle antal og omfang af indtrufne miljøskader på årsbasis som med hensyn til anvendelse af vurderingsmetoderne i direktivets bilag 2, jf. den foreslåede bemyndigelse i lovforslagets § 14, stk. 3, og typen og omfanget af de igangsatte og udførte afhjælpende foranstaltninger.

### *3. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige*

Kommunalbestyrelserne og regionsrådene er ikke tillagt myndighedsopgaver efter bestemmelserne i lovforslaget, hvorfor lovforslaget ikke har økonomiske og administrative konsekvenser for disse myndigheder.

Staten, forventeligt de statslige miljøcentre under Miljøministeriet, skal forestå sagsbehandlingen efter bestemmelserne i lovforslaget. Det følger imidlertid af miljøansvarsdirektivet, at den ansvarlige skal pålægges de fulde økonomiske udgifter i forbindelse med behandling af en sag efter loven, dvs. udgifterne til undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af en miljøskade og de kompetente myndigheders udgifter ved behandling af sagen, herunder udgifterne som følge af tidsforbruget i forbindelse med behandlingen af sagen. Det forventes, at miljøcentrenes tidsforbrug til behandling af sager efter loven vil udgøre i størrelsesordenen 1-2 årsværk. Den ansvarlige skal dække miljøcentrets udgifter til sagsbehandlingen, herunder udgifter til de 1-2 yderligere årsværk. Se herom lovforslagets § 46 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Det er samtidigt et krav efter miljøansvarsdirektivet og dermed dette lovforslag, at den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade skal stille sikkerhed for opfyldelsen af sine forpligtelser efter direktivet og altså dermed dette lovforslag, når det er afgjort, at der er en miljøskade eller en overhængende fare herfor. Konstateres det imidlertid under sagsbehandlingen, at den ansvarlige ikke kan stille sikkerhed, ophører sagsbehandlingen efter miljøskadeloven, og sagens videre behandling sker efter den pågældende særlov. Kan der kun delvist stilles sikkerhed, behandles den resterende del af sagen om muligt efter de hidtil gældende regler i de generelle love.

Lovforslaget indebærer, at der i videre omfang end hidtil vil være adgang til at klage over afgørelser om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af skader på de naturressourcer, der er omfattet af denne lov. Det forventes således, at klagenævnene vil skulle behandle et mindre antal yderligere klager i sådanne sager end hidtil.

På denne baggrund forventes merudgifterne for staten samlet set at blive begrænsede.

Det skal fremhæves, at gennemførelsen af miljøansvarsdirektivet ikke medfører ændringer i miljø- og naturmyndighedernes forpligtelse til at undersøge, forebygge eller afhjælpe konsekvenserne af skader på natur og miljø, hvor denne forpligtelse ikke løftes af forurener/skadevolder.

### *4. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet*

Omfanget af de økonomiske konsekvenser er helt afhængigt af antallet af sager om miljøskade eller overhængende fare for en miljøskade, som skal behandles efter bestemmelserne i dette lovforslag. Der

skønnes at blive tale om ca. 5-15 sager om året, heraf ca. 5 på naturområdet. Skønnet er baseret på en fortolkning af direktivets skadesbegreb sammenholdt med myndighedernes hidtidige erfaringer med afværgelse af fare og genopretning af skader på natur- og miljøområdet.

Hvor der træffes en afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som skal behandles efter bestemmelser i dette lovforslag, vil den ansvarlige skulle stille sikkerhed for og afholde samtlige udgifter til undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader, herunder de kompetente myndigheders udgifter til behandling af sagerne, herunder de udgifter, som følger af myndighedernes tidsforbrug.

Udgifterne ved afhjælpning af en miljøskade på henholdsvis beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder samt på vandmiljøet vurderes at kunne blive noget – måske i nogle tilfælde væsentligt – større end efter de nugældende regler, idet kravene til afhjælpning er mere vidtgående end de eksisterende krav i dansk lovgivning.

Derudover kan det ikke udelukkes, at der kan være en vis merudgift som følge af den udvidede klageadgang for natur- og miljøorganisationer og -foreninger m.v. i forhold til afgørelser om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader og overhængende fare for miljøskader i forhold til hidtil gældende ret.

De administrative konsekvenser for erhvervslivet består i en løbende byrde i form af forpligtelsen til at opfylde påbud efter loven om at give oplysninger og foretage vurderinger m.v., jf. lovforslagets § 20.

#### *5. De miljømæssige konsekvenser*

Sammen med forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love vurderes lovforslaget at få positiv effekt på beskyttelsesniveauet i Danmark. Lovforslaget indebærer generelt en udvidelse af de forpligtelser til at afhjælpe skader på miljøet, som kan pålægges den ansvarlige efter gældende ret. Udover det krav om genopretning af hidtidig tilstand eller tilsvarende foranstaltninger, der i vidt omfang er udgangspunktet i den gældende lovgivning på natur- og miljøområdet, indebærer det foreliggende lovforslag tillige krav om supplerende og kompenserende foranstaltninger. Krav om supplerende foranstaltninger kendes i et vist begrænset omfang i dag, f.eks. efter naturbeskyttelses- og skovloven.

#### *6. Administrative konsekvenser for borgerne*

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

#### *7. Forholdet til EU-retten*

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse, og forskellige andre love, der fremsættes samtidig med dette lovforslag. De to lovforslag gennemfører tilsammen hovedparten af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/21/EF af 15. marts 2006 om håndtering af affald fra udvindingsindustrien og om ændring af direktiv 2004/35/EF .

#### *8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.*

Sammen med lovforslaget om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love har lovforslaget været sendt i høring til:

Advokatrådet, Affald Danmark, Akademiet for de Tekniske Videnskaber, Akademikernes Centraladministration, Akademirådet, Altinex Oil, Amternes Vadehavssamarbejde, Amtsrådsforeningen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Arbejdstilsynet, Asfaltindustrien, Batteriforeningen, Benzinforhandlernes Fælles Repræsentation, Beredskabsstyrelsen, Beskæftigelsesministeriet, Bilfærgernes Rederiforening, Biologfor-

bundet, Boligselskabernes Landsforening, Branchearbejdsmiljørådet Jord til Bord, Brancheforeningen SPT, Brancheforeningen for Genanvendelse af Organiske Restprodukter til Jordbrugsformål, Bryggeriforeningen, Byggesocietet, Campingrådet, Centralforeningen af autoreparatører i Danmark, Centralorganisationen af industriansatte i Danmark CO-industri, CO-industri, Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Coop Danmark, DAKOFA (Dansk Komité for Affald) Danmarks Apotekerforening, Danmarks Cykle Union, Danmarks Fiskeindustri- og Eksportforening, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Fiskeriundersøgelser, Danmarks Idrætsforbund, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Miljøundersøgelser, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Rederiforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Statistik, Danmarks Turistråd, Danmarks Vindmølleforening, Danish Cable Protection Company, Dansk Akustisk Selskab, Dansk Amatørfiskerforening, Dansk Akvakultur, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Autogenbrug, Dansk Botanisk Forening, Dansk Byggeri, Dansk Byplanlaboratorium, Dansk Cyklistforbund, Dansk Ejendomsrådgiverforening, Dansk Energi, Dansk Energi Brancheforening, Dansk Entomologisk Forening, Dansk ErhvervsFremme, Dansk Fritidsfiskerforbund, Dansk Fritidsfiskeriforbund, Dansk Galvanisør Union, Dansk Gartneri, Dansk Gasteknisk Center, Dansk Handel og Service (DHS), Dansk Industri, Dansk Kano og Kajak Forbund, Dansk Land- og Strandjagt, Dansk Landbrug, Dansk Metal, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Pelsdyravlerforening, Dansk Planteværn, Dansk Rideforbund, Dansk Sejlunion, Dansk Skovforening, Dansk Skytte Union, Dansk Sportsdykkerforbund, Dansk Standard, Dansk Textil og Beklædning, Dansk Transport og Logistik, Dansk Vandrelaug, Danske Fjernvarmeværkers forening, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Danske Havne, Danske Landskabsarkitekter, Danske Læskedrikfabrikanter, Danske Maritime, Danske Mejeriers Fællesorganisation, Danske Regioner, DANVA (Dansk Vand- og Spildevandsforening), DASU (Dansk Automobil Sports Union), DBL (Institute for Health Research and Development), De Danske Skytteforeninger, De Samvirkende Købmænd, DELTA, Den Danske Dyrlægeforening, Den danske Landinspektørforening, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, Det Norske Veritas, DNV, Det Økologiske Råd, Det Økologiske Råd & Selskab, Direktoratet for FødevareErhverv, DONG, DTC, Dyrenes Beskyttelse, Erhvervs- og Boligstyrelsen, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Elfor, Elsam, Emballageindustrien, Embedslægeforeningen, Energi E2, ENERGINET.DK, Energistyrelsen, Entomologisk Fagudvalg, Eurofins, Farvandsvæsenet, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Finansministeriet, Finansrådet, FMK-sekretariatet, Forbrugerrådet, Forbrugerstyrelsen, FORCE Technology, Foreningen af Amternes Tekniske Chefer (FATCH), Foreningen af Bioteknologiske Industrier i Danmark, Foreningen af Byplanlæggere (FAB), Foreningen af danske biologer, Foreningen af Danske Brøndborere, Foreningen af Danske Grus- og Stenindustrier, Foreningen af Danske Jordbrugskalkværker, Foreningen af Danske Kraftvarmeværker, Foreningen af Danske Privathavne, Foreningen af Forlystelsesparker i Danmark, Foreningen af Lystbådehavne i Danmark (Flid), Foreningen af Miljøakkrediterede Miljøcertifikatorer, Foreningen af miljømedarbejdere i kommunerne, Foreningen af Naturfredningsformænd i Danmark, Foreningen af politimestre i Danmark, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen af Vandværker i Danmark, Foreningen Bæredygtige Byer og Bygninger, Foreningen for Danmarks Fiskemel og Fiskeolieindustri, Foreningen for danske ral- og sandsugere, Foreningen Regnskovsgruppen Nepenthes, Forsikring & Pension, Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriet, Forsvarets Bygningstjeneste, Forskningscenter Skov og Land, Freja Ejendomme A/S, Friluftsrådet, Fritidshusejernes Landsforening, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), Fødevarestyrelsen, Genanvendelse af Organiske Restprodukter til Jordbrugsformål (BGORJ), Genvindingsindustrien, GEUS, Grafisk arbejdsgiverforening, Green Network, Greenpeace Danmark, GrænseRegion Syd, Grøn Livsstil, Grønne Familier, GTS (Godkendt Teknologisk Service), Hjortespring Miljø, HORESTA, Hess Denmark ApS, HTS-A Arbejdsgiver- og Erhvervsorganisationen, HTSI Erhvervsorganisationen, HUR, Håndværksrådet, IMOKA, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Ingeniørforeningen i Danmark, International Transport Danmark, Jordbrugets Bedriftssundhedstjeneste, Justitsministeriet, Kalk- og Teglværksforeningen, Kirkeministeriet, KL, Kolonihaveforbundet, Kommunale Tjenestemænd og overenskomstansatte (KTO), Kommunekemi, Konkurrencestyrelsen, Kort-

og Matrikelstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Kulturministeriet, Kyst, Land & Fjord, Kystdirektoratet, Københavns Havn, Landbrugets Rådgivningscenter, Landbrugsrådet, Landdistrikternes Fællesråd, Landsforeningen af Landsbysamfund, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Landsforeningen Levende Hav, Landsforeningen Praktisk Økologi, LO (Landsorganisationen i Danmark), Lægemiddelindustriforeningen, Metal Søfart, Maskinmestrenes Forening, Mejeriforeningen, Miljøcenter Fyn/Trekantsområdet, Miljøcenter Horsens, Miljøcenter Nordjylland, Miljøcenter Vendsyssel, Miljøcenter Vest, Miljøcenter Vestjylland, Miljøcenter Viborg, Miljøcenter Østjylland, Miljøklagenævnet, Miljølaboratoriet Storkøbenhavn, Miljøsamarbejde mellem Ærøskøbing og Marstal Kommuner, Miljøsamarbejde Sønderjylland Nord, Miljøsamarbejde Vest, Miljøsamarbejdet i Frederiksborg Amt – Midt, Miljøsamarbejdet i Frederiksborg Amt – Vest, Miljøsamarbejdet i Frederiksborg Amt – Øst, Miljøsamarbejdet mellem Gentofte, Gladsaxe, Lyngby-Taarbæk og Søllerød Kommuner, Miljøsamarbejdet Trekant-Vest, MINA (Miljø- og Naturmedarbejdere i Amterne), Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Ministeriet for videnskab, teknologi og udvikling, MKL Sammenslutningen, Mærsk olie & Gas A/S, Natur og Ungdom, Naturklagenævnet, NOAH, Nordisk konservatorforbund, Novo Nordisk, NSOC Danmark, Oliebranchens Fællesrepræsentation, Organisationen Danske Museer, Parcelhusejernes Landsorganisation, Plantedirektoratet, Plastindustrien i Danmark, Rederiforeningen af 1895, Rederiet A. P. Møller, Realkreditrådet, Rederiforeningen for mindre skibe, RenoSam, Returbat, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, ROVESTA Miljø, RUC (Roskilde Universitetscenter), Rådet for Større Badesikkerhed, Sammenslutningen af Danske Småøer, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, Samvirkende Danske Turistforeninger, SBS Byfornyelse s.m.b.a., Skatteministeriet, Skov & Landskab, Skovdyrkerne, SMOK (Sønderjyllands Modtageordning for olie og kemikalieaffald), Spildevandsteknisk Forening, Stats og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF), Statsansattes Kartel, Statsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Sydjysk Miljøfællesskab, Søfartens Ledere – Dansk Navigatorforening, Søfartsstyrelsen, Sønderborg Områdets Miljøcenter, Teknologirådet, Teknologisk Institut, ToldSkat, Transport- og Energiministeriet, Udenrigsministeriet, Undervisningsministeriet, Uniscrap, VEMS (VestEgnensMiljøSamarbejder), Verdensnaturfonden, Vestsønderjyllands Miljøsamarbejde, Økologisk Landsforening, Økonomi- og Erhvervsministeriet, 3F (Fagligt Fælles Forbund), 92-gruppen for bæredygtig udvikling.

## 9. Sammenfattende skema

|                                                            | Positive konsekvenser/mindreudgifter<br>(hvis ja, angiv omfang) | Negative konsekvenser/merudgifter<br>(hvis ja, angiv omfang) |
|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| Økonomiske konsekvenser for stat, regioner og kommuner     | Stat: Ingen<br>Regioner og kommuner: Ingen                      | Stat: Meget begrænsede<br>Regioner og kommuner: Ingen        |
| Administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner | Stat: Ingen<br>Kommuner og regioner: Ingen                      | Stat: Begrænsede<br>Kommuner og regioner: Ingen              |
| Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet                  | Ingen                                                           | Begrænsede                                                   |
| Administrative konsekvenser for erhvervslivet              | Ingen                                                           | Meget begrænsede                                             |
| Miljømæssige konsekvenser                                  | Et bedre beskyttelsesniveau                                     | Ingen                                                        |
| Administrative konsekvenser for borgerne                   | Ingen                                                           | Ingen                                                        |

|                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Forholdet til EU-retten | Forslaget gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/21/EF af 15. marts 2006 om håndtering af affald fra udvindingsindustrien og om ændring af direktiv 2004/35/EF |
|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### *Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser*

#### *Til kapitel 1*

##### *Til § 1*

Formålet med loven er at fastsætte bestemmelser, der skal sikre, at den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for miljøskade undersøger, forebygger eller afhjælper skaden og afholder alle omkostninger i forbindelse hermed i overensstemmelse med de krav herom, der følger af miljøansvarsdirektivet.

##### *Til § 2*

Loven finder anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som myndigheden har truffet afgørelse om, skal behandles efter denne lov i medfør af lovene på miljø- og naturområdet eller anden lovgivning.

Som beskrevet i afsnit 1 i de almindelige bemærkninger indebærer gennemførelsen af miljøansvarsdirektivet, at der skal ske ændringer i en række love på natur- og miljøområdet eller i regler fastsat med hjemmel i disse love. Det drejer sig om love, der som led i beskyttelsen af natur og miljø regulerer drift af virksomhed og andre aktiviteter, etablering og indretning af anlæg m.v. Lovændringerne skal sikre, at en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade som følge af en emission eller begivenhed omfattet af en af de relevante love bliver identificeret og herefter behandlet efter bestemmelserne i dette lovforslag. Disse lovændringer er omfattet af det samtidig hermed fremsatte forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love (Implementering af miljøansvarsdirektivet), der vil indebære de nødvendige ændringer i lov om miljøbeskyttelse, lov om forurennet jord, lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om vandforsyning, lov om miljø og genteknologi, lov om naturbeskyttelse, lov om skove, lov om jagt og vildtforvaltning, lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, lov om vandløb, lov om råstoffer og lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug samt i lov om fiskeri og fiskeopdræt under Fødevareministeriet. Derudover indeholder lov nr. 548 af 6. juni 2007 ændring af bl.a. lov om havne og lov om kystbeskyttelse, hvorefter transportministeren kan fastsætte de regler, der er nødvendige for en korrekt gennemførelse af EU-direktiver, der har til formål at beskytte natur og miljø.

Efter disse love vil der således fremover skulle træffes afgørelse om, hvorvidt en emission eller begivenhed omfattet af lovene indebærer en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, der er omfattet af bestemmelserne i dette lovforslag. En afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare herfor skal tillige indeholde en afgørelse af, hvem der er ansvarlig for skaden eller faren herfor. Som kort beskrevet ovenfor i afsnit 2 i de almindelige bemærkninger er det i overensstemmelse med direktivet foreslået, at der skal gælde forskellige regler om ansvar afhængigt af, fra hvilke erhvervsmæssige aktiviteter en miljøskade hidrører.

Det skal fremhæves, at hvor det ikke er muligt at identificere den eller de ansvarlige for en skade eller en overhængende fare for en skade, træffes der ikke afgørelse om, hvorvidt der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade eller ej.

Når der er truffet afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, og hvem der er ansvarlig herfor, vil den videre behandling af skaden eller faren herfor skulle ske efter bestemmelserne i denne lov.

### *Til § 3*

Lovforslagets bestemmelser skal ikke finde anvendelse for en miljøskade, hvis der er gået 30 år eller mere, efter at den emission eller begivenhed, der førte til skaden, har fundet sted. Dette er i overensstemmelse med direktivets anvendelsesområde.

Begrebet emission er defineret i direktivets artikel 2, stk. 8, og omfatter en udledning i miljøet, forårsaget af menneskelige aktiviteter, af stoffer, præparater, organismer eller mikroorganismer.

Det bemærkes, at forældelsesfristen ikke regnes fra tidspunktet for ophøret af den produktionsmetode eller anvendelsen af det anlæg, der forårsager eller kunne forårsage den negative påvirkning, som den gør efter jordforureningslovens § 41, stk. 4. Dette betyder, at selv om der ikke kan meddeles påbud som følge af 30-års-reglen efter dette lovforslag, er det muligt, at der fortsat kan meddeles påbud efter jordforureningslovens § 41, stk. 4.

De almindelige 5-årige, 20-årige og 30-årige forældelsesfrister, der gælder for erstatningsretlige krav efter den almindelige erstatningsret, har ikke betydning for, om lovforslagets påbudshjemler vil kunne anvendes. Derimod gælder almindelige forvaltningsretlige regler, hvorefter miljømyndighederne efter passivitetsbetragtninger og indrettelsessynspunkter kan være afskåret fra at meddele påbud. Miljømyndighederne skal således reagere inden for en rimelig tid, når de får kendskab til en forurening, der kunne påbydes afhjulpet.

For så vidt angår spørgsmålet om forældelse af fordringer som følge af selvhjælpshandlinger henvises til § 48, stk. 1.

### *Til § 4*

#### *Til stk. 1*

Denne bestemmelse afgrænser miljøskadebegrebet og dermed lovforslagets anvendelsesområde i overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets artikel 4.

Bestemmelsen indebærer, at en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som er forårsaget ved en række aktiviteter, emissioner eller begivenheder, ikke vil være en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade i lovforslagets forstand og dermed ikke være omfattet af anvendelsesområdet for lovforslagets (øvrige) bestemmelser. Sådanne skader og farer behandles efter de øvrige regler i lovgivningen på natur- og miljøområdet.

Dette gælder for miljøskader og overhængende fare herfor, som følge af diffus forurening, hvor det ikke er muligt at fastslå sammenhængen mellem skaden og den enkelte forureners handlinger og undladelser. Et historisk eksempel på sådanne skader er den vidtspredte forurening af jorden i ældre byområder med bly fra industri og trafik, PAH'er (tjærestoffer) fra bl.a. fyringsanlæg. Eksemplet er i denne sammenhæng historisk, da skaden også ville falde uden for de kommende reglers anvendelsesområde, da den allerede er sket.

Lovforslaget skal endvidere ikke finde anvendelse for miljøskader og overhængende fare herfor, som er forårsaget ved krig eller borgerlige uroligheder. Miljøskader og fare herfor forårsaget ved det, der i almindelighed betegnes som »force majeure«, vil altså ikke være omfattet.

Lovforslagets bestemmelser skal derudover ikke finde anvendelse i forhold til miljøskader eller overhængende fare herfor, der forvoldes af aktiviteter og begivenheder omfattet af Euratom-traktaten eller konventionerne om det civilretlige ansvar for skader forårsaget af håndteringen m.v. af nukleart materiale. Det indebærer, at lovforslaget ikke omfatter miljøskader eller overhængende fare herfor, som er

forvoldt af radioaktiv eller anden ioniserende stråling eller som er forvoldt af andre følger af håndtering af nukleart materiale, f.eks. skade eller overhængende fare for skade som følge af brand eller eksplosioner i forbindelse med en nuklear skade.

Desuden skal lovforslagets bestemmelser ikke gælde for naturbegivenheder af usædvanlig, uundgåelig og uafværgelig art. Dette omfatter bl.a. ekstreme vejrhændelser som stormflod og orkan.

Videre skal lovforslagets bestemmelser ikke finde anvendelse i forhold til miljøskade eller overhængende fare herfor, der forårsages af aktiviteter fra orlogsskibe og andre skibe, der ejes eller benyttes af en stat, i det omfang skibenes aktiviteter hovedsageligt tjener forsvarsformål eller den internationale sikkerhed eller udelukkende tjener til at beskytte mod naturkatastrofer.

Endelig skal lovforslagets bestemmelser ikke finde anvendelse i forhold til miljøskade eller overhængende fare herfor, som opstår som følge af hændelser, der er omfattet af de i bestemmelsens stk. 1, nr. 6, nævnte konventioner om ansvaret for forureningsskader på havet. Det er i denne sammenhæng dog en forudsætning, at disse konventioner er trådt i kraft og er ratificeret af og gennemført i medlemslandet. Olieforureningskonventionerne er trådt i kraft og er ratificeret af og gennemført i Danmark, i sølovens kapitel 10. De materielle regler til gennemførelse af Bunkerskonventionen og HNS-konventionen er gennemført i sølovens kapitel 9 a og 11, men ikrafttrædelsen af disse regler afventer den danske ratifikation af de to konventioner, og at de træder i kraft internationalt. Bunkerskonventionens internationale ikrafttræden er nært forestående, idet konventionen træder i kraft den 21. november 2008. Den danske ratifikation af konventionen afventer blot det Europæiske Fællesskabs godkendelse i medfør af Parallellaf-talen af 19. oktober 2005 mellem Danmark og Det Europæiske Fællesskab om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område. Tidspunktet for HNS-konventionens internationale ikrafttræden er fortsat ukendt. Ved hver konventions ikrafttræden kan miljøministeren efter forhandling med økonomi- og erhvervsministeren lade bestemmelserne i § 4, stk. 1, nr. 6, litra c og d, træde i kraft, jf. § 59, stk. 2.

#### *Til stk. 2*

Det foreslås her i overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets artikel 4, stk. 2, at også begivenheder omfattet af alle fremtidige ændringer af konventionerne vil falde udenfor anvendelsesområdet for lovforslagets bestemmelser, når ændringerne er gennemført i dansk lovgivning. En gennemførelse i dansk lovgivning forudsætter, at ændringerne er trådt i kraft internationalt. Sådanne ændringer vil ikke altid skulle gennemføres i form af lovændringer, men vil i visse tilfælde kunne ske ved udstedelse af en bekendtgørelse, eller kan følge umiddelbart af den pågældende konvention. Således vil Danmark, når HNS-konventionen ratificeres, blive forpligtet til at acceptere, at den liste af stoffer, der optræder i de konventioner og koder om farlige og forurenende stoffer, som der henvises til i HNS-konventionen, løbende blive justeret. Dette sker internationalt i de relevante organer i FN's søfartsorganisation, IMO, med det nødvendige flertal af de kontraherende stater. Når disse ændringer er trådt i kraft internationalt, vil de også skulle gælde for Danmark og for danske skibe. Dette vil ske uden lovændring og uden en særskilt bekendtgørelse, jf. sølovens § 212, stk. 2.

Det bemærkes, at en hævelse af beløbsgrænsen for ejerens ansvar eller de internationale olieskade-erstatningsfonde ifølge konventionen af 27. november 1992 om det privatretlige ansvar for skader ved olieforurening og konventionen af 27. november 1992 om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening ligeledes kan ske uden ændring af den danske lovgivning, hvis dette sker internationalt i de relevante organer i FN's søfartsorganisation, IMO, med det nødvendige flertal af de kontraherende stater. Det tilsvarende gælder vedrørende HNS-konventionen. Dette følger af sølovens § 194, stk. 5, § 201, stk. 3, og § 215, stk. 4. De nye ansvarsgrænser vil blive offentliggjort i en bekendtgørelse. Sådanne ændringer af beløbsgrænser ændrer ikke hvilke begivenheder, der vil eller

ikke vil være omfattet af de nævnte konventioner og har dermed ingen selvstændig betydning for dette lovforslags anvendelsesområde.

Tilsvarende gælder for fremtidige ændringer af Euratom-traktaten eller konventionerne om det civilretlige ansvar for skader forårsaget af håndteringen m.v. af nukleart materiale, når disse er gennemført i dansk ret.

#### *Til § 5*

Lovforslaget finder anvendelse ved undersøgelse af en miljøskade og en overhængende fare for en miljøskade med henblik på at træffe afgørelse om, hvorledes miljøskader skal forebygges eller afhjælpes. Lovforslaget finder alene anvendelse på en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, der er forvoldt ved en erhvervsmæssig aktivitet, og hvor det fremgår af en myndigheds afgørelse, hvem der kan anses for den ansvarlige for miljøskaden. Den ansvarlige er i § 12 defineret som adressaten for en administrativ afgørelse, omfattet af § 2 om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare herfor, som skal behandles efter denne lov. Se bemærkningerne nedenfor til § 12.

Erhvervsmæssig aktivitet er i dette lovforslag defineret i overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets artikel 2, stk. 7, som aktiviteter, der udføres i forbindelse med en økonomisk aktivitet, en forretning eller en virksomhed, uanset om denne er privat eller offentlig, og uanset om den udføres med eller uden økonomisk gevinst for øje.

Det må antages, at disse aktiviteter omfatter alle egentlige erhvervsmæssige aktiviteter, svarende til hvad der forstås ved aktiviteter i erhvervsmæssigt øjemed efter den gældende jordforureningslov. Under begrebet erhvervsmæssigt øjemed falder virksomheder, som er godkendelsespligtige efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 og andre erhvervsvirksomheder, herunder erhvervsmæssige bygge- og anlægsarbejder, og faste anlæg til energiproduktion, som ikke er godkendelsespligtige. Sådanne aktiviteter er omfattet, uanset om de drives af private eller offentlige drifts- og bygherrer.

Modsat må det antages, at disse aktiviteter ikke vil være omfattet, i det omfang det offentliges aktiviteter ikke har karakter af en økonomisk aktivitet men sker til varetagelse af det offentliges opgaver som myndighed. Dette indebærer, at f.eks. det offentliges arbejde med tilsyn og håndhævelse af lovgivning, politiets og domstolenes arbejde og opkrævning af skatter ikke antages at være erhvervsmæssige aktiviteter i direktivets og dette lovforslags forstand. Aktiviteter i forbindelse med det offentliges levering af serviceydelser antages at være omfattet. Begrebet »erhvervsmæssige aktiviteter« er dermed snævrere end begrebet »drift af virksomhed eller anvendelse af anlæg i erhvervsmæssig eller offentligt øjemed«, som anvendes i den gældende jordforureningslov.

Lovforslaget finder ikke anvendelse i forhold til miljøskader eller overhængende fare for miljøskader, som er forvoldt ved private, ikke-erhvervsmæssige aktiviteter.

Særligt for så vidt angår aktiviteter, der udføres med fritids- eller idrætslignende formål (f.eks. motorsport, ridning, skydebaner), bemærkes det, at formålet ikke i sig selv udelukker, at der er tale om erhvervsmæssige aktiviteter, men at det må vurderes konkret, om organiseringen og driften af aktiviteterne er professionaliseret i et omfang, som nærmer sig egentlig drift af erhvervsvirksomhed. Det forhold, at klubben f.eks. har ansatte til at undervise, passe dyrene eller vedligeholde baner, vil eksempelvis kunne indebære, at disse aktiviteter vil være omfattet.

#### *Til § 6*

Denne bestemmelse indebærer, at den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare herfor kan begrænse sit økonomiske ansvar for forpligtelser og krav efter bestemmelserne i lovforslaget i henhold til de danske regler, der gennemfører globalbegrænsningskonventionens regler, jf. sølovens kapitel 9.

Globalbegrænsningskonventionen af 1976 trådte i kraft den 1. december 1986. Der er dog vedtaget en protokol hertil i 1996, som er trådt i kraft og nu helt har erstattet 1976-konventionen i Danmark. Efter

globalbegrænsningsreglerne kan rederen m.fl. begrænse (i udgangspunktet) alt sit ansvar (heraf ordet »globalbegrænsning«) til et i konventionen fastsat bestemt maksimumbeløb, der varierer med skibets størrelse. Konventionen indeholder særlige regler om hurtig ændring af maksimumbeløbet, hvis den økonomiske udvikling nødvendiggør dette. Søloven sikrer endvidere en hurtig gennemførelse af sådanne ændringer, idet økonomi- og erhvervsministeren kan foretage ændringerne, jf. sølovens § 175, stk. 6. Ansvarsbegrænsningssystemet gælder for alle de krav, hvor der ikke måtte være en særskilt konvention om ansvarsbegrænsning – f.eks. vil hændelser efter olieansvarskonventionen falde uden for. Tilsvarende vil gælde for konventionen af 3. maj 1996 om ansvar og erstatning for skader opstået i forbindelse med søtransport af farlige og skadelige stoffer (HNS-konventionen), når denne træder i kraft.

1996-protokollen gælder for alle skibe, der søger ansvarsbegrænsning her i landet uanset flag. Protokollen indeholder ikke selv ansvarsregler, men alene et loft for ansvaret i henhold til de forskellige ansvarsregler. Loftet for ansvaret gælder de fleste krav, der kan opstå som følge af skibsdrift, herunder både krav som følge af personskade, tingsskade, miljøskade og andre krav. Reglerne i 1996-protokollen omfatter således også skade omfattet af miljøansvarsdirektivet.

I tilfælde, hvor den ansvarlige har forvoldt tabet eller skaden forsætligt eller groft uagtsomt og med forståelse af, at en sådan skade sandsynligvis ville blive forårsaget, mistes retten til ansvarsbegrænsning.

### *Til § 7*

#### *Til stk. 1*

Bestemmelsen fastslår, hvad der skal forstås ved en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder. Det skal være en skade, der medfører en betydelig negativ påvirkning af opnåelsen eller opretholdelsen af en gunstig bevaringsstatus for beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder.

De beskyttede arter og områder er defineret i miljøansvarsdirektivets artikel 2, stk. 3, som

- 1) arter, der er nævnt i fuglebeskyttelsesdirektivets (direktiv 74/409/EØF) artikel 4, stk. 2, eller opført i direktivets bilag I
- 2) arter, der er opført i habitatdirektivets (direktiv 93/43/EØF) bilag II og IV
- 3) levesteder for arter, der er nævnt i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4, stk. 2, eller opført i direktivets bilag I eller i habitatdirektivets bilag II
- 4) internationale naturbeskyttelsesområder, der er opført i habitatdirektivets bilag I, og
- 5) yngle- og rasteplasser for de arter, der er opført i habitatdirektivets bilag IV.

Disse arter, naturtyper og levesteder for arter, benævnes også Natura 2000-arter og -områder. Ordet »beskyttede« knytter sig såvel til arter som til naturtyper.

For en uddybende beskrivelse af de omfattede arter og områder henvises der til bemærkningerne til forslaget § 15.

Vurderingen af om en skade, som har medført en negativ påvirkning af opnåelsen eller opretholdelsen af en gunstig bevaringsstatus for beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, er betydelig, må i hvert enkelt tilfælde foretages på grundlag af en konkret vurdering.

Kriterier, svarende til miljøansvarsdirektivets bilag 1, der vil blive fastsat med hjemmel i den foreslåede § 18, skal indgå i vurderingen af, dels om der foreligger en negativ påvirkning af gunstig bevaringsstatus, dels om dette udgør en miljøskade.

Som eksempler på en skade, der kan medføre en betydelig negativ påvirkning af opnåelse eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus for en beskyttet art, kan nævnes

- ødelæggelse af levestedet eller fødegrundlaget for arten, som dermed truer artens overlevelse det pågældende sted,

- så betydelige forstyrrelser, at en art bortskræmmes, eller der sker en fragmentering af artens levested, såsom byggeri af veje, huse, tekniske anlæg eller spærringer i vandløb, og
- udledning af miljøfremmede stoffer, der ødelægger eller forringer artens levested.

Som eksempler på en skade, der kan medføre en betydelig negativ påvirkning af indsatsen for at opnå eller opretholde en gunstig bevaringsstatus for en beskyttet naturtype, kan nævnes

- dræning, oversvømmelse,
- fjernelse af stenrev,
- fældning af skov (der ikke er begrænset til fældning af beskyttede skovnaturtyper, jf. naturbeskyttelseslovens bilag 2, pkt. 2), og
- opdyrkning af vedvarende græs.

Vurderingen af, om der foreligger en negativ påvirkning af opnåelse eller opretholdelse af bevaringsstatus, skal ske i forhold til bevaringsstatus på det tidspunkt, skaden indtræffer. Der skal tages hensyn til artens/naturtypens rekreative værdi og evne til naturlig regeneration. Betydelige negative ændringer skal være målbare. Der kan f.eks. være tale om

- ændring i udbredelse og antal af individer af arter,
- ændring af udbredelse og diversitet af økosystemer, og
- ændring i arters genetiske variation.

I vurderingen af bevaringsstatus skal der tages hensyn til alle de miljømæssige forhold, som har indflydelse på arternes bevaringsstatus, og de områder, der er beskyttet. Bevaringsstatus skal vurderes for hele artens naturlige udbredelsesområde. Det naturlige udbredelsesområde er det område, hvor naturtypen eller arten ”indfinder sig af sig selv” og for arters vedkommende etablerer levedygtige bestande. Forhold som på lang sigt kan påvirke arternes overlevelse, bestandens udbredelse og talrigheid på lang sigt, skal inddrages i vurderingen af bevaringsstatus. Den betydelige negative påvirkning forudsætter, at den er af længere varighed, og at reetablering efter denne påvirkning indenfor kort(ere) tid kun vil ske, såfremt der iværksættes afhjælpende foranstaltninger.

I forhold til en miljøskade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder, følger det af definitionen af begrebet skade, jf. forslagets § 10, at en negativ ændring af f.eks. naturressourcen jorden (ikke bare »en jordforurening«, men f.eks. også en ændring af jordens struktur ved kompaktering) kan udgøre en skade på beskyttede arter og eller internationale naturbeskyttelsesområder for så vidt, at den indebærer en betydelig negativ påvirkning af opnåelse eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus, f.eks. i konsekvens af en forringelse af jorden som vækstmedium enten for en art eller for en arts fødegrundlag.

#### *Til stk. 2*

I definitionen af skade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder indeholder direktivet en undtagelse for skadelige påvirkninger, der er identificeret og godkendt som konsekvenser af aktiviteter, som udtrykkeligt er godkendt af de kompetente myndigheder i forbindelse med godkendelse af planer og projekter, der kan påvirke beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder. Der er tale om planer og projekter, som beskrevet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, eller artikel 16 og i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 9. Ifølge disse bestemmelser, der er undtagelsesbestemmelser fra de generelle beskyttelsesbestemmelser i de to direktiver, kan der kun dispenseres fra direktivernes krav om beskyttelse af arter og områder, hvis der f.eks. foreligger »bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning«. Denne adgang til dispensation har indtil videre ikke været udnyttet i Danmark. For bestemmelserne i habitatdirektivets artikel 16 og fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 9 om fravigelse af artsbeskyttelsen gælder der endvidere en række specifikke forudsætninger og begrænsninger, som i praksis indsnævrer anvendelsen til hovedsageligt at dreje sig om skadegørende vildt.

I forhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og 4, er der tale om afgørelser efter en række love og bekendtgørelser på natur- og miljøområdet, som er vurderet i forhold til de to direktivers krav, jf. bekendtgørelse om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder og om beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen). Hovedreglen for disse tilladelser er, at de kun kan meddeles, hvis myndigheden har sikret sig, at planen eller projektet ikke skader de beskyttede arter eller områder. Bestemmelsen i stk. 2 betyder, at en skade ikke skal behandles som en miljøskade, når en aktivitet er udtrykkeligt er godkendt, fordi den er bedømt som uskadelig. Viser det sig, at aktiviteten alligevel medfører en skade, skal denne altså ikke behandles efter reglerne i miljøskadeloven.

Det er dog, som nævnt, muligt i særlige tilfælde at fravige beskyttelsen. Det er i denne sammenhæng ikke tilstrækkeligt, at myndighederne udtrykkeligt har godkendt visse aktiviteter (planer og projekter). Der skal tillige være tale om, at de skadelige virkninger af handlingen skal være »tidligere identificeret«. Det vil sige, at myndighederne på forhånd i forbindelse med behandlingen af dispensationssagen har været klar over, at de pågældende virkninger kunne opstå, men enten ikke har anset dem for skadelige eller har accepteret dem. Når den vurdering én gang er foretaget, og der er taget stilling til de risici, der vil kunne forekomme, er eventuelle skader i den forbindelse ikke omfattet af direktivet og dermed heller ikke af lovforslaget.

For at falde ind under undtagelsesbestemmelsen i stk. 2, er det en forudsætning, at der i forbindelse med tilladelsen er foretaget den nødvendige bedømmelse af aktiviteten i overensstemmelse med de principper, der fremgår af bekendtgørelse om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen).

#### *Til stk. 3 og 4*

Bestemmelserne skal sikre, at internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttede arter, der udpeges som Natura 2000-områder efter miljømålsloven eller optages på listen over beskyttede arter i Miljøministeriets bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder, samt beskyttelse af visse arter efter lovforslagets vedtagelse og ikrafttræden, først vil være omfattet af loven efter deres udpegning eller optagelse, og at emissioner eller begivenheder, der er en følge af aktiviteter, og som er gennemført forud for denne udpegning eller optagelse, ikke skal forårsage en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade i lovens forstand. En fremtidig udpegning af et Natura 2000 område eller optagelse af en art på fortegnelsen over beskyttede arter vil således ikke få »tilbagevirkende kraft«.

#### *Til § 8*

##### *Til stk. 1*

Bestemmelsen fastslår, hvad der skal forstås ved en miljøskade på vandmiljøet. Det skal være en skade, der medfører en betydelig negativ påvirkning af den økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller det økologiske potentiale for vandforekomster, omfattet af miljømålsloven. Vandmiljøet omfatter herefter såvel grundvand, som ferske og salte overfladevande. Om den nærmere afgrænsning af disse vandforekomster, se forslagets § 15 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Den tilstand, der skal tages udgangspunkt i, når det skal vurderes, om der er sket en »betydelig negativ påvirkning« af vandmiljøet, er vandforekomsternes faktiske tilstand i form af vandforekomsternes økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller økologiske potentiale. Det følger af miljømålsloven, som gennemfører vandrammedirektivet, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller økologiske potentiale.

Den hidtidige tilstand er vandforekomstens tilstand på det tidspunkt, hvor den betydelige negative påvirkning indtræder. Det er således ikke den målsatte tilstand for vandforekomsten, som er fastsat efter miljømålsloven.

Data fra den basisanalyse, som efter miljømålsloven er udarbejdet for det vandområde, som vandfore-

komsten indgår i, vil ofte blive udgangspunktet for at vurdere, hvorvidt der er indtrådt en skade på vandmiljøet set i forhold til den hidtidige tilstand. Det skal imidlertid i denne sammenhæng fremhæves, at, i det omfang der er iværksat - realiseret - en indsats i indsatsprogrammerne og efter de kommunale handleplaner efter miljømålsloven for at beskytte eller forbedre en vandforekomsts tilstand, er også denne indsats en integreret del af vandforekomstens tilstand. Et eksempel på en sådan indsats kunne være etablering af vådområder, hvor engene spiller en rolle for vandløbets kvalitet. Det er således en del af indsatsprogrammet og den kommunale handleplan, at vådområderne skal have en vis udstrækning og karakter. Sker der en skade på vådområderne, som reducerer deres evne til at beskytte og fremme f.eks. vandløbets økologiske potentiale, indebærer denne skade (indirekte) en skade på vandløbet.

En miljøskade på vandmiljøet indebærer en betydelig negativ påvirkning af vandforekomstens eller vandforekomsternes tilstand. Begrebet en betydelig negativ påvirkning skal fortolkes i overensstemmelse med de tilsvarende karakteriseringer af påvirkninger af vandforekomster i vandrammedirektivet.

En miljøskade på vandmiljøet kan være konsekvensen af en negativ påvirkning af vandforekomsten som sådan, men kan også være en konsekvens af negative påvirkninger af andre naturressourcer, omfattet af denne lov, dvs. jorden eller de beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, jf. forslagets § 10 om begrebet skade. Således kan f.eks. en jordforurening indebære en miljøskade eller en overhængende fare for miljøskade på vand, som følger af ud- eller nedsivning fra jorden til vandet.

#### *Særligt om skade på overfladevand og kystvande*

God overfladevandstilstand for overfladevand er den tilstand, et overfladevandområde har nået, når både dets økologiske tilstand og dets kemiske tilstand som minimum er god.

En tilstandsvurdering omfatter derfor både en vurdering af den kemiske tilstand og den økologiske tilstand.

Den kemiske tilstand er enten god eller ikke-god og afhænger af forekomsten af nogle bestemte, prioriterede forurenende stoffer (prioriterede betyder i den sammenhæng særligt uønskede). Ved vurdering af, om der er indtrådt en miljøskade på havet i området mellem 1 og 12 sømil fra kysten (basislinjen), er det alene den kemiske tilstand, der er relevant.

Den økologiske tilstand er et mål for lokaliteten som levested for planter og dyr og sammenfatter de biologiske, fysiske og kemiske forhold på stedet, herunder sammensætningen af plante- og dyreliv og forekomsten af forurenende stoffer. Vurderingen af den økologiske tilstand sker oftest ved biologiske bedømmelsesmetoder.

God kemisk tilstand for overfladevand er den kemiske status, der er nået i et overfladevandområde, hvori koncentrationerne af forurenende stoffer (som defineret i vandrammedirektivet) ikke overstiger de miljøkvalitetskrav, der er fastsat på fællesskabsplan. Der opereres alene med, om god kemisk tilstand er opfyldt eller ej.

God økologisk tilstand er den tilstand, hvor værdierne for de biologiske kvalitetselementer for den pågældende type overfladevandsområde udviser niveauer, der er svagt ændret som følge af menneskelig aktivitet, men kun afviger lidt fra, hvad der normalt gælder for denne type overfladevand under uberørte forhold.

Koncentrationen af forurenende stoffer indgår i definitionen af høj/god/moderat økologisk tilstand af overfladevande og maksimalt/godt/moderat potentiale for stærkt modificerede eller kunstige vandområder: Høj tilstand/højt potentiale forudsætter en koncentration af forurenende stoffer tæt på nul eller svarende til uberørte forhold. God tilstand/godt potentiale forudsætter, at koncentrationen af forurenende stoffer ikke overstiger miljøkvalitetskrav fastsat i overensstemmelse med direktivet. Moderat tilstand/moderat potentiale forudsætter forhold svarende til, at krav til biologiske kvalitetselementer er opfyldt.

Ringe og dårlig tilstand af overfladevande findes i vandområder, der viser henholdsvis større og

alvorlige ændringer i værdierne for de biologiske kvalitetselementer, og hvori store dele af de relevante biologiske samfund, der normalt karakteriserer den pågældende type overfladevand under uberørte forhold, ikke forekommer.

Som udgangspunkt må det forhold, at en negativ påvirkning af overfladevand med forurenende stoffer indebærer, at overfladevandets økologiske tilstand rykker en klasse nedad, være udtryk for, at der er sket en betydelig negativ påvirkning og dermed en miljøskade. Det må det, idet en nedgang i tilstanden med en klasse vil indebære, at kravene i *vandrammedirektivet* ikke er opfyldt, også selvom god økologisk tilstand eventuelt er opfyldt – det vil sige et ryk fra høj til god økologisk tilstand. Rykker overfladevandets tilstand flere klasser ned, må der også i udgangspunktet være tale om en miljøskade.

Det må ligeledes i udgangspunktet indebære en miljøskade, hvis påvirkningen resulterer i, at »god kemisk tilstand« ikke længere er opfyldt.

Har vandområdet god økologisk tilstand eller potentiale både før og efter påvirkningen, vil der som hovedregel ikke være tale om en betydelig negativ påvirkning, da forudsætningen for klassen er, at miljøkvalitetskravene er opfyldt. Der kan dog være tilfælde, hvor der alligevel er tale om en betydelig negativ påvirkning og dermed en miljøskade, selvom overfladevandets tilstand ikke rykker en klasse ned, som f.eks. hvis der er sket en væsentlig ændring af de parametre, som karakteriserer overfladevandets tilstand inden for klassen. Et eksempel kunne være følgende: Der kan inden for klassen optræde betydelig negativ påvirkning, når man bevæger sig fra at være i god sikker afstand fra miljøkvalitetskravene, til at miljøkvalitetskravene kun lige er opfyldt. Det vil betyde, at der kun skal en lille yderligere påvirkning til, før tilstanden ændrer klasse. En sådan påvirkning, der flytter tilstanden væsentligt, om end inden for samme klasse, må betegnes som en betydelig negativ påvirkning og dermed en miljøskade.

Modsat kan man forestille sig særlige tilfælde, hvor overfladevandets økologiske tilstand rykker en klasse, uden at det er udtryk for en miljøskade. Hvis en forringelse af overfladevandets tilstand indebærer, at overfladevandets tilstand rykker fra at ligge helt i bunden af en klasse, f.eks. »god tilstand«, til aller øverst i den følgende klasse, f.eks. »moderat tilstand«, er der måske alene tale om, at forskellen på de parametre, der karakteriserer tilstanden før og efter påvirkningen, er minimal. I så tilfælde vil dette være en indikation af, at der ikke er en betydelig negativ påvirkning, dvs. at der ikke er tale om en miljøskade.

Hvor vandområdet har moderat, ringe eller dårlig økologisk tilstand før påvirkningen, kan dette karakterisere tilstande fra en situation, hvor det kemiske miljøkvalitetskrav kun lige netop ikke er opfyldt, til en situation, hvor det kemiske miljøkvalitetskrav er langt overskredet.

De kemiske miljøkvalitetskriterier, der er det faglige grundlag for de kemiske miljøkvalitetskrav, fastsættes ud fra øko-toksikologiske data og sundhedsdata, og de er udtryk for det højeste koncentrationsniveau, der skønnes ikke at have negativ effekt på vandområdets økosystem. En påvirkning, der resulterer i højere koncentrationsniveauer for forurenende stoffer, vil øge afstanden til de kemiske miljøkvalitetskrav, og negative biologiske effekter vil kunne forventes.

Giver påvirkningen med forurenende stoffer i vandområder, hvor udgangstilstanden er dårligere end god økologisk tilstand, anledning til, at koncentrationen i overfladevandets øges med en faktor 10 (og altså er mindst 10 gange større end miljøkvalitetskravet), må der være tale om en betydelig negativ påvirkning i forhold til udgangstilstanden.

Også varigheden af påvirkningen/skaden og muligheden for naturlig genopretning skal indgå i vurderingen af påvirkningen/skaden.

De første vandplaner skal foreligge i 2009. Kriterierne for tilstandsvurderingerne vil blive fastlagt i EU i 2008 og efterfølgende gennemført i en dansk bekendtgørelse om miljømål, der dermed bliver et vigtigt redskab til en vurdering af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade i fremtiden.

Der anvendes dog allerede i dag i den eksisterende overvågning fagligt veldokumenterede indikatorer for miljøtilstanden i overfladevand. For vandløb bedømmes miljøtilstanden typisk ud fra smådyrsfau-

naens sammensætning gennem metoden Dansk Vandløbsfaunaindeks. Denne metode klassificerer tilstanden på en skala fra 1 til 7, hvor faunaklasse 1 repræsenterer den dårligste tilstand og faunaklasse 7 den bedste tilstand. En nedgang i faunaklasse kan dermed anvendes til at vurdere om, der foreligger en betydelig negativ påvirkning. Det forventes i forbindelse med EU's interkalibrering af miljømål, at faunaklasse 5 bliver »god« økologisk tilstand og klasse 4 bliver »moderat«. En interkalibrering er en slags "synkronisering af ure" i den forstand, at den skal sikre, at vandrammedirektivets "god tilstand" dækker over samme tilstand i medlemslandene, selv om de forskellige lande har forskellige overvågningssystemer og arbejdsmetoder.

Indtil videre må der arbejdes med udgangspunkt i de danske klassifikationer som faunaklasserne. Så for at blive betragtet som en miljøskade, skal forureningen medføre, at overfladevandet rykker en (eller flere) faunaklasser ned eller tilsvarende.

Der kan ikke siges noget generelt om, hvor stort et vandområde, herunder f.eks. hvor lang en vandløbsstrækning, der skal være betydeligt negativt påvirket, for at man kan konstatere en miljøskade. Udstrækningen af en eventuel miljøskade afhænger af vandløbets karakter. Eksempelvis kan en kort vandløbspids med gydestrækning være ekstremt følsom over for forurening. Samtidig vil et stort gylleudslip i et vandløb ofte påvirke meget lange strækninger af vandløbet. Et eksempel er et gylleudslip til et vandløb, der indebærer, at den økologiske og kemiske tilstand rykker en eller flere klasser ned, f.eks. fra "god" til "moderat" eller "ringe" tilstand. Et andet eksempel er, at en virksomhed i et opland til et renseanlæg ved et uheld udleder store mængder forurenende stoffer til det kommunale renseanlæg, og renseanlægget ikke har kapacitet til at håndtere den øgede belastning. Stofferne udledes på grund af den manglende rensning og forurener vandløbet kraftigt, således at dets økologiske og kemiske tilstand i væsentligt omfang bliver forringet. Et tredje eksempel er et skib, der efter grundstødning eller af anden årsag lækker olie i et sådant omfang, at der sker en væsentlig forurening af kystvandet, så dets økologiske og kemiske tilstand bliver væsentligt forringet.

### *Særligt om skade på grundvand*

Afhængig af de geologiske forhold kan vandindvinding medføre uønskede ændringer i kvaliteten af grundvandet, som kan gøre det vanskeligt for vandværkerne at overholde grænseværdierne for nikkel og salt. Sådanne påvirkninger af grundvandet, der medfører, at det indvundne vand enten ikke kan anvendes eller skal gennem en avanceret rensning, før det kan anvendes som drikkevand, må antages at være en betydelig negativ påvirkning og altså en miljøskade. Det antages, at denne påvirkning skal berøre en grundvandsressource, som kan ligge til grund for en indvinding af 3.000 m<sup>3</sup> om året.

Som eksempler på sådanne påvirkninger kan nævnes følgende: En Kommune må lukke en indvinding på grund af saltvandsindtrængning, der gør, at det indvundne vand ikke kan anvendes. En kommune må etablere en ny kildeplads bl.a. på grund af risiko for saltvands-indtrængning ved den gamle kildeplads. Påvirkningerne i eksemplerne vil ikke kunne udgøre en miljøskade, i det omfang indvindingerne er sket i overensstemmelse med en udtrykkelig tilladelse.

På en række øer har risiko for saltvandsindtrængning medført en betydelig indsats for at planlægge og tilrettelægge indvindingen, så denne risiko minimeres. Det gælder f.eks. på Nordsamsø og Als. Derudover er hele Køge Bugt området generelt sårbart overfor saltvandsindtrængning, og det har været nødvendigt at reducere indvindingen i området. I disse risikoområder er det således afgørende for en fortsat bæredygtig indvinding, at de meddelte tilladelser respekteres og overindvinding undgås.

Hvis grundvand forurenes, så der kan konstateres koncentrationer over grænseværdierne i en afstand på mindst 100 m fra forureningskilden (svarende til kriteriet for, hvornår en offentlig indsats bør iværksættes overfor en forurening), må det antages, at der er tale om en miljøskade. Forureningen skal (kunne) påvirke en grundvandsressource, som kan ligge til grund for en indvinding af 3.000 m<sup>3</sup> om året.

Der er en række historiske eksempler på skader, der formentligt ville udgøre miljøskader efter de

nye regler, dvs. efter en vurdering af koncentration og stof, omfang og tid, herunder muligheden for naturlig nedbrydning. Disse fremgår af regionernes oversigt over den offentlige undersøgelses- og afværgeindsats. Der kan bl.a. peges på de meget omfattende jord- og grundvandsforureninger med chlorerede opløsningsmidler, der stammer fra store erhvervsreenserier.

#### *Negative ændringer, der ikke er en miljøskade i form af en skade på vandmiljøet*

Negative ændringer af et vandområdes tilstand omfattet af miljømålslovens § 17, stk. 1 og 2, er ikke en miljøskade på vandmiljøet, jf. forslagets stk. 2.

Sådanne negative ændringer omfatter dels manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale, dels manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand, forudsat at disse negative ændringer skyldes nye ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller forandringer i grundvandsforekomsternes niveau. De negative ændringer kan også skyldes manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra tilstanden »høj« til tilstanden »god«, hvis disse ændringer skyldes nye bæredygtige menneskelige udviklingsaktiviteter.

Et konkret eksempel på »nye bæredygtige menneskelige udviklingsaktiviteter«, der kan begrunde manglende forebyggelse af en forringelse fra høj til god tilstand, kunne være anlæg af en havn (selvfølgelig under den forudsætning, at havneprojektet i øvrigt kunne karakteriseres og tillades som en bæredygtig udviklingsaktivitet).

Det er en forudsætning for anvendelsen af miljømålslovens § 17, stk. 1 og 2, og dermed for, at disse negative ændringer ikke kan betragtes som en miljøskade, at følgende betingelser opfyldes, når de beskrevne negative ændringer realiseres: Der skal tages alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand. Desuden skal grundene til disse ændringer eller forandringer være specifikt angivet og forklaret i vandplanen, og målene skal revideres hvert sjette år. Ændringerne eller forandringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne, der følger af de nye ændringer eller forandringer for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling skal være større end nyttevirkningerne ved opnåelse af målene for miljøet og samfundet. De nyttige mål, der tilsigtes ved de nye ændringer eller forandringer af vandområdet, må ikke på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger kunne opnås med andre midler, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Det gælder altså her som i forhold til miljøskaden på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder, at påvirkninger, der (isoleret betragtet) ville udgøre miljøskader, kan tillades med den konsekvens, at de ikke længere er miljøskader i miljøansvarsdirektivets forstand. Betingelserne er her, at påvirkningens skadelige virkning begrænses mest muligt, og at der ved lempelse af beskyttelsen af vandressourcen opnås et samlet set større gode for samfundet som helhed, end hvis lempelsen ikke blev tilladt. Betingelserne er dermed i udgangspunktet ikke så skarpe som betingelserne i forhold til at tillade en negativ påvirkning efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og 4, hvor kravet er, at der samtidigt »træffes alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes«.

#### *Til § 9*

Ved en miljøskade på jord forstås en jordforurening. Andre skader på naturressourcen jord, f.eks. som følge af kompaktering eller erosion er dermed ikke omfattet af begrebet »miljøskade på jord« i miljøansvarsdirektivet og i dette lovforslag. Det følger dog af definitionen af skade, jf. lovforslagets § 10, at selvom andre skader på jord end jordforureninger ikke udgør en »miljøskade på jord« i sig selv, kan en sådan skade indebære en miljøskade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder eller vand, hvis den medfører en betydelig negativ påvirkning af disse naturressourcer.

Jordforureningen skal være resultatet af den direkte eller indirekte tilførsel af stoffer, organismer eller mikroorganismer i, på eller under jorden. Modsat jordforureningsloven som alene omfatter jordforurening med stoffer, altså kemiske forureninger, omfatter miljøansvarsdirektivet og dette lovforslags bestemmelser såvel en kemisk forurening med stoffer som en biologisk forurening med organismer og mikroorganismer. Organismer omfatter i princippet alle levende organiske systemer spændende fra vira, bakterier over planter og padder til pattedyr i alle varianter. Bestemmelsen antages primært at være rettet mod mikroorganismer og lignende (små) organismer, der tilføres jorden, f.eks. som led i forurenings- eller skadedyrsbekæmpelse.

Jordforureningen skal medføre en betydelig risiko for, at menneskers sundhed påvirkes negativt. Det antages, at det skal læses som en risiko for en påvirkning af det enkelte menneskes sundhed i den forstand, at der er en dokumenteret negativ effekt af de konstaterede forureningsniveauer på befolkningens sundhed. Såvel de risici, der knytter sig til enten kontakt med jorden eller udvikling af eksplosive gasser i jorden (direkte påvirkning), som de risici, der knytter sig til f.eks. at spise frugt, grønsager m.v., der er dyrket i forurennet jord, eller dyr, der har græsset på forurennet jord (indirekte påvirkning), antages at være omfattet af begrebet risiko i denne sammenhæng.

Normering af en miljøskade som en betydelig negativ påvirkning i forhold til miljøskade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og miljøskade på vandmiljøet er antaget at være identisk med eller tilsigtet at være identisk med en tilsvarende normering i andre direktiver – først og fremmest habitat- og vandrammedirektivet. For så vidt angår »skade på jord« er der imidlertid ikke i miljøansvarsdirektivet peget på en sådan tilsvarende normering af betydelig risiko for menneskers sundhed i andre direktiver.

Det er antaget, at normeringen af risikoen som betydelig, indebærer at ligesom der efter jordforureningsloven sondres mellem på den ene side forurening, der udgør en sundhedsmæssig risiko, som kan håndteres ved en offentlig indsats i form af rådgivning, og på den anden side forureninger, der udgør en sådan risiko, at en indsats derudover bør iværksættes, vil der i forhold til miljøansvarsdirektivet og dette lovforslag skulle sondres mellem jordforureninger, der indebærer en betydelig risiko for påvirkning af menneskers sundhed og andre jordforureninger. Det kan være i form af de risici, der knytter sig til kontakt med jorden ved f.eks. leg på jorden, havearbejde m.v., risici som følge af udvikling af eksplosive gasser i jorden, risici som følge af påvirkning af indeklimaet i boliger, daginstitutioner m.v. som følge af dampe fra jorden, eller risici, der knytter sig til f.eks. at spise frugt, grønsager m.v., der er dyrket i forurennet jord, eller dyr, der har græsset på forurennet jord.

På denne baggrund vurderes det, at følgende kriterier kan tages i betragtning ved vurdering af, om der foreligger en miljøskade på jord: Forureningen indebærer, 1) at en eventuel offentlig indsats ikke kan begrænses til rådgivning, der er f.eks. forurening over de fastsatte afskæringskriterier, og 2) påvirkning af mere end 10 boliger eller arealer større end 1 ha. med følsom eller særlig følsom anvendelse, jf. jordforureningslovens § 6 eller arealer større end 2,5 ha., der anvendes til dyrkning af afgrøder.

Der tages således højde for, at der er stor forskel på, hvor tæt boliger ligger på hinanden. Hvis der sker jordforurening i et område, der ikke er tæt bebygget, fx på en landbrugsejendom, vil jordforureningen næppe påvirke mere end en enkelt bolig. Man skal derfor i stedet se på, hvor stort et areal, der bliver påvirket af jordforureningen.

Eksempelvis kan nævnes blyforurening af overfladejorden i villahaver, der ligger umiddelbart op ad en fabrik for aftinning af blik og tungmetallforurening af boligområder, hvor der er drevet virksomhed med kabelskrotning. Andre eksempler kunne være: 1) Der bliver ved en fejl udbragt spildevandsslam med store mængder giftige stoffer på en mark, og det viser sig, at arealet bliver ubrugeligt til dyrkning af afgrøder. I så fald må man vurdere, hvor stort et areal, der er påvirket af forureningen. Påvirkes mere end 2,5 ha, må det formentlig betragtes som en miljøskade. 2) En forurening fra et stort renseri påvirker indeklimaet i nærliggende boliger, hvis mere end 10 boliger er påvirket, så mekanisk ventilation eller

andre tiltag vil være nødvendige. Hvis forureningen ikke fjernes, må det formentlig betragtes som en miljøskade på jord. 3) Et affaldsforbrændingsanlægs røgrensning sætter ud, og der sker en forurening af overfladejorden med tungmetaller over afskæringskriterierne i et nærliggende boligområde. Hvis forureningen påvirker arealer, svarende til udeområderne for mere end 10 boliger eller arealer over 1 ha, må det formentlig betragtes som en miljøskade.

#### *Til § 10*

Det følger af definitionen, at en skade – en negativ påvirkning af naturressourcen – skal kunne beskrives, påvises og dokumenteres. Heri ligger et krav om, at skaden skal være konkret og målelig. Det betyder samtidig, at det er en forudsætning for at kunne konstatere, at en skade er indtruffet, at naturressourcens tilstand, før skaden indtraf, kan beskrives og dokumenteres. Dette må anses for at svare til de krav om objektivitet og et sagligt grundlag for sagsbehandlingen, der knytter sig til udstedelse af et påbud efter f.eks. jordforureningsloven, og som følger af almindelig forvaltningsretlige regler, herunder officialmaksimen, forstået som myndighedernes pligt til at sikre, at der træffes afgørelse på et tilstrækkeligt og sagligt grundlag.

Miljøskaden eller den overhængende fare skal være indtrådt direkte eller indirekte. Heri ligger et grundlæggende krav om årsagssammenhæng, det vil sige en sammenhæng mellem en hændelse og en skade som forudsætning for et ansvar for skaden. At skaden kan være en direkte eller en indirekte følge af en emission eller begivenhed, indebærer samtidigt, at årsagssammenhæng ikke kun kan antages at foreligge, hvor en skade er en direkte og umiddelbart konstaterbar følge af en hændelse, men også foreligger, hvor skaden udvikler sig efter hændelsen og dermed f.eks. først (kan) konstateres måske længe efter, at hændelsen fandt sted.

Det følger af definitionen af skade, at selvom andre skader på jord end jordforureninger ikke udgør en miljøskade på jord i sig selv, kan sådanne skader godt udgøre en miljøskade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder eller vandmiljøet, hvis de indebærer eller medfører en miljøskade i form af skade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder eller en miljøskade på vandmiljøet. På samme måde kan en skade på vandforekomster, der ikke i sig selv er en miljøskade på vandmiljøet, godt indebære en miljøskade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og omvendt.

Bestemmelsen implementerer miljøansvarsdirektivets artikel 2, stk. 2.

#### *Til § 11*

Lovforslagets definition af en overhængende fare for en miljøskade er identisk med definitionen heraf i miljøansvarsdirektivets artikel 2, stk. 9, og det følger heraf, at der er en overhængende fare for en miljøskade, når der er tilstrækkelig sandsynlighed for, at en miljøskade vil indtræde i nær fremtid.

En overhængende fare for en miljøskade kan opstå både som følge af en overhængende fare for en negativ påvirkning af naturressourcer og som følge af en negativ påvirkning. To eksempler kan illustrere dette. Eksempel 1: Et containerskib støder på grund på søterritoriet, og der er en overhængende fare for, at bunkersolie vil lække derfra med omfattende forurening af havmiljøet til følge. Dette kan indebære en overhængende fare for en miljøskade. Eksempel 2: Ved et uheld udledes klorerede opløsningsmidler til jorden på arealer, der skal blive til en parkeringsplads. Jordforureningen udgør i denne situation ikke en betydelig risiko for menneskers sundhed, men nedsivningen af de forurenende stoffer gennem jorden indebærer, at grundvandet vil blive forurennet. Denne forurening kan dermed indebære en overhængende fare for en miljøskade på vandmiljøet.

#### *Til § 12*

Forpligtelser og påbud efter denne lov skal rettes til den ansvarlige. Den ansvarlige er den, der er efter en afgørelse efter en af de generelle love på miljø- og naturområdet er fundet at være den ansvarlige for,

at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en sådan miljøskade jf. den foreslåede § 2. Afgørelser herom vil skulle træffes efter følgende love: Lov om miljøbeskyttelse, lov om forurennet jord, lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om vandforsyning m.v., lov om miljø og genteknologi, lov om naturbeskyttelse, lov om skove, lov om jagt- og vildtforvaltning, lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, lov om vandløb, lov om råstoffer eller lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug eller efter regler udstedt i medfør af lov om fiskeri, lov om havne og lov om kystbeskyttelse.

#### *Til § 13*

Med begrebet forebyggende foranstaltning sigtes i udgangspunktet ikke mod den almindelige drift af en virksomhed/aktivitet. Bestemmelsens anvendelse vil typisk forudsætte, at der er indtrådt en konkret emission eller begivenhed. Forebyggende foranstaltninger i denne forstand er derfor ikke den almindelige forebyggelse af forurening/skade, som foretages løbende og sker efter de generelle love på miljø- og naturområdet. Bestemmelsen implementerer direktivets artikel 2, stk. 10.

Der henvises til afsnit 2.3. »Forebyggende foranstaltninger« i lovforslagets almindelige bemærkninger og til bemærkningerne til § 11, som fastlægger begrebet en overhængende fare for en miljøskade.

#### *Til § 14*

##### *Til stk. 1*

Bestemmelsen fastlægger i overensstemmelse med direktivets artikel 2, stk. 11, hvad der efter lovforslaget skal forstås ved afhjælpende foranstaltninger i forhold til en miljøskade på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og på vandmiljøet. Bestemmelsen skal læses i sammenhæng med de regler, der vil blive udstedt efter stk. 3, som vil fastsætte de fælles bestemmelser, der skal følges for at sikre de mest hensigtsmæssige foranstaltninger til afhjælpning af en miljøskade. Se nærmere bemærkningerne til stk. 3.

Disse afhjælpende foranstaltninger omfatter for det første de foranstaltninger, der skal iværksættes for øjeblikkeligt at kontrollere, indeslutte, fjerne eller på anden måde håndtere forurenende stoffer eller enhver anden skadelig påvirkning for at begrænse og forhindre yderligere miljøskade og negativ virkning på menneskers sundhed eller yderligere forringelse af udnyttelsesmulighederne. De afhjælpende foranstaltninger omfatter for det andet også de foranstaltninger, der herefter skal iværksættes for at sikre genopretning af skadede naturressourcer og compensation for tabet af ressourcerne og deres udnyttelsesmuligheder i tiden fra en miljøskade er indtrådt og til, at den er genoprettet, jf. de ovenfor nævnte regler, der vil blive fastsat efter stk.3.

Det bemærkes, at der allerede efter de respektive natur- og miljølove er pligt til at iværksætte den førstnævnte type af afhjælpende foranstaltninger, ligesom disse vil skulle iværksættes af den ansvarlige i medfør af den foreslåede § 29 i tilfælde af, at en miljøskade forværres, efter der er truffet afgørelse efter de generelle love, om at skaden skal behandles efter dette lovforslag. Der er herudover hjemmel til at meddele påbud om iværksættelse af disse foranstaltninger efter den foreslåede i § 22.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger afsnit 2.4.2.2. og bestemmelserne i lovforslagets § 23, stk. 1, hvorefter ministeren skal påbyde afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskader på beskyttede arter og internationale beskyttelsesområder og på vandmiljøet, og bemærkninger hertil.

##### *Til stk. 2*

Bestemmelsen fastlægger den type af afhjælpende foranstaltninger, der skal iværksættes overfor en miljøskade på jord. Disse afhjælpende foranstaltninger svarer til de foranstaltninger, der i dag kan meddeles påbud om efter den gældende jordforureningslov. Der henvises til lovforslagets almindelige be-

mærkninger afsnit 2.4.2.1. og til bestemmelse i § 23, stk. 2, hvorefter ministeren skal påbyde afhjælpende foranstaltninger i forhold til miljøskader på jord, og bemærkningerne hertil.

#### *Til stk. 3.*

Med bestemmelsen gives miljøministeren hjemmel til at udstede regler om, hvorledes miljøskader efter stk. 1 skal afhjælpes, med henblik på at implementere miljøansvarsdirektivets bilag 2, for så vidt angår skader på beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder eller på vandmiljøet.

### *Til § 15*

#### *Til stk. 1*

For så vidt angår begrebet »beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder» henvises til bemærkningerne til stk. 3.

Vandforekomster er defineret som vandforekomster omfattet af miljømålsloven. Miljømålsloven implementerer vandrammedirektivet (direktiv 2000/60/EF). Definitionen af vandforekomster er dermed i overensstemmelse med direktivets artikel 2, stk. 5. Disse vandforekomster omfatter herefter såvel forekomster af overfladevand som grundvand. Overfladevand er i miljømålsloven defineret som 1) indvand bortset fra grundvand, dvs. alt stillestående eller strømmende vand på jordoverfladen, herunder vandløb, dvs. indvand, som for størstedelens vedkommende løber på jordoverfladen, men som kan løbe under jorden i en del af sit løb og søer, dvs. indvand bestående af stillestående overfladevand, 2) overgangsvande, dvs. overfladevandområder i nærheden af flodmundinger, som er delvist saltholdige som følge af, at de er i nærheden af kystvande, men som i væsentlig grad påvirkes af ferskvandsstrømme og 3) kystvande, undtagen med hensyn til kemisk tilstand, hvor det også omfatter territorialfarvande. Kystvande omfatter såvel kystvand ud til 1 sømil til havsiden fra det nærmeste punkt på basislinjen, hvor vandrammedirektivet stiller krav om økologisk tilstand, som territorialfarvand ud til 12 sømil, hvor vandrammedirektivet stiller krav om kemisk tilstand.

Grundvand defineres som alle former for vand under jordoverfladen i mættede zoner og i direkte kontakt med jordoverfladen eller undergrunden.

#### *Til stk. 2*

Ved udnyttelsesmuligheder til gavn for en anden naturressource skal forstås den funktion, som naturressourcer opfylder eller kan opfylde i forhold til andre naturressourcer, for eksempel jordens funktion som vækstmedium for en beskyttet planteart, eller et vandområdes betydning som levested for en beskyttet fugle- eller dyreart. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets §§ 7-11, som fastlægger skadebegrebet.

Ved udnyttelsesmuligheder for offentligheden skal forstås både de udnyttelsesmuligheder, der knytter sig til, at der kan indvindes vand fra grundvandsforekomster, at der kan fanges fisk i kystvande, fældes træ i skove m.v., som de udnyttelsesmuligheder, der består i de såkaldte «rekreative tjenester», f.eks. at der kan ses på trækfugle over et vådområde, at der kan bades fra stranden eller at der kan ses på orkideer på vej hen over et overdrev.

#### *Til stk. 3*

I miljøansvarsdirektivets artikel 2, stk. 3, defineres de beskyttede arter og naturtyper, der er omfattet af direktivet. Det drejer sig om:

- 1) arter, der er nævnt i fuglebeskyttelsesdirektivets (direktiv 74/409/EØF) artikel 4, stk. 2, eller opført i direktivets bilag I
- 2) arter, der er opført i habitatdirektivets (direktiv 93/43/EØF) bilag II og IV

- 3) levesteder for arter, der er nævnt i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4, stk. 2, eller opført i direktivets bilag I eller i habitatdirektivets bilag II
- 4) internationale naturbeskyttelsesområder, der er opført i habitatdirektivets bilag I, samt
- 5) yngle- og rastepladser for de arter, der er opført i habitatdirektivets bilag IV.

Disse arter, internationale naturbeskyttelsesområder og levesteder for arter, benævnes også Natura 2000-arter og -områder. Ordet »beskyttede« knytter sig såvel til arter som til naturtyper.

Samtlige *fuglearter*, som forekommer i vild tilstand inden for EU, er beskyttet efter fuglebeskyttelsesdirektivet. De fuglearter, der er omfattet af miljøansvarsdirektivet og dermed af lovforslaget, er dog begrænset til arter, som kræver særlige beskyttelsesforanstaltninger med hensyn til deres levesteder, og som er opført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I eller omfattet af direktivets artikel 4, stk. 2. Bilag I-arterne er arter, der kræver særlige beskyttelsesforanstaltninger med hensyn til deres levesteder for at sikre, at de kan overleve og formere sig i deres udbredelsesområde. Der er i alt ca. 75 fuglearter på bilag I, og de forekommer ikke alle vildtlevende i Danmark. Som danske bilag I-arter kan eksempelvis nævnes sangsvane, sort stork og vandrefalk. Artikel 4, stk. 2-arter er regelmæssigt tilbagevendende trækfuglearter, der ikke er opført i bilag I, men som for så vidt angår deres yngle-, fjerskifte-, overvintrings- og rasteområder har tilsvarende beskyttelsesbehov. Som eksempel på en sådan art kan nævnes troldand, havørn og lille fluesnapper.

De arter, der er beskyttet efter habitatdirektivet, og som er omfattet af miljøansvarsdirektivet og dermed af lovforslaget, er *dyrearter* og *plantearter* af fællesskabsbetydning, hvis bevaring kræver udpegning af særlige bevaringsområder (bilag II-arter), eller kræver streng beskyttelse (bilag IV-arter). Som eksempel på bilag II-arter, der forekommer i Danmark, kan nævnes spættet sæl og hasselmus og på bilag IV-arter flagermus, odder, spidssnudet frø, snæbel og bred vandkalv. Af beskyttede plantearter kan nævnes vandranke, fruesko og gul stenbræk.

For beskyttede dyre- og plantearter gælder det, at de er beskyttet, uanset om de befinder sig i det område (Natura 2000-område), som de udgør udpegningsgrundlaget for, eller uden for disse områder.

Det foreslås, at den danske gennemførelse af miljøansvarsdirektivets regler for så vidt angår arter ikke skal være mere vidtgående, end EU-forpligtelserne tilsiger. De kommende Natura 2000-planer vil bl.a. fastsætte gunstig bevaringsstatus for arter i overensstemmelse med bestemmelserne i de 2 direktiver. Denne statusfastlæggelse er nødvendig som grundlag for vurderingen af, om der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, jf. nedenfor om naturtyper uden for Natura 2000-områder.

Det forslås desuden, at den danske gennemførelse af miljøansvarsdirektivets regler for så vidt angår naturtyper ikke skal være mere vidtgående, end EU-forpligtelserne tilsiger, dvs. at den kun omfatter de udpegede Natura 2000-områder. En udvidelse til andre områder, for eksempel fredede områder eller § 3-områder uden for Natura 2000-områder, ville gøre det i forvejen yderst komplicerede spørgsmål om at afgøre, hvornår der foreligger en miljøskade på en beskyttet naturtype, yderligere kompliceret. For Natura-2000-områderne vil der fra ultimo 2009 foreligge Natura 2000-planer, der bl.a. fastlægger gunstig bevaringsstatus for områderne, som kan danne grundlag for vurderingen. Men sådanne planer – og dermed statusfastlæggelse – vil ikke foreligge for andre områder. Der vil således ikke være nogen målestok for, om en aktivitet har medført en væsentlig negativ påvirkning af bestræbelserne for at opnå eller bevare god bevaringsstatus, hvilket er afgørende for at konstatere, om der er en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

De *beskyttede områder*, der herefter er omfattet af lovforslaget, er områder, der af miljøministeren i medfør af miljømålsloven er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter. I lovforslaget anvendes betegnelsen internationale naturbeskyttelsesområder i overensstemmelse med terminologien i naturbeskyttelseslovens kapitel 2 a og miljømålsloven. Områderne benævnes også Natura 2000-områder. Mål og vurdering af naturtilstanden i de kommende Natura 2000

planer fastlægges i en kvalitetsskala bestående af fem trin (høj, god, moderat, ringe og dårlig). Høj og god tilstand opfylder kravene til gunstig bevaringsstatus. For arealer, hvor naturtilstanden betegnes som moderat, ringe eller dårlig, er målet at fastlægge tiltag, der over en periode gør det muligt at opnå gunstig bevaringsstatus.

I det omfang, det har betydning for artsbeskyttelsen, er tillige følgende områder omfattet af miljøansvarsdirektivet og dermed af lovforslaget: levesteder for de fuglearter, som efter fuglebeskyttelsesdirektivet kræver særlige beskyttelsesforanstaltninger med hensyn til levesteder, herunder ynglepladser, fjerksiftepladser og rastepladser. Tilsvarende gælder ynglepladser og rastepladser for de arter, som efter habitatdirektivets bilag IV kræver streng beskyttelse.

EU-bestemmelser om beskyttede arter er gennemført i dansk ret i jagt- og vildtforvaltningslovgivningen, f.eks. bekendtgørelser om vildtreservater, og naturbeskyttelseslovgivningen, især bekendtgørelsen om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt om beskyttelse af visse arter samt bekendtgørelsen om fredning af krybdyr, padder, fisk, hvirvelløse dyr, planter m.m. (artsfredningsbekendtgørelsen).

I Danmark er der i alt 254 habitatområder og 113 fuglebeskyttelsesområder. På land er der ca. 2.200 km<sup>2</sup>, der er udpeget som habitat- og fuglebeskyttelsesområde, mens 995 km<sup>2</sup> alene er udpeget som habitatområde, og 418 km<sup>2</sup> alene er udpeget som fuglebeskyttelsesområde. De marine habitatområder udgør ca. 8.000 km<sup>2</sup> og de marine fuglebeskyttelsesområder ca. 12.000 km<sup>2</sup>. De udpegede arealer udgør for landarealernes vedkommende ca. 13 % af Danmarks landareal og for de marine områders vedkommende ca. 19 % af Danmarks havareal.

#### *Til § 16*

Bestemmelsen implementerer direktivets artikel 2, stk. 14. Efter definitionen er hidtidig tilstand den tilstand, som naturressourcen befandt sig i, umiddelbart før skaden indtraf. Det indebærer, at bedømmelsen af den hidtidige tilstand som mål for de afhjælpende foranstaltninger skal ske på baggrund af de bedste foreliggende oplysninger om faktiske tilstand, men at der ikke samtidig forudsættes en analyse af naturressourcens sandsynlige udvikling i positiv eller negativ retning. Dette betyder, at der, i lighed med hvad der gælder efter miljøbeskyttelses- og jordforureningsloven, fastholdes en såkaldt »statisk tolkning« af begrebet »hidtidig tilstand«, modsat en »dynamisk fortolkning«, hvor begrebet ikke alene omfatter naturressourcens faktiske tilstand, men også ressourcens udviklingspotentiale, og hvor der skal tages højde for dette udviklingspotentiale i forbindelse med fastsættelse af de afhjælpende foranstaltninger.

De basisanalyser, der skal ligge til grund for vand- og Natura 2000 planlægningen efter miljømålsloven, vil i vidt omfang indeholde de data, der skal anvendes til at fastlægge ressourcens hidtidige tilstand og dermed målet for de afhjælpende foranstaltninger.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.2.

#### *Til § 17*

Efter miljøansvarsdirektivet og dermed denne definition omfatter retablering de primære foranstaltninger og de eventuelle supplerende foranstaltninger, der er nødvendige for at bringe beskyttede arter og internationale naturbeskyttelsesområder og vandmiljøet tilbage til hidtidig tilstand, efter at en miljøskade er indtrådt. Der henvises til lovforslagets § 14, § 16, og § 23, stk. 1 og bemærkninger til disse bestemmelser.

Det bemærkes, at muligheden for naturlig retablering, det vil sige retablering af naturressourcen uden direkte menneskelige indgreb i retableringsprocessen, skal overvejes som en del af den primære afhjælpning, jf. bemærkningerne til § 14, stk. 3.

## *Til § 18*

Med bestemmelsen skal miljøministeren fastsætte de nødvendige regler om dels de kriterier, som påvirkningen efter lovforslagets § 7, stk. 1, skal vurderes i forhold til, og dels på baggrund af de indvundne erfaringer mere præcist fastlægge og definere, hvornår der er tale om miljøskader og overhængende fare herfor.

Bemyndigelsen til at fastsætte regler om kriterierne, jf. § 7, stk. 1, vil blive udnyttet til at udstede en bekendtgørelse for derved at implementere miljøansvarsdirektivets bilag 1.

Sidstnævnte regler i form af en bekendtgørelse vil blive udstedt, når der efter 2-3 år er opsamlet tilstrækkelige erfaringer, medmindre den i afsnit 4.12 nævnte vurdering af ”konsultationsordningen” i andet halvår af 2009 viser, at der er grundlag herfor på et tidligere tidspunkt. For de områder, hvor der ikke til den tid foreligger den fornødne praksis, vil bekendtgørelsen løbende efterfølgende blive revideret og forbedret i takt med, at erfaringsgrundlaget udvides. Bekendtgørelsen skal afløse den ordning, der er foreslået i love omfattet af forslag til det samtidig hermed fremsatte lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, at tilsynsmyndigheden skal indhente en bindende udtalelse fra miljøministeren, når det tilstrækkelige regelgrundlag i bekendtgørelsesform foreligger. Herefter er det tilsynsmyndigheden, der alene tager stilling til, om der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare herfor.

## *Til kapitel 2*

## *Til § 19*

### *Til stk. 1*

Det følger af miljøansvarsdirektivets artikel 8, stk. 2, at den kompetente myndighed – efter dette lovforslag miljøministeren – skal sørge for, at der er sikkerhed for, at den ansvarlige opfylder sine forpligtelser efter direktivet, og herunder dækker den kompetente myndigheds udgifter til sagsbehandling efter loven. Sikkerheden skal tilvejebringes i form af pant eller udlæg i fast ejendom eller andre passende garantier. Forsikring vil efter en konkret vurdering kunne udgøre en tilstrækkelig sikkerhedsstillelse. Dette krav om sikkerhedsstillelse understreger anvendelsen af forureneren betaler princippet.

Sikkerhedsstillelsen skal være stor nok til at dække omkostningerne (nettoudgifterne) ved de forpligtelser, der i den konkrete sag påhviler den ansvarlige, dvs. udgifterne til at undersøge, forebygge og afhjælpe en miljøskade og til den kompetente myndigheds sagsbehandling i forbindelse hermed. Sikkerhedsstillelsen skal således kunne dække miljøministerens udgifter til sagsbehandling og til håndhævelse af forpligtelserne ved en selvhjælpshandling efter § 33, stk. 2, og § 35.

### *Til stk. 2*

Efter denne bestemmelse skal miljøministeren træffe afgørelser om sikkerhedsstillelse. Disse afgørelser omfatter for det første afgørelse om, hvor stort et beløb, der skal stilles sikkerhed for, hvordan denne sikkerhed kan tilvejebringes, herunder om en forsikring udgør tilstrækkelig sikkerhed og om fristen for etableringen. Omfattet er derudover de efterfølgende afgørelser om eventuel regulering af sikkerhedsstillelsens størrelse som følge af bedre og mere sikre vurderinger af de samlede udgifter til forebyggelse og afhjælpning af miljøskaden og sagens behandling, samt afgørelser om frigivelse af (dele) af sikkerhedsstillelsen i takt med, at den ansvarlige opfylder sine forpligtelser efter loven.

Efterkommer den ansvarlige ikke en afgørelse om at stille sikkerhed, må ministeren indbringe sagen for domstolene med henblik på at opnå en dom for kravet om sikkerhedsstillelse. Sikkerhedsstillelsen vil herefter kunne tilvejebringes efter retsplejelovens almindelige regler om tvangsfuldbyrdelse.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 19, stk. 1 og 2, vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til stk. 3.*

Efter denne bestemmelse skal miljøministeren fastsætte de nødvendige regler om, hvordan der skal træffes afgørelse om sikkerhedsstillelse og hvad afgørelsen skal indeholde, herunder om fordelingen af forpligtelsen til at stille sikkerhed, når der er flere ansvarlige for en miljøskade, hvorledes og på hvilket grundlag afgørelser om sikkerhedsstillelse skal træffes, om regulering af sikkerhedens størrelse og om efterfølgende trinvis frigivelse m.v..

### *Til kapitel 3*

#### *Til § 20*

Efter bestemmelsen skal miljøministeren påbyde den ansvarlige at klarlægge, hvordan følgerne af miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade afhjælpes eller forebygges. Ministeren kan i den sammenhæng påbyde den ansvarlige at give alle oplysninger, som har betydning for vurderingen af miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade. Dette gælder også oplysninger, som kan have betydning for vurderingen af en forværring af miljøskaden eller en forøgelse af den overhængende fare for en miljøskade, som ministeren har fået kendskab til efter underretning i henhold til lovforslagets § 28 eller på anden vis.

Det følger af bestemmelsen, at den ansvarlige kan påbydes for egen regning at foretage nærmere undersøgelser m.v. Hermed kan oplysninger om miljøskadens eller den overhængende fare for en miljøskades omfang og karakter, naturressourcernes tilstand i øvrigt og lignende blive belyst med henblik på stillingtagen til omfanget af den nødvendige forebyggelse eller afhjælpning, som skal påbydes efter bestemmelserne i lovforslagets § 22 og § 23. I påbuddet kan stilles krav om tilstedeværelsen af en særlig dokumenteret ekspertise med henblik på at sikre kvaliteten af undersøgelser eller forslag til afhjælpende foranstaltninger. Besidder den ansvarlige ikke denne ekspertise – hvad der ofte kan tænkes at være tilfældet – indebærer dette et krav om, at den ansvarlige indhenter den nødvendige ekspertise udefra.

Bestemmelsen er formuleret som en pligt for myndigheden til at udstede påbud af hensyn til en korrekt direktivimplementering. Direktivet forholder sig imidlertid ikke til forvaltningsretlige og andre forhold, der indebærer, at et påbud ikke kan udstedes, men antages heller ikke i almindelighed at være til hinder herfor, dog med forhold for de evt. afvigelser, der kan følge af særlige EU-forvaltningsretlige regler.

Miljøministeren skal vejlede den ansvarlige om, at denne ikke er forpligtet til at afgive oplysninger, hvis ministeren vurderer, at ministeren er inden for området af § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter. Hvis den ansvarlige ikke frivilligt giver oplysninger, kan myndigheden selv fremskaffe oplysningerne på den ansvarliges regning efter den foreslåede § 35.

I de tilfælde, hvor § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter finder anvendelse, vil oplysningspligter ophøre med at gælde. Det vil være tilfældet, når myndigheden har en konkret mistanke om et strafbart forhold, også selv om forholdet endnu ikke er meldt til politiet, eller der er truffet beslutning herom. Som et eksempel kan nævnes en situation, hvor der er udstedt påbud om afhjælpende foranstaltninger efter bestemmelserne i lovforslagets § 23, og der opstår efterfølgende mistanke om, at påbuddet ikke er blevet opfyldt, trods den ansvarliges oplysninger om, at dette skulle være sket. På baggrund af denne mistanke kan der være behov for at udstede et påbud om undersøgelse af naturressourcens faktiske tilstand, og i denne situation vil § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter kunne finde anvendelse. Ovennævnte gælder dog ikke, hvis de pågældende oplysninger ikke kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse. Der henvises endvidere til Miljøstyrelsens vejledning nr. 7, 2005 om anvendelse af retssikkerhedsloven på miljøområdet.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 20 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til § 21*

Efter forslaget i stk. 1 skal miljøministeren ophøre med at behandle sagen efter bestemmelserne i dette lovforslag, hvis det under ministerens behandling af sagen viser sig, at miljøskaden, eller den overhængende fare for en miljøskade med overvejende sandsynlighed ikke kan være forårsaget af den, der var adressat for og blev anset som ansvarlig efter myndighedens afgørelse, jf. § 2. Der er således ikke tale om, at miljøministeren kan underkende en truffet afgørelse. De nye oplysninger kan være fremkommet som følge af en påbudt undersøgelse efter § 20 eller på anden vis. I så fald må tilsynsmyndigheden efter reglerne i den pågældende generelle lov træffe afgørelse om, hvorvidt der er en anden, der er ansvarlig efter reglerne om miljøskader og overhængende fare for miljøskader.

Bestemmelsen findes nødvendig, da en sag om en miljøskade eller overhængende fare for en sådan miljøskade i mange tilfælde vil være overgået fra en anden myndighed til miljøministeren som følge af, at der træffes afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, og hvem der er ansvarlig herfor.

Hvis miljøministerens sagsbehandling ophører efter denne bestemmelse, skal sagen herefter behandles efter reglerne i den lovgivning, hvorefter afgørelsen om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, blev truffet.

Det følger endvidere af forslaget i stk. 2, at miljøministerens behandling af sagen efter lovforslagets bestemmelser ikke skal afvente, at der stilles sikkerhed som nævnt i § 19. Konstateres det imidlertid under sagsbehandlingen, at den ansvarlige ikke kan stille sikkerhed, ophører sagsbehandlingen efter miljøskadeloven, og sagens videre behandling sker efter den pågældende generelle lov. Kan der kun delvis stilles sikkerhed, behandles den resterende del af sagen efter den pågældende generelle lov.

Det følger således af såvel stk. 1 som stk. 2, at tilsynsmyndigheden må afgøre i henhold til de almindelige regler, om og i givet fald til hvem der kan meddeles påbud, hvis der ikke er en ansvarlig efter miljøskadereglerne, eller hvis den pågældende ikke – eller ikke fuldt ud – kan betale. Det vil også være efter disse regler, det skal afgøres, om tilsynsmyndigheden kan eller skal foretage selvhjælpshandlinger.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 21 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til kapitel 3*

### *Til § 22*

#### *Til stk. 1 og 2*

Efter bestemmelsen kan miljøministeren om nødvendigt, jf. lovens formål, påbyde den ansvarlige for egen regning at træffe de nødvendige forebyggende foranstaltninger i forbindelse med en overhængende fare for en miljøskade samt træffe praktisk gennemførlige tiltag for at begrænse eller forhindre yderligere miljøskade.

De foranstaltninger, som den ansvarlige kan påbydes efter bestemmelsen, omfatter de foranstaltninger, der må anses for nødvendige for at hindre, at en overhængende fare for en miljøskade resulterer i en miljøskade, eller for at en miljøskade forværres.

Omfanget og karakteren af disse foranstaltninger vil ofte ikke kunne fastsættes uden forudgående undersøgelser af den negative påvirkning af naturressourcerne og dens mulige konsekvenser. Sådanne undersøgelser m.v. vil kunne påbydes den ansvarlige efter lovforslagets § 20.

Det bemærkes i denne sammenhæng, at et påbud om forebyggende foranstaltninger efter bestemmelsen er begrænset til de foranstaltninger, der er nødvendige for at hindre, at en overhængende fare for en miljøskade resulterer i en miljøskade, eller for at en miljøskade forværres.

Foranstaltninger efter denne bestemmelse vil således ikke nødvendigvis kunne indebære genopretning

af den hidtidige tilstand, men vil i visse tilfælde skulle begrænses til indgreb, der f.eks. hindrer en forurening i at sprede sig.

Foranstaltninger af et sådant mere begrænset omfang som beskrevet ovenfor indebærer imidlertid ikke nødvendigvis, at der ikke herefter fortsat er forurening eller anden negativ påvirkning af naturressourcerne, som kunne eller skulle påbydes fjernet m.v. efter den lovgivning, hvorefter afgørelsen blev truffet om, at forureningen eller anden negativ påvirkning af naturressourcer indebærer en overhængende fare for en miljøskade.

Det følger derfor af stk. 2, at i det omfang mere vidtgående foranstaltninger end efter stk. 1 kunne være påbudt efter den lov, hvorefter der er truffet afgørelse om, at forureningen eller anden negativ påvirkning af naturressourcer indebærer en overhængende fare for en miljøskade, da skal et påbud om forebyggende foranstaltninger omfatte disse mere vidtgående foranstaltninger.

Der henvises til afsnit 2.3.2. om forebyggende foranstaltninger i de almindelige bemærkninger.

Bestemmelsen gennemfører direktivets artikel 5, stk. 4, 1. pkt. og artikel 6, stk. 3, 1. pkt.

### *Til stk. 3*

Efter bestemmelsen vil det fortsat være forsvarsministeren, der er ansvarlig for bekæmpelse af olie- og kemikalieforurening af havet, jf. havmiljølovens § 34. Forsvarsministerens beføjelser til at meddele påbud og forbud, foretage ransagning m.v. af skibe består uændret. Miljøministeren vil herefter alene kunne meddele påbud om foranstaltninger efter miljøskadelovens § 22, om forhold, der ikke falder ind under forsvarsministerens beføjelser efter havmiljølovens regler.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 22 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

## *Til § 23*

### *Til stk. 1*

Det følger af bestemmelsen, at miljøministeren skal påbyde den ansvarlige at afhjælpe en miljøskade på vand eller på beskyttede arter og områder for egen regning.

Miljøministerens påbud om afhjælpende foranstaltninger skal udstedes på grundlag af den ansvarliges redegørelse for og forslag til, hvorledes en miljøskade på vand eller på beskyttede arter og områder kan afhjælpes. For så vidt angår udarbejdelse af en sådan redegørelse for og forslag til afhjælpende foranstaltninger henvises der til lovforslagets § 20 og bemærkningerne hertil.

I påbuddet skal ministeren fastsætte, hvilke afhjælpende foranstaltninger der skal iværksættes i overensstemmelse med regler udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3. Der henvises nærmere til bemærkningerne til § 14, stk.3.

Det følger af miljøansvarsdirektivets bilag 2, at miljøskader på vand og på beskyttede arter og naturtyper skal afhjælpes ved primære, supplerende og kompenserende foranstaltninger, sådan at den skadede naturressource og dens udnyttelsesmuligheder genoprettes til hidtidig tilstand, og at samfundet godtgøres for at måtte undvære den skadede naturressource i tiden fra skaden indtræder og til ressourcen og dens udnyttelsesmuligheder er genoprettet.

Formålet med de primære afhjælpende foranstaltninger er at genoprette de skadede naturressourcer og deres udnyttelsesmuligheder, og at føre dem tilbage til eller mod deres hidtidige tilstand.

Supplerende foranstaltninger skal alene fastsættes, hvor de primære foranstaltninger ikke medfører, at de skadede naturressourcer genoprettes til hidtidig tilstand. De supplerende foranstaltninger fastsættes i så fald for at kompensere for, at der ikke sker en fuld genopretning af de skadede ressourcer. Disse supplerende foranstaltninger skal bestå i etablering eller forbedring af andre, sammenlignelige naturressourcer. De kompenserende foranstaltninger skal fastsættes for at kompensere samfundet for, at det i

perioden fra, at en miljøskade er indtrådt og til, at de skadede naturressourcer er genoprettet, har måttet undvære de skadede naturressourcer og deres udnyttelsesmuligheder. Også de kompenserende foranstaltninger skal bestå i etablering eller forbedring af andre, sammenlignelige naturressourcer. Fastsættelse af de eventuelle supplerende foranstaltninger og af kompenserende foranstaltninger skal om muligt ske ved hjælp af en såkaldt ækvivalensvurderingsmetode.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 1.2.3. og 2.4. for en nærmere redegørelse for fastlæggelsen af de primære, supplerende og kompenserende foranstaltninger, og en kort beskrivelse af de væsentlige elementer i de såkaldte ækvivalensvurderingsmetoder og de kriterier, som miljøministeren skal overveje ved afgørelsen af, hvilke afhjælpende foranstaltninger der skal iværksættes.

#### *Til stk. 2*

Det foreslås, at jordforureninger, der indebærer en miljøskade på jord, ikke skal afhjælpes efter direktivets regler om afhjælpende foranstaltninger over for miljøskade på jord, men skal afhjælpes efter bestemmelser svarende til bestemmelserne i den gældende jordforureningslov om påbud om afhjælpning af jordforurening. Som beskrevet ovenfor under de almindelige bemærkninger fastsætter miljøansvarsdirektivet alene krav om, at de afhjælpende foranstaltninger skal fjerne den betydelige risiko for menneskers sundhed i forhold til lovlig eksisterende og allerede godkendt planlagt anvendelse af arealerne, mens dansk ret indeholder krav om genopretning af den hidtidige tilstand eller tilsvarende foranstaltninger.

De gældende danske regler går i denne sammenhæng videre end miljøansvarsdirektivet, og det foreslås, at de danske regler fastholdes for at sikre, at det eksisterende danske beskyttelsesniveau bevares.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 23 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

#### *Til stk. 3*

Efter bestemmelsen vil det fortsat være forsvarsministeren, der er ansvarlig for bekæmpelse af olie- og kemikalieforurening af havet, jf. havmiljølovens § 34. Forsvarsministerens beføjelser til at meddele påbud og forbud, foretage ransagning m.v. af skibe består uændret. Miljøministeren vil herefter alene kunne meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger efter miljøskadelovens § 23 om forhold, der ikke falder ind under forsvarsministerens beføjelser efter havmiljøloven.

#### *Til § 24*

Efter denne bestemmelse skal miljøministeren kunne træffe afgørelse om, hvilken miljøskade der skal afhjælpes først, hvis der er indtruffet flere miljøskader på en sådan måde, at omstændighederne betinger, at afhjælpende foranstaltninger efter § 23 ikke kan gennemføres samtidigt. I denne afgørelse skal der tages hensyn til bl.a. de berørte miljøskaders art, udbredelse og alvor, samt mulighederne for naturlig retablering og risikoen for menneskers sundhed.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter denne bestemmelse vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

#### *Til § 25*

Bestemmelserne svarer til bestemmelserne i den gældende jordforureningslovs § 44. I lighed hermed foreslås der fastsat en pligt til retablering, når der meddeles påbud til en ansvarlig, som ikke har rådighed over ejendommen. I lighed hermed skal bestemmelsen forstås med den begrænsning, at der ikke vil kunne meddeles påbud, hvor et påbud vil udgøre en ekspropriation.

#### *Til stk. 1*

Efter bestemmelsen kan der meddeles påbud, uanset om påbudsadressaten har rådighed over ejendommen. Bestemmelsen tager sigte på tilfælde, hvor miljøskaden eller den overhængende fare for miljøskade

ikke (kun) berører en ejendom eller ejendomme, som den eller de ansvarlige ejere eller på anden måde råder over.

Påbud, der udstedes i medfør af §§ 20, 22 og 23, jf. § 25, stk. 1, er dog betinget af, at der udstedes tålepåbud efter § 25, stk. 2, medmindre den, der ejer eller har anden rådighed over den berørte ejendom, giver samtykke til den eller de ansvarliges adgang til ejendommen. Formålet hermed er at sikre, at den, der modtager et påbud efter forslaget §§ 20, 22 og 23 har rådighed over påbuddets genstand.

#### *Til stk. 2*

Det følger af bestemmelsen i stk. 2, at miljøministeren kan påbyde grundejeren eller anden rådighedshaver at tåle, at de ansvarlige iværksætter undersøgelser eller forebyggende eller afhjælpende foranstaltninger på ejendommen. Eksempelvis vil en ejer eller en lejer kunne påbydes at tåle sådanne foranstaltninger, selvom foranstaltninger vil kunne genere den virksomhed, der udøves på ejendommen.

Da lovforslagets beskyttelsesinteresser også omfatter situationer, hvor miljøskaden ikke udgør nogen trussel mod andre (almenvællet) end ejeren selv, er bestemmelsen ensbetydende med, at ejeren kan tvinges til at afgive rådighed af hensyn til egen sundhed.

Adgangen til at udstede påbud skal administreres i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper og grundsætninger, herunder proportionalitetsprincippet. Det må antages, at omfanget af de eventuelle omkostninger for grundejere eller rettighedshavere i nogle tilfælde afhænger af, hvornår foranstaltninger efter loven gennemføres. Dette kan medføre, at påbudte foranstaltninger forudsættes gennemført på det tidspunkt, hvor de økonomiske omkostninger for grundejeren eller rettighedshavere må forventes at være mindst mulige.

Formålet med stk. 2 er at sikre, at en ejer eller bruger ikke kan forhindre de ansvarliges undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af en miljøskade med den virkning, at miljøministeren ikke kan påbyde den ansvarlige de nødvendige foranstaltninger efter denne lov. I langt de fleste tilfælde må det dog forventes, at en grundejer frivilligt vil medvirke til, at en miljøskade forebygges eller afhjælpes, således at miljøproblemet på ejendommen bliver løst.

Modsætter grundejeren eller en anden rådighedshaver sig, at den ansvarlige iværksætter påbudte foranstaltninger, kan grundejeren eller anden rådighedshaver straffes efter bestemmelsen i lovforslagets § 57, stk. 1, nr. 1.

#### *Til stk. 3 og 4*

Det følger af bestemmelserne, at i det omfang den ansvarlige, jf. lovforslagets § 12, ikke betaler erstatning for skader, der er forvoldt ved gennemførelse af undersøgelser eller forebyggende eller afhjælpende foranstaltninger, eller fordi der ikke kan opnås enighed om erstatningen, eller fordi der rent faktisk ikke betales, kan erstatningskravet umiddelbart gøres gældende overfor miljøministeren. Ejeren eller brugeren af ejendommen kan gøre erstatningskravet gældende overfor ministeren fra det tidspunkt, hvor skadevolderen tilkendegiver uenighed om erstatningen eller ikke betaler indenfor en rimelig frist, fastsat i påkrav fra ejeren eller brugeren.

Efter forslaget stk. 3 indtræder miljøministeren i skadelidtes erstatningskrav mod skadevolder.

Miljøministeriet finder det rimeligt, at ejendommens ejere eller brugere her – som efter den gældende jordforureningslov - får samme retsstilling med hensyn til erstatningskrav for skader, uanset om det er miljøministeren eller den ansvarlige, der udfører foranstaltninger efter loven. Derfor er det også her fundet rimeligt, at ministeren skal holde ejere og brugere skadesløse i tilfælde, hvor det viser sig problematisk at opnå erstatning fra den ansvarlige.

Af bestemmelsen i stk. 4 fremgår, at miljøministeren i mangel af enighed om erstatningsfastsættelsen efter stk. 3 skal indbringe dette spørgsmål for taksationsmyndighederne. Miljøministeren skal i så fald udføre de opgaver, der er tillagt vejbestyrelsen i henhold til lov om offentlige veje.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 25 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

#### *Til § 26*

Bestemmelsen i stk. 1 omhandler situationer, hvor en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade kan henføres til flere ansvarlige. For så vidt angår forståelsen af begrebet »den ansvarlige« henvises der til bestemmelsen herom i forslagets § 12.

Bestemmelserne i § 26 svarer i det væsentlige til den gældende jordforureningslovs § 43.

Bestemmelserne forudsætter, at der er grundlag for at antage, at en vis andel - om end en ikke helt præcist fastlagt andel - af skaden kan henføres til hver enkelt af de implicerede ansvarlige. Hvis flere ansvarlige har bidraget til en miljøskade eller en overhængende fare herfor på en sådan måde, at de enkelte ansvarliges andele af skaden eller faren herfor med sikkerhed kan skilles ad, skal bestemmelsen ikke finde anvendelse. I sådanne tilfælde meddeles påbuddene blot hver enkelt efter bestemmelserne i forslagets §§ 20, 22 og 23.

Hvis betingelsen for at kunne henføre miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade til hver af de implicerede ansvarlige er opfyldt, kan miljøministeren efter de foreslåede bestemmelser i § 26 meddele påbud til alle. Der træffes i den forbindelse afgørelse om hver enkelt ansvarliges andel af den samlede skade eller fare, i det omfang det er muligt.

Ved vurderingen af den ansvarliges »andel« skal navnlig tages hensyn til karakteren og omfanget og den tidsmæssige udstrækning af den negative påvirkning, som den enkelte ansvarlige har forårsaget. Afgørelsen må således træffes ud fra samtlige foreliggende oplysninger i sagen.

Det foreslås, at miljøministeren, hvis det ikke er muligt at vurdere én eller flere af de ansvarliges andele af en miljøskade eller en overhængende fare herfor, i påbuddet skal fastsætte, at ligelige andele heraf hidrører fra disse ansvarlige. Er der således tre ansvarlige og vurderes det, at halvdelen stammer fra den ene ansvarlige, mens der ikke foreligger nærmere vurderingsgrundlag for de to andres andele, skal påbuddet til disse omfatte  $\frac{1}{4}$  af skaden eller faren herfor.

Det forudsættes, at der i påbuddet nøje redegøres for, hvilke ansvarlige der er udstedt påbud til, og der vil i påbuddet skulle angives en fremgangsmåde med hensyn til en fælles efterkommelse af påbuddet i tilfælde af, at der ikke kan opnås enighed herom mellem de ansvarlige.

Hvis en ansvarlig ikke følger den af ministeren anviste fremgangsmåde, kan denne straffes, jf. forslagets § 57, stk. 1, nr. 1. Hvis den manglende efterkommelse af påbuddet skyldes forhold, som denne ansvarlige ikke har indflydelse på, f.eks. at en eller flere af de øvrige påbudsadressater ikke ønsker at efterleve deres forpligtelser i henhold til påbuddet, vil der normalt ikke være grundlag for at rejse straffesag mod førstnævnte ansvarlige.

Såfremt der ikke er enighed blandt de ansvarlige, kan en eller flere af disse give meddelelse herom til miljøministeren, i praksis det lokale miljøcenter. Da påbuddet efter almindelige forvaltningsretlige regler skal varsles overfor de implicerede ansvarlige, vil disse bl.a. have lejlighed til at udtale sig om fremgangsmåden i forbindelse med opfyldelse af påbuddet.

Det er efter bestemmelsens stk. 2 op til miljøministeren at træffe afgørelse, på baggrund af samtlige foreliggende oplysninger i sagen, om en ansvarlig kun har bidraget med en ubetydelig andel af forureningen. Er det tilfældet, kan påbud ikke rettes til denne ansvarlige.

Det foreslås, at hvis påbud efter stk. 1 ikke kan gennemtvinges, skal der kunne meddeles påbud vedrørende den samlede miljøskade eller den overhængende fare for en miljøskade til den, der har forårsaget den største del af skaden eller faren herfor, jf. stk. 3.

Er der truffet afgørelse om, at de ansvarlige har ligelige andele i skaden eller faren herfor, kan påbud rettes til den eller de ansvarlige, der har rådighed over berørte ejendomme, eller hvis ingen har det, til den

eller de, der sidst havde sådan rådighed. Har ingen af de ansvarlige haft rådighed over den eller de berørte ejendomme, kan et påbud meddeles enhver af dem, jf. stk. 4.

Det følger af bestemmelsen, at der forud for meddelelsen af et påbud efter stk. 3 eller 4 af miljøministeren skal være taget stilling til de implicerede ansvarliges respektive andel af forureningen. Afgørelse af dette spørgsmål vil kunne indbringes for domstolene.

Til stk. 5. Med bestemmelsen fastsættes, at den, der er forpligtet til at efterkomme påbud efter stk. 3, kan søge regres mod de øvrige ansvarlige for miljøskaden eller en overhængende fare for en miljøskade.

Forslaget skal sikre, at regres kan søges på det samme ansvarsgrundlag, som gælder for myndighedernes adgang til at udstede påbud efter loven til den ansvarlige og under hensyn til den pågældende ansvarliges andel af miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade.

Regresmuligheden er dermed betinget af, at der lovligt er udstedt eller kunne udstedes et påbud efter stk. 1 til de ansvarlige, som regreskravet rettes imod.

Betalingsforpligtelsen for de øvrige ansvarlige vil dermed - ligesom myndighedernes påbudsadgang - i kraft heraf være ubetinget.

I mangel af enighed må den endelige udgiftsfordeling mellem forurenerne fastlægges af domstolene.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 26 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

## *Til § 27*

### *Til stk. 1*

Det foreslås, at oplysninger om påbud vedrørende en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, der forvarsles eller meddeles, skal tinglyses af miljøministeren for påbudsadressatens regning.

Tinglysningspligten er begrundet i hensynet til at informere eventuelle købere af fast ejendom om, at den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade må forventes at skulle gennemføre undersøgelser eller forebyggende eller afhjælpende foranstaltninger på ejendommen. Afhjælpende foranstaltninger i forbindelse med miljøskader kan være af længerevarende karakter, f.eks. en afværgepumpning, der skal vedligeholdes.

### *Til stk. 2*

Det foreslås, at oplysninger om tålepåbud ikke tinglyses.

Tinglysningen vil ikke være en forudsætning for, at påbud efter lovforslagets bestemmelser kan opfyldes eller håndhæves.

### *Til stk. 3*

Det er som nævnt foreslået, at tinglysning sker på påbudsadressatens regning, men det foreslås samtidigt, at miljøministeren skal dække omkostninger til tinglysning for påbudsadressaten, hvis forvarslede påbud ikke meddeles endeligt.

### *Til stk. 4*

Når påbuddet er efterkommet, skal miljøministeren aflyse oplysninger om påbud og varsling af påbud.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelserne i § 27 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

#### *Til kapitel 4*

##### *Til § 28*

I overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets artikel 5, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, er den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade forpligtet til at underrette miljøministeren om alle relevante aspekter af situationen, hvis miljøskaden forværres, eller den overhængende fare forøges eller udvikler sig til en miljøskade. Forpligtelsen efter bestemmelsen gælder for forhold, som den ansvarlige bliver bekendt med og den indebærer ikke, at den ansvarlige har en særlig forpligtelse til af egen drift at overvåge tilstanden af de naturressourcer, der måtte være påvirket af miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade, for at kunne underrette miljøministeren om eventuelle forværringer af naturressourcernes tilstand.

Det forventes, at miljøministerens beføjelse efter bestemmelsen vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

##### *Til § 29*

###### *Til stk. 1*

I overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets artikel 5, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, følger det af denne bestemmelse, at hvor en miljøskade forværres eller den overhængende fare for en miljøskade forøges eller udvikler sig til en miljøskade, er den ansvarlige forpligtet til – uden forudgående påbud - at træffe de praktisk gennemførlige foranstaltninger, der kan forhindre eller begrænse forværringen af situationen.

Der er tale om en umiddelbar forpligtelse, der gælder, uanset om der er udstedt påbud efter § 22 eller § 23.

Denne forpligtelse indebærer ikke, at den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade har en særlig forpligtelse til at overvåge tilstanden af de naturressourcer, der måtte være berørt af en skade eller en overhængende fare, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 28.

###### *Til stk. 2*

Hvis en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade er forårsaget af olie- eller kemikalieforurening, der hidrører fra aktiviteter eller anlæg på et skib, følger det af havmiljølovens § 34, at »Forsvarsministeren forestår i samarbejde med redningsberedskabet og andre myndigheder, som ministeren bemyndiger, dertil, bekæmpelse af olie- og kemikalieforurening af havet og de kystnære dele af søterritoriet.« Det følger endvidere af forslag til en ny bestemmelse i havmiljøloven, § 47 f, jf. § 3, nr. 11, i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, at udgifterne til en sådan forureningsbekæmpelse skal betales af den ansvarlige for driften af skibet, eller - hvis denne enten ikke kan identificeres eller ikke har betalingsevne - af skibets ejer efter havmiljølovens § 44. Der kan henvises til den tilsvarende bestemmelse i lovforslagets § 22, stk. 3 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Hvis olie- og kemikalieforureningen ikke hidrører fra et skib, finder havmiljølovens § 35, jf. § 47 g, anvendelse.

##### *Til § 30*

Det følger af bestemmelsen, at den ansvarliges underretning efter § 28 ikke indebærer, at den ansvarlige ikke er forpligtet til at afværge eller begrænse en forværring af en miljøskade eller en forøgelse af en overhængende fare for en miljøskade efter lovforslagets § 29, ligesom det ikke fritager for forpligtelsen til at foretage foranstaltninger i henhold til påbud efter lovforslagets §§ 22 og 23.

## *Til kapitel 5*

### *Til § 31*

Det følger af bestemmelsen, at det er miljøministeren, der skal føre tilsyn med overholdelsen af lovforslagets bestemmelser og regler udstedt i medfør af eller konkrete afgørelser efter bestemmelserne.

Det forventes, at miljøministerens beføjelser efter bestemmelsen vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til § 32*

Efter bestemmelsen skal ministeren indskærpe pligten til at bringe ulovlige forhold til ophør. Det gælder både, hvor ministeren selv bliver opmærksom på forhold, og hvor der er modtaget en klage over forhold.

Bestemmelsen giver hjemmel til, at ministeren kan undlade at behandle forhold, som er af bagatelagtig karakter. Bestemmelsen finder anvendelse i forhold til behandling af forhold, hvor spørgsmålet er, om der er sket en overtrædelse af bagatelagtig karakter.

Almindelige forvaltningsretlige regler, herunder især proportionalitetsprincippet skal iagttages ved administrationen af bestemmelsen.

Det forventes, at miljøministerens beføjelser efter bestemmelsen vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til § 33*

Det fremgår af stk. 1, at ministeren skal indskærpe pligten til at bringe ulovlige forhold til ophør. Efter bestemmelsen i stk. 2 kan ministeren vælge at lade påbudte foranstaltninger efter lovforslagets kapitel 3 udføre for den ansvarliges regning, når fristen for dennes efterkommelse af påbuddet er udløbet (en såkaldt selvhjælpshandling). Ministerens afgørelse herom kan ikke påklages.

Almindelige forvaltningsretlige regler, herunder især proportionalitetsprincippet skal iagttages ved administrationen af bestemmelsen.

Ministerens beføjelser efter bestemmelserne forventes delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til § 34*

Bestemmelsen fastsætter regler om miljøministerens adgang til ejendomme, lokaliteter og transportmidler og om adgang til at fotografere, kopiere eller medtage dokumenter eller andre genstande uden vederlag. Det er nødvendigt at sikre en sådan adgang for at kunne gennemføre et tilsyn – eller andre opgaver – efter loven. Samme adgang har personer, der af ministeren er bemyndiget hertil,

Bestemmelsen er affattet som en række tilsvarende bestemmelser i miljølovgivningen, herunder miljøbeskyttelseslovens § 87 og jordforureningslovens § 57.

Miljøministerens beføjelser efter bestemmelsen forventes delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

Bestemmelsen giver krav på adgang til ejendom for at foretage undersøgelser og tilsynsopgaver af anden art, f.eks. gennemføre påbudte foranstaltninger efter § 33, stk. 2. Bestemmelsen giver også adgang til dokumenter (på papir eller i elektronisk form), lokaler osv. og giver hjemmel til at fjerne dokumenter, genstande m.v. uden vederlag.

I tilfælde, der er omfattet af § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter, hvor den ansvarlige derfor ikke er forpligtet til at afgive oplysninger, og hvor vedkommende ikke vil afgive dem frivilligt (eller hvor vedkommende uberettiget nægter at udlevere disse), kan det være nødvendigt for ministeren selv at finde og fjerne dokumenterne m.v. Det kan endvi-

dere være nødvendigt at fjerne genstande såsom computere, hvorpå oplysninger, der er nødvendige for tilsynsmyndighedernes kontrol, findes. Ministeren skal som altid overholde proportionalitetsprincippet, og inddrage den ulempe, som indgrebet volder den ansvarlige, i overvejelserne af, om indgrebet er nødvendigt. Hvis det er muligt at kopiere dokumenter på stedet eller lave udskrifter eller elektroniske kopier af nødvendige oplysninger, eller hvis det er tilstrækkeligt at tage fotos af forholdene, vil ministeren ikke kunne foretage fjernelse.

I de tilfælde, hvor der sker fjernelse, skal effekterne – medmindre det er nødvendigt at beholde dem til sikring af bevis – leveres tilbage hurtigst muligt efter, at ministeren har haft mulighed for at uddrage og kopiere de nødvendige oplysninger. Hvor hurtigt dette skal ske, må også afhænge af, hvor stor ulempe det er for den ansvarlige at undvære dem.

Ministerens må kun søge efter relevante og nødvendige oplysninger, og må ikke undersøge eller kopiere dele af materialet, som måtte indeholde oplysninger, der ikke er relevante for tilsynet, herunder særligt personoplysninger, f.eks. oplysninger om ansatte eller privat e-mailkorrespondance.

Det kan også være nødvendigt at fjerne andre genstande end medier, der indeholder oplysninger, herunder vareprøver, til nærmere undersøgelse eller bevis.

Bestemmelsen begrænses i sin helhed af § 9 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter, som afgrænser bestemmelsen i forhold til strafferetsplejens regler om ransagning m.v. Det indebærer, at bestemmelsen ikke (uden samtykke) kan bruges, hvis ministeren har en rimelig grund til mistanke om strafbart forhold, medmindre indgrebet foretages for at tilvejebringe oplysninger til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf. I langt de fleste tilfælde – også hvor der foreligger rimelig grund til mistanke om et strafbart forhold – vil ministerens indgreb blive foretaget med henblik på at træffe afgørelse efter lovforslagets bestemmelser eller for at føre tilsyn med eller håndhæve bestemmelserne eller afgørelser efter bestemmelserne, f.eks. tilvejebringelse af materiale til brug for indskærpelse af påbud eller for at foretage selvhjælpshandlinger. I den forbindelse bemærkes, at ministeren i forhold til de administrative håndhævelsesmidler har behov for oplysninger om og dokumentation for de overtrædelser, der konstateres.

#### *Til § 35*

Bestemmelsen kan anvendes i tilfælde, der er omfattet af § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter, hvor tilsynsmyndigheden ikke kan afkræve den ansvarlige for miljøskaden eller den overhængende fare for en miljøskade oplysninger, fordi ministeren har en konkret mistanke om, at vedkommende har begået en strafbar overtrædelse af lovforslagets bestemmelser. Hvis ministeren vurderer, at der kan blive tale om en politianmeldelse, eller der allerede verserer en straffesag, vil ministeren være afskåret fra at kræve udlevering af oplysninger, som eventuelt vil kunne få betydning for straffesagen. For sådanne tilfælde hjemler bestemmelsen, at oplysningerne fremskaffes ved ministerens egne undersøgelser og for den ansvarliges regning.

Bestemmelsen er affattet som en række tilsvarende bestemmelser i miljølovgivningen, f.eks. miljøbeskyttelseslovens § 70 a og jordforureningslovens § 73 a i lov nr. 1373 af 20. december 2004 om ændring af en række love på miljøområdet i forbindelse med ændring af håndhævelsesbestemmelser m.v., herunder som opfølgning på lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter.

Det forventes at ministerens beføjelser efter bestemmelsen vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

## *Til kapitel 6*

### *Til § 36*

#### *Til stk. 1*

I overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets art. 12, skal de, som er klageberettigede, jf. lovforslagets § 55, kunne anmode miljøministeren om at træffe foranstaltninger efter kapitel 3 og 5 i forhold til en miljøskade eller overhængende fare for en miljøskade. Dette forudsætter, jf. forslagens § 2, at der er truffet en afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare herfor, som skal behandles efter denne lov.

Miljøansvarsdirektivets krav er begrundet i, at personer, virksomheder m.v., der berøres eller vil kunne blive berørt af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, bør have ret til at anmode den kompetente myndighed om at træffe foranstaltninger. Da beskyttelse af miljø og natur er en bredere, mere ubestemt interesse, som enkeltpersoner ikke altid vil eller kan varetage, bør organisationer og foreninger, der arbejder for at fremme miljø- og naturbeskyttelse, derfor også have mulighed for på denne måde at bidrage til en effektiv gennemførelse af direktivet.

#### *Til stk. 2*

En anmodning om at træffe foranstaltninger skal være begrundet i den forstand, at den skal være ledsaget af de relevante oplysninger til støtte for anmodningen

### *Til § 37*

#### *Til stk. 1*

Det følger af bestemmelsen, at en adressat for afgørelser efter lovforslagets bestemmelser, skal underrettes om sagen og sin adgang til aktindsigt inden der træffes afgørelse. I underretningen skal skitseres, hvad den kommende afgørelse i givet fald vil komme til at gå ud på, således at adressaten har mulighed for at bidrage med oplysninger om omkostninger, fordele og ulemper ved beslutningen.

#### *Til stk. 2*

Det følger af bestemmelsen, at underretning efter stk. 1 kan undlades, hvis en øjeblikkelig afgørelse er nødvendig, eller hvis underretning må anses for åbenbart unødvendig. Her tænkes navnlig på tilfælde, hvor adressaten for afgørelsen på anden måde allerede har været inddraget i sagsbehandlingen, for eksempel ved møde med den pågældende, besigtigelse på stedet eller hvis adressaten har haft materiale forelagt, f.eks. for at fremkomme med forslag om, hvilke afhjælpende foranstaltninger, der vil være mulighed for at foretage og hvilke udgifter, der følger heraf. Der tilkommer ministeren et ret vidt spillerum ved bedømmelsen af, i hvilke tilfælde forhåndsvarsling kan undlades. Dette svarer eksempelvis til den gældende bestemmelse i miljøbeskyttelseslovens § 75, stk. 2.

Henvisningen til den foreslåede § 38 betyder, at denne bestemmelse er en specialbestemmelse i forhold til den foreslåede § 37. Henvisningen indebærer, at ministeren, inden denne træffer afgørelse om afhjælpende foranstaltninger, skal underrette de klageberettigede herom. Der henvises til bemærkningerne til § 38.

### *Til § 38*

Det følger af bestemmelsen, at inden miljøministeren træffer en afgørelse efter lovforslagets § 23 om afhjælpende foranstaltninger, skal de, som vil være berettigede til at klage over afgørelsen, jf. forslagens § 50 og § 55, jf. § 42, skriftligt underrettes om udkastet til afgørelse. Bestemmelsen implementerer direktivets artikel 7, stk. 4.

De klageberettigede vil have ret til at kommentere udkastet til afgørelsen inden for en frist af 4 uger. Det

er dog foreslået, at fristen på 4 uger til at kommentere udkastet til afgørelse i særlige tilfælde kan fraviges. Det betyder, at miljøministeren i hastende sager, hvor der er behov for en hurtig afgørelse, kan fastsætte en endog meget kort høringsfrist.

Underretning af de i § 55, stk. 1, nr. 2, nævnte personer, m.v. kan ske ved offentlig annoncering.

Fristen på de 4 uger regnes fra annonceringen, hvis et udkast til en afgørelse er annonceret. Er udkastet ikke annonceret, beregnes fristen fra underretningen om udkastet, som er det tidspunkt, hvor underretningen er kommet frem til den klageberettigede, dvs. normalt dagen efter underretningens datering og overgivelse til postfremsendelse.

Det forventes, at miljøministerens beføjelser efter bestemmelsen vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

#### *Til § 39*

Det følger af bestemmelsen, at afgørelser efter bestemmelserne i dette lovforslag skal meddeles skriftligt til adressaten og til de, som måtte være klageberettigede, jf. lovforslagets § 50, og § 55, jf. § 42. Det er dog foreslået, at underretning af de i § 55, stk. 1, nr. 2, nævnte personer m.v., kan ske ved offentlig annoncering.

#### *Til § 40*

Påbud efter bestemmelserne i dette lovforslags kapitel 3 skal indeholde en frist for at efterkomme påbuddet. Det kan bestemmes, at påbud skal efterkommes straks, når der foreligger særlige forhold. Bestemmelsen giver mulighed for, at der gribes ind øjeblikkeligt, når det skønnes nødvendigt. Det kan for eksempel være, hvis der er opstået alvorlig overhængende fare for menneskers sundhed eller hvor øjeblikkelig indgriben er nødvendig for at afværge, at en miljøskade indtræder eller forværres væsentligt.

#### *Til § 41*

Det følger af bestemmelsen, at ministeren kan fastsætte regler om annoncering af udkast til afgørelse efter lovforslaget § 23, jf. § 38, stk. 3, og af afgørelser efter lovforslagets § 39, stk. 3. Hjemlen kan f.eks. anvendes til at fastsætte regler om, hvor og hvornår der skal annonceres, hvis der viser sig behov herfor. Det overvejes, at denne annoncering kan ske centralt, for eksempel på Miljøministeriets eller de lokale miljøcentres hjemmeside.

#### *Til § 42*

Bestemmelsen svarer til § 76 i den gældende miljøbeskyttelseslov. Efter bestemmelsen kan de organisationer og foreninger som har beskyttelse af natur og miljø som deres formål, der er omfattet af bestemmelsen og ønsker underretning om afgørelserne i sager om miljøskade og overhængende fare herfor, meddele miljøministeren dette, hvorefter organisationerne og foreningerne skal underrettes om disse afgørelser efter bestemmelserne i lovforslagets § 39. Det bemærkes, at bestemmelsen omfatter såvel lokale som landsdækkende organisationer og foreninger, men ikke lokale afdelinger af landsdækkende organisationer og foreninger.

Det forventes, at miljøministerens beføjelser efter bestemmelsen delegeres til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

#### *Til § 43*

##### *Til stk. 1*

Det foreslås, at miljøministeren kan bemyndige en under Miljøministeriet oprettet statslig myndighed eller efter forhandling med vedkommende minister andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Det er tanken, at miljøministerens beføjelser for så vidt angår sagernes behandling skal delegeres til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

I lighed med hvad der gælder efter lov nr. 1571 af 20. december om ændring af lov om miljøbeskyttelse, lov om beskyttelse af havmiljøet og forskellige andre love (ophævelse af adgang til at overføre myndighedskompetence til kommunale fællesskaber og ændring af delegationsbestemmelser m.v. i en række love på natur- og miljøområdet), foreslås det tillige, at ministeren skal kunne delegere sine beføjelser efter lovforslaget til statslige myndigheder uden for Miljøministeriet. Der er ingen aktuelle planer herom.

#### *Til stk. 2*

Det foreslås, at miljøministeren bemyndiges til at fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser truffet i henhold til delegation efter stk. 1 og 4, herunder at afgørelserne ikke skal kunne påklages. Det er tanken at udnytte denne hjemmel til at afskære klageadgangen til ministeren, idet alle afgørelser efter lovforslagets bestemmelser (bortset fra tilsynsafgørelser efter lovforslagets § 33 og afgørelser om kommunalbestyrelses og regionsråds forpligtelse til at tilvejebringe oplysninger efter lovforslagets § 44) vil kunne påklages til enten Miljøklagenævnet eller Naturklagenævnet, jf. § 50.

#### *Til stk. 3*

Efter denne bestemmelse kan ministeren fastsætte regler om udøvelsen af de beføjelser, som delegeres til en statslig myndighed uden for ministeriet. Sådanne regler fastsættes efter forudgående forhandling med den minister, der er ansvarlig for vedkommende myndighed uden for Miljøministeriet.

#### *Til stk. 4 og 5*

Efter bestemmelsen kan miljøministeren bemyndige kommunalbestyrelsen eller regionsrådet til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Det kunne på sigt vise sig hensigtsmæssigt at bemyndige eksempelvis kommunalbestyrelsen til at varetage miljøministerens beføjelser efter dette lovforslag, efter at de foreslåede bestemmelser havde virket i en vis periode, og der på den baggrund var tilvejebragt et erfaringsgrundlag med hensyn til såvel det reelle antal og omfang af miljøskader og overhængende fare for miljøskade på årsbasis, som med hensyn til anvendelse af vurderingsmetoderne i reglerne udstedt i medfør af lovforslagets § 14, stk. 3, og karakteren og omfanget af de igangsatte og udførte afhjælpende foranstaltninger.

Efter bestemmelsen i stk. 5, kan miljøministeren fastsætte regler om udøvelsen af de beføjelser, der evt. delegeres til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet. Der kan for eksempel være tale om nærmere regler om fastlæggelse af, hvornår der er tale om en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, nærmere regler om fastlæggelse af de primære, supplerende og kompenserende foranstaltninger eller nærmere regler om den administrative behandling af sagen.

#### *Til § 44*

#### *Til stk. 1 og 2.*

Efter bestemmelsen kan miljøministeren træffe afgørelse om, at den stedlige kommunalbestyrelse eller det stedlige regionsråd skal tilvejebringe oplysninger til brug for ministerens vurdering af forhold, omfattet af loven. Det kunne være oplysninger om andre forureninger på en berørt ejendom, eller lokaliteter, hvor det ville være muligt og hensigtsmæssigt at iværksætte supplerende eller kompenserende foranstaltninger eller lignende. Der er alene tale om, at kommunalbestyrelsen eller regionsrådet skal meddele miljøministeren de oplysninger, de allerede råder over. Der kan ikke efter denne bestemmelse træffes afgørelse om, at kommunalbestyrelsen eller regionsrådet skal indhente nye oplysninger, foretage undersøgelser eller lignende.

Efter bestemmelsen kan ministeren kræve, at oplysningerne afgives i en bestemt form, for eksempel

i elektronisk form. Et sådant krav må dog ikke indebære, at kommunalbestyrelsen eller regionsrådet tvinges til at anvende særligt avancerede program- eller maskinløsninger.

#### *Til stk. 3.*

Efter bestemmelsen kan miljøministeren fastsætte regler om, at den stedlige kommunalbestyrelse eller det stedlige regionsråd skal tilvejebringe oplysninger til brug for ministerens vurdering af forhold, omfattet af loven. Ministeren kan endvidere fastsætte krav til, i hvilken form disse oplysninger fra kommunalbestyrelse eller regionsråd skal indgives i, herunder at de skal indgives i elektronisk form, jf. dog bemærkningerne til stk. 2.

Bestemmelsen skal sikre, at Miljøministeriet kan råde over de nødvendige oplysninger til brug for forpligtelsen til afrapportering efter miljøansvarsdirektivets artikel 18, samt at der kan tilvejebringes oplysninger, der kan medvirke til at fremme udvikling af finansielle produkter, f.eks. forsikringer, jf. direktivets artikel 14. Blandt andet Forsikring & Pension vil derfor blive inddraget i forbindelse med ministerens fastsættelse af regler efter bestemmelsen.

#### *Til stk. 4.*

Ministerens afgørelser efter stk. 1 og afgørelser truffet efter regler fastsat efter stk. 3 kan ikke påklages.

Det forventes, at ministerens beføjelser efter stk. 1 vil blive delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

### *Til § 45*

Efter bestemmelsen kan miljøministeren fastsætte regler om, at den ansvarlige skal tilvejebringe oplysninger om de foranstaltninger, den ansvarlige har gennemført i henhold til lovforslagets bestemmelser. Ministeren kan endvidere fastsætte krav til, i hvilken form disse oplysninger skal afgives i, herunder at de skal gives i elektronisk form, jf. dog bemærkningerne til § 44, stk. 2.

Bestemmelsen skal sikre, at Miljøministeriet kan råde over de nødvendige oplysninger til brug for forpligtelsen til afrapportering efter miljøansvarsdirektivets artikel 18, samt at der kan tilvejebringes oplysninger, der kan medvirke til at fremme udvikling af finansielle produkter, f.eks. forsikringer, jf. direktivets artikel 14. Blandt andet Forsikring & Pension vil derfor blive inddraget i forbindelse med ministerens fastsættelse af regler efter bestemmelsen.

### *Til kapitel 7*

#### *Til § 46*

#### *Til stk. 1*

Efter bestemmelsen skal den, der er ansvarlig for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, dække omkostningerne i forbindelse med miljøministerens administration og tilsyn efter lovens kapitel 2-6. Herved sigtes til at den ansvarlige skal dække miljøministerens omkostninger i forbindelse med udstedelse af påbud efter loven samt udøvelse af tilsyn efter loven. Det nævnte krav om, at den ansvarlige skal dække omkostningerne ved ministerens sagsbehandling, følger af miljøansvarsdirektivet og er en udmøntning af forureneren betaler-princippet, som ligger til grund for direktivets bestemmelser.

Ved omkostninger til udstedelse af påbud og udøvelse af tilsyn skal, jf. direktivets artikel 2, stk. 16, forstås omkostninger, som er nødvendige for en korrekt og effektiv gennemførelse af bestemmelserne i dette lovforslag, herunder omkostningerne til de vurdering af den konstaterede miljøskade, overhængende fare for en miljøskade og alternative foranstaltninger, der skal iværksættes overfor en skade eller en fare for en skade samt håndhævelsesomkostninger og omkostninger ved det konkrete tilsyn. Omkostningerne vil således f.eks. være administrative omkostninger, herunder såvel den miljøfaglige som den juridiske

sagsbehandling og omkostninger ved dataindsamling ved den konkrete sag, og andre generelle omkostninger jf. bemærkningerne til stk. 2 om overhead.

Miljøministeren vil i forbindelse med opkrævning af betaling i det enkelte tilfælde redegøre for på hvilket grundlag og hvorledes det opkrævede beløb er beregnet.

Miljøministerens beføjelse efter denne bestemmelse forventes delegeret til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

For så vidt angår selvhjælpshandlinger henvises til § 19, jf. § 33.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til stk. 2.

#### *Til stk. 2 og 3*

Efter bestemmelserne kan miljøministeren fastsætte regler om betaling til dækning af omkostningerne forbundet med ministerens administration og tilsyn efter stk. 1, forfaldstid m.v. og om betaling af rente ved manglende eller for sen betaling af de i stk. 1 nævnte omkostninger.

Det forventes, at der bl.a. vil blive fastsat regler om, at omkostningsdækningen skal opgøres som summen af afholdte udlæg i form af omkostninger til f.eks. køb af laboratorieydelser eller anden ekspertbistand fra eksterne leverandører og omkostningerne ved den arbejdstid, der er medgået til behandlingen af sagen, beregnet på basis af en gennemsnitlig timepris inklusiv overhead. Overhead fastsættes skønsmæssigt således, at den kan dække de administrative omkostninger og andre omkostninger, der har tilknytning til sagsbehandlingen efter lovforslagets bestemmelser. Omkostningsdækningen vil under alle omstændigheder blive fastsat således, at det ikke overstiger de udgifter, der medgår til administrationen af den enkelte sag.

#### *Til § 47*

Efter denne bestemmelse er kravet på betaling af de omkostninger, der opkræves efter § 46, og renter heraf tillagt udpantningsret og kan derudover inddrives ved indeholdelse i løn mv. efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven. Det følger endvidere, at krav kan eftergives af restanceinddrivelsesmyndigheden efter reglerne i opkrævningsloven, jf. bestemmelsens stk. 2.

Bestemmelsen svarer til de bestemmelser, der blev indsat i en lang række love med vedtagelsen af lov nr. 431 af 6. juni 2005 om ændring af forskellige love (Forenkling, harmonisering og objektivering af reglerne om inddrivelse af gæld til det offentlige m.v. samt mulighed for anvendelse af digitale lønsedler).

#### *Til kapitel 8*

#### *Til § 48*

I overensstemmelse med direktivets artikel 10 fastsættes der en forældelsesfrist på 5 år, inden for hvilken ministeren kan indlede procedurer til at få dækket afholdte omkostninger i forbindelse med selvhjælpshandlinger. De 5 år regnes fra den dato, hvor foranstaltningerne er afsluttet, eller hvor den ansvarlige er blevet identificeret. Tidsfristen løber fra den seneste af disse datoer.

Bestemmelsen er udtryk for den vægt, der lægges på forureneren betaler princippet i miljøansvarsdirektivet. Det er lovgivningens almindelige regler, der gælder for afbrydelse af denne 5-årige forældelsesregel.

Som det fremgår af afsnit 2.6.2. i de almindelige bemærkninger træffes afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, og om hvem der er ansvarlig herfor, ikke efter dette lovforslags bestemmelser men efter anden lovgivning. Der henvises til § 2 og bemærkningerne hertil, hvoraf fremgår hvilken anden lovgivning, der er tale om.

Det foreslås med stk. 2, at den 5-årige forældelsesfrist også gælder for afholdte udgifter til selvhjælpshandlinger efter anden lovgivning. Henvisningen i den foreslåede stk. 2 er således en henvisning til

denne anden lovgivning. Hovedparten af denne lovgivning er omfattet af det samtidig hermed fremsatte lovforslag til ændring af miljøbeskyttelsesloven og forskellige andre love.

Som eksempel på situationer, hvor der er behov for den foreslåede regel i stk. 2 kan nævnes: Tilsynsmyndigheden kan have meddelt et påbud efter miljøbeskyttelsesloven til en forurener om at udføre undersøgelser med henblik på at klarlægge, hvordan følgerne af en forurening eller en overhængende fare for en forurening kan afhjælpes eller forebygges. Efterkommes et sådant påbud ikke, er der i miljøbeskyttelseslovens § 69 hjemmel til, at myndigheden kan lade påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning. En sådan påbudt undersøgelse kan medføre, at der skabes ny viden om forureningen, som medfører, at myndigheden vurderer, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. Myndigheden skal i så fald træffe afgørelse efter den foreslåede § 73 f (jf. § 1, nr. 5, i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love).

Et påbud om undersøgelser kan følges op af et påbud om at genoprette den hidtidige tilstand. Også i denne situation er der hjemmel til, at myndigheden selv udfører foranstaltningen for den ansvarliges regning, hvis et påbud ikke efterkommes. Det kan ikke udelukkes, at det under arbejdet med at »genoprette den hidtidige tilstand« viser sig, at forureningen var langt alvorligere end oprindelig antaget – og dermed at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

Endelig kan der foreligge en situation, hvor øjeblikkelige indgreb er påkrævet for at afværge væsentlig forurening eller forureningens udbredelse, jf. den gældende § 70 i miljøbeskyttelsesloven, hvorefter myndigheden kan foretage det nødvendige uden påbud og for den ansvarliges regning. Også i denne situation kan det forekomme, at udgifterne afholdes, inden myndigheden træffer afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. Når der henvises til § 47 f eller § 47 g i havmiljøloven, skyldes dette, at forsvarsministeren eller kommunalbestyrelsen forestår bekæmpelsen og dermed afholder udgiften i første omgang.

Miljøskadeloven finder ikke anvendelse på miljøskader eller overhængende fare for miljøskader, hvis der er forløbet mere end 30 år siden den emission eller begivenhed eller hændelse, der førte til skaden eller faren, fandt sted, jf. den foreslåede bestemmelse i § 3. Bestemmelsen indeholder en gennemførelse af direktivets artikel 17, 3. pind.

Miljøansvarsdirektivet indeholder ingen bestemmelser om absolutte forældelsesfrister for fordringer. Uanset at direktivet har som hovedindfaldsvinkel, at operatøren selv skal gennemføre de nødvendige foranstaltninger, fremgår det af artikel 5, stk. 3, og artikel 6, stk. 2, at myndigheden selv kan gennemføre de nødvendige foranstaltninger. Det fremgår endvidere af artikel 8, stk. 1 og 2, at operatøren skal dække udgifterne ved de nødvendige foranstaltninger, og at myndigheden skal sørge for at få dækket sine udgifter til nødvendige foranstaltninger af operatøren. I artikel 8, stk. 5, fastsættes endelig, at operatørens ansvar ikke indskrænkes, hvis foranstaltningerne gennemføres af myndigheden. Det vurderes på denne baggrund, at direktivet forudsætter, at der ikke er forskel på retsstillingen, afhængig af om operatøren gennemfører foranstaltningerne selv, eller om han blot får regningen for de foranstaltninger, myndigheden måtte have foretaget.

Der er derfor foreslået en bestemmelse i stk. 3, hvis formål er at spejle reglen i § 3 i en situation, hvor myndigheden selv har afholdt udgiften og efterfølgende kræver den dækket af forureneren.

Ligesom i § 3 regnes fristen fra den emission eller begivenhed, der førte til skaden.

Bestemmelsen fraviger lov nr. 522 af 6. juni 2007 om forældelse af fordringer, som er en opfølgning på Justitsministeriets betænkning 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen. Forældelseslov opererer med en absolut forældelsesfrist på 10 år, hvor myndighedens krav på dækning af udgifter er baseret på særlige lovbestemmelser. Den 10-årige frist foreslås regnet fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringen kan kræves opfyldt, det vil sige udgifternes afholdelse.

Den foreslåede bestemmelser i stk. 3 fraviger dog kun de almindelige forældelsesregler i det omfang, disse medfører en kortere absolut forældelsesfrist.

#### *Til kapitel 9*

##### *Til § 49*

Med bestemmelsen foreslås mulighed for, at miljømyndighederne kan søge afholdte udgifter refunderet af en mulig forurener efter dansk rets almindelige regler om civilretligt erstatningsansvar. Bestemmelsen supplerer således miljømyndighedernes mulighed for dækning af udgifter ved gennemførelsen af selvhjælpshandlinger, jf. lovforslagets § 33, stk. 2, og § 35.

I lyset af direktivets bestemmelser om handlepligter, omkostningsdækning og forældelse, må det imidlertid antages, at myndighederne i første række skal gå frem efter bestemmelserne i dette lovforslag og ikke efter erstatningsretlige regler, herunder miljøskadeerstatningsloven. Dette må så meget desto mere gælde, hvis miljøskadeloven giver myndighederne en bedre dækning.

#### *Til kapitel 10*

##### *Til § 50*

Efter miljøansvarsdirektivets artikel 13 skal der være adgang til domstolsprøvelse eller administrativ klageadgang til et uafhængig og upartisk organ. På denne baggrund foreslås det, at afgørelser efter de af lovforslagets bestemmelser, der er nødvendige for gennemførelse af miljøansvarsdirektivet, skal kunne påklages. Påklage kan ske til det nævn, der vil være klageinstans i forhold til en afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som skal behandles efter bestemmelser i dette lovforslag, jf. § 2 og bemærkningerne hertil. Dette betyder, at enten Miljøklagenævnet eller Naturklagenævnet vil være klageinstans.

##### *Til § 51*

Efter bestemmelsen er det lovforslagets udgangspunkt, at en klage over et påbud eller en afgørelse om sikkerhedsstillelse vil have opsættende virkning. Når der er særlige grunde, vil det kunne bestemmes, at en klage ikke har opsættende virkning. I så fald skal påbuddet eller afgørelsen efterkommes, selvom det er påklaget.

De særlige grunde, der vil kunne begrunde, at et påbud skal efterkommes, selvom det påklages, er tilfælde af meget alvorlig forurening eller skade eller risiko herfor, og hvor en udsættelse af iværksættelsen af de forebyggende eller afhjælpende foranstaltninger kan indebære, at der indtræder irreversible eller svært reversible skader.

##### *Til § 52*

###### *Til stk. 1*

Efter bestemmelsen skal klage over afgørelser efter loven sendes til miljøministeren, der videresender klagen og sagens materiale i øvrigt til det relevante klagenævn.

Miljøministeren forventes at delegere sin beføjelse efter bestemmelsen til de lokale miljøcentre under Miljøministeriet.

###### *Til stk. 2.*

Bestemmelsen fastlægger klagefristens længde, 4 uger, og hvordan fristen beregnes. Fristen beregnes fra afgørelsens meddelelse, som er det tidspunkt, hvor meddelelse om afgørelsen er kommet frem til den klageberettigede, dvs. normalt dagen efter afgørelsens datering og overgivelse til postfremsendelse. Det bemærkes, at hvis en afgørelse er annonceret, beregnes fristen fra annonceringen.

## *Til § 53*

### *Til stk. 1*

Efter bestemmelsen skal miljøbeskyttelseslovens § 102, § 104, stk. 1 og 2, § 105, § 106 og § 109 finde tilsvarende anvendelse ved Miljøklagenævnets behandling af sager efter bestemmelserne i dette lovforslag. Miljøbeskyttelseslovens § 102, § 104, stk. 1 og 2, § 105, § 106 og § 109 indeholder bestemmelser om nævnets uafhængighed, nævnets sammensætning, krav til formand og dennes stedfortrædere (juridisk embedseksamen), beskikkelse af nævnets medlemmer efter indstilling fra en række erhvervsorganisationer, formandens kompetence på nævnets vegne, nedsættelse af visitationsudvalg, som kan henvise sager til behandling i selve nævnet, samt regler om tilvejebringelse af oplysninger og om besigtigelse.

### *Til stk. 2*

Efter denne bestemmelse vil miljøministeren kunne fastsætte regler om Miljøklagenævnets sammensætning og virksomhed ved behandlingen af sager efter denne lov. I lighed med tilsvarende bestemmelser fastsat efter andre miljølove, vil sådanne regler blive fastsat i Miljøklagenævnets forretningsorden.

## *Til § 54*

De nærmere regler for Naturklagenævnets virke er fastsat i nævnets forretningsorden, jf. bekendtgørelse nr. 948 af 16. september 2004 om Naturklagenævnets forretningsorden. I overensstemmelse med de love, hvorefter nævnet er klagemyndighed, er det selve nævnet, der træffer afgørelser i sager med spørgsmål af principiel karakter, mens formanden træffer afgørelse på nævnets vegne i de sager, hvor klagen ikke skønnes at indeholde spørgsmål af væsentlig interesse for de respektive loves formål. Det er forudsat, at nævnets afgørelser i klagesager lægges til grund af formanden ved afgørelse af sager på nævnets vegne.

## *Til § 55*

### *Til stk. 1*

Bestemmelsen fastlægger i nr. 1-7 kredsen af klageberettigede.

Nr. 1 omfatter afgørelsens adressat, dvs. den eller de ansvarlige for de pågældende forhold.

Bestemmelsen i nr. 2 tillægger enhver med individuel, væsentlig interesse i sagens udfald klageret i overensstemmelse med gældende regler på miljø- og naturområdet. Miljøansvarsdirektivet anvender i artikel 12 og 13 begrebet »berøres eller forventes at blive berørt«. Hvad der følger af dette krav om »at være eller blive berørt« er ikke nærmere fastlagt i direktivet, men begrebet antages at være i overensstemmelse med begrebet »individuel, væsentlig interesse i sagens udfald«, som anvendes i lovene på miljøområdet, f.eks. i miljøbeskyttelseslovens § 98 og i havmiljølovens § 52. Herved forstås, at den pågældende klageberettigede skal være berørt af afgørelsen i en vis kvalificeret grad (»væsentlig«), og at denne påvirkning skal være speciel (»individuel«) i sammenligning med den påvirkning, som afgørelsen vil have i forhold til alle og enhver indenfor en større personkreds.

Bestemmelserne i nr. 3-6 fastsætter regler om klageberettigelse for visse landsdækkende og lokale foreninger og organisationer. Bestemmelsen svarer i vidt omfang til reglerne i miljøbeskyttelseslovens § 100, som bl.a. sikrer gennemførelsen af Århus-konventionens regler om offentlighedens adgang til at klage over visse afgørelser på miljøområdet.

Som landsdækkende anses foreninger og organisationer, der ikke blot varetager interesser i et lokalt område af landet, og som står åbne for medlemmer fra hele landet. For eksempel vil Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Botanisk Forening og lignende foreninger, der beskæftiger sig med bestemte dele af den vilde fauna og flora, blive klageberettigede. Natur- og miljøbeskyttelse skal i denne sammenhæng forstås bredt.

For så vidt angår kravet om, at der skal være tale om væsentlige rekreative interesser, følger det heraf,

at der i den enkelte afgørelse skal være tale om forhold af væsentlig betydning for de interesser, som foreningen varetager. Friluftsrådet vil for eksempel blive klageberettiget efter denne bestemmelse.

Lokale foreninger og organisationer vil være klageberettigede, hvis de har beskyttelse af natur og miljø som formål - eller hvis de har til formål at beskytte væsentlige rekreative interesser, i det omfang, sådanne interesser er berørt.

Det skal fremhæves, at de omfattede organisationer ikke efter disse bestemmelser kan klage med andet formål end at varetage natur- og miljøbeskyttelsesinteresser eller væsentlige rekreative interesser.

Efter nr. 7 vil også berørte myndigheder være klageberettigede. Det kan konkret dreje sig om den kommunalbestyrelse eller det regionsråd, som oprindeligt har truffet afgørelsen om, at der forelå en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. Herudover vil myndigheder, som er klageberettigede efter miljø- og naturlovgivningen over afgørelsen om, hvorvidt der er en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, og hvem der er ansvarlig herfor, tillige være berørte myndigheder og dermed klageberettigede efter bestemmelsen.

#### *Til stk. 2*

Det følger af denne bestemmelse, at lokale afdelinger af landsdækkende foreninger og organisationer ikke selvstændigt vil være klageberettigede. Disse lokalafdelinger må således enten rette henvendelse til deres hovedafdeling, som herefter kan indgive klage – eller hovedafdelingen vil kunne give lokalafdelingen mandat til at klage på deres vegne. En tilsvarende bestemmelse findes i miljøbeskyttelseslovens § 100, stk. 4.

#### *Til stk. 3*

Efter bestemmelsen vil Miljøklagenævnet og Naturklagenævnet kunne kræve, at foreninger eller organisationer, omfattet af stk. 1, nr. 3-6, dokumenterer deres klageberettigelse ved at indsende vedtægter eller på anden måde. Det sikres hermed, at disses berettigelse til at klage kan efterprøves.

#### *Til § 56*

Efter den foreslåede bestemmelse vil der være en frist på 12 måneder efter, at en afgørelse er meddelt eller offentligt annonceret, for at anlægge en sag til prøvelse af afgørelsen ved domstolene. Søgsmålsfristen omfatter såvel miljøministerens som klagemyndighedens afgørelser efter loven eller regler udstedt i medfør af loven.

Tilsvarende bestemmelser findes i en række love på miljø- og naturområdet, men søgsmålsfristen er her typisk fastsat til 6 måneder. I den gældende jordforureningslov er der imidlertid fastsat en søgsmålsfrist på 12 måneder ud fra, at der er tale om komplicerede sager, hvor kendskabet til forureningens omfang og omkostninger først foreligger på et tidspunkt, der i tid ligger noget efter det udstedte påbud. Adressaten for et påbud bliver således først på et sent tidspunkt i stand til at vurdere behovet for domstolsprøvelse.

Det forventes ikke, at sagerne efter miljøskadeloven bliver mindre komplicerede eller nemmere for påbudsadressaterne at overskue end sager efter den gældende jordforureningslov. Der kan således ofte gå en vis periode, førend en skadevolder har et sådant overblik over situationen, at denne kan vurdere, om afgørelsen ønskes prøvet ved domstolene.

I forhold til afgørelser, der berører tredjemandsinteresser, bemærkes, at sådanne interesser ikke er entydige. En nabo til en virksomhed, der har fået et påbud, kan således enten have en interesse i, at påbuddet er endeligt og opfyldes, men kunne modsat også have en interesse i en domstolsprøvelse af, om påbuddet er tilstrækkeligt vidtgående. Der kan også være tilfælde, hvor den, der har modtaget et tålepåbud efter bestemmelsen i lovforslagets § 25 ikke har samme interesser som adressaten for påbuddet om at undersøge, forebygge eller afhjælpe miljøskaden.

Efter en samlet afvejning af de modsatrettede hensyn vurderer Miljøministeriet således, at en søgsmålsfrist på 12 måneder, efter at afgørelsen er meddelt eller offentligt annonceret, vil være passende.

## *Til kapitel 11*

### *Til § 57*

#### *Til stk. 1 og 2*

Medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning straffes det med bøde at undlade at efterkomme afgørelser efter loven, at undlade at underrette efter § 28, at afgive urigtige eller vildledende oplysninger efter § 28, at undlade at afværge eller forbygge efter § 29 eller at modvirke adgangen til en ejendom, lokalitet eller transportmiddel i strid med § 34.

Afgørelser efter loven omfatter såvel afgørelser adresseret til den ansvarlige for en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, f.eks. påbud om gennemførelse af undersøgelser eller afhjælpende foranstaltninger, som afgørelser adresseret til andre f.eks. adressaten for et tålepåbud efter bestemmelsen i lovforslagets § 25. Bestemmelsen vil også kunne anvendes i tilfælde, hvor et påbud om sikkerhedsstillelse efter lovens § 19 ikke efterkommes. Dette gælder dog ikke i tilfælde, hvor den manglende efterkommelse skyldes den ansvarliges økonomiske forhold, dvs. hvis det ikke er muligt for den ansvarlige at stille sikkerhed.

Straffen for overtrædelse kan stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor eller opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder en økonomisk fordel i form af den besparelse, der kan følge af at undlade at efterkomme en afgørelse helt eller delvist.

De foreslåede bestemmelser er affattet som tilsvarende straffebestemmelser i miljølovgivningen.

#### *Til stk. 3*

Bestemmelsen i stk. 3 er affattet som en tilsvarende bestemmelse i havmiljølovens § 59, stk. 4, som blev indsat i havmiljøloven med lov nr. 474 af 31. maj 2006. Bestemmelserne er begrundet i internationale regler. Bestemmelsen i havmiljøloven og denne bestemmelse gennemfører således artikel 230 i De Forenede Nationers Havretskonvention i dansk ret. I henhold til konventionens artikel 230 kan der kun idømmes pengebøder for overtrædelser begået fra udenlandske skibe i den eksklusive økonomiske zone, og overtrædelser begået fra udenlandske skibe i ydre territorielt farvand (den del af søterritoriet, der strækker sig fra basislinierne på kysten og ud til 12 sømilegrænsen) kan kun straffes med fængsel, hvis overtrædelsen er begået forsætligt og der er tale om en alvorlig forurening af havmiljøet. Efter havretskonventionens artikel 230 vil der således alene for overtrædelser begået fra udenlandske skibe i indre territorielt farvand (den del af søterritoriet, som ligger indenfor basislinierne, dvs. vandområder som f.eks. havne, havneindløb, rede og fjorde) kunne straffes med fængsel på samme vilkår som for overtrædelser begået fra danske skibe.

#### *Til stk. 4*

Det følger af den foreslåede bestemmelse, at der i regler udstedt efter dette lovforslags §§ 44 og 45 vil kunne fastsættes straf for overtrædelse af de fastsatte regler som efter bestemmelserne i stk. 1 og 2.

#### *Til stk. 5*

Der vil kunne pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

#### *Til § 58*

Ransagning i sager om overtrædelse af bestemmelserne i denne lov kan ske i overensstemmelse med retsplejelovens regler om ransagning i sager, som efter loven kan medføre fængselsstraf. Dette indebærer, at i tilfælde, hvor overtrædelsen alene kan straffes med bøde efter denne lov, finder retsplejelovens regler om ransagning anvendelse.

#### *Til kapitel 12*

#### *Til § 59*

##### *Til stk. 1*

Det er foreslået, at lovforslagets bestemmelser skal træde i kraft den 1. juli 2008, jf. dog stk. 2.

##### *Til stk. 2*

Det foreslås, at miljøministeren kan fastsætte tidspunktet for ikrafttrædelsen af bestemmelserne i § 4, stk. 1, nr. 6, litra c og d. De to konventioner, omfattet af § 4, stk. 1, nr. 6, litra c og d, Bunkers- og HNS-konventionerne er endnu ikke ratificeret af Danmark og ikke trådt i kraft internationalt. Når dette sker, vil begivenheder, for hvilke der er regler om ansvar og erstatning i disse to konventioner, være undtaget fra dette lovforslags anvendelsesområde.

#### *Til § 60*

##### *Til stk. 1*

Det følger heraf, at lovforslagets bestemmelser kun kan finde anvendelse i forhold til en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som er forvoldt ved en emission eller begivenhed, som finder sted efter den 1. juli 2008. I overensstemmelse med miljøansvarsdirektivets artikel 17 sikres det hermed, at lovforslagets bestemmelser ikke vil få tilbagevirkende kraft.

##### *Til stk. 2*

Lovforslagets bestemmelser vil endvidere ikke finde anvendelse i forhold til en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, som er forvoldt ved en emission eller begivenhed, som finder sted efter den 1. juli 2008, når emissionen eller begivenheden er en følge af en aktivitet, som fandt sted og blev afsluttet inden denne dato. Dette følger ligeledes af direktivets artikel 17.

#### *Til § 61*

Det foreslås, at loven som udgangspunkt ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, da miljøbeskyttelsesloven og hovedparten af de love på natur- og miljøområdet, som dette lovforslag skal fungere sammen med, ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, der fremsættes samtidig med dette lovforslag, gennemfører dele af miljøansvarsdirektivet i en lang række generelle love på miljø- og naturområder, bl.a. havmiljøloven i § 3 og forholdet til søloven i § 14 for at opnå en klar afgrænsning mellem anvendelsen af miljøansvarsdirektivets ansvarsregler og anvendelsen af sølovens ansvarsregler.

Tilsynsmyndigheden skal efter de generelle love træffe afgørelse om, hvorvidt der er tale om en miljøskade eller en overhængende fare herfor, og hvem der er ansvarlig, samt på hvilket ansvarsgrundlag. Når der efter disse love er truffet en sådan afgørelse, skal sagens videre behandling vedrørende forebyggelsen af en miljøskade eller afhjælpningen heraf ske efter miljøskadeloven.

Det følger af havmiljøloven, at den kan sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger. Med bestemmelsen i § 16 i forslag til lov om ændring af lov om miljøbe-

skyttelse og forskellige andre love er det sikret, at dette også kan ske for så vidt angår de regler, der indføres i havmiljøloven som en konsekvens af miljøansvarsdirektivet. På tilsvarende vis skal reglerne i miljøskadeloven også kunne sættes i kraft for Grønland.

Det følger af jordforureningsloven, at den kan sættes i kraft for Grønland og Færøerne med de afvigelser, som de særlige grønlandske og færøske forhold tilsiger. Med bestemmelsen i § 16 i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love er det sikret, at dette også kan ske for så vidt angår de regler, der indføres i jordforureningsloven som en konsekvens af miljøansvarsdirektivet. På tilsvarende vis skal reglerne i miljøskadeloven også kunne sættes i kraft for Grønland og Færøerne.

Søloven kan sættes i kraft for Grønland og Færøerne med de afvigelser som de særlige grønlandske og færøske forhold tilsiger. Miljøansvarsdirektivet undtager hændelser og begivenheder, der er omfattet af en række konventioner, herunder HNS- og Bunkerskonventionerne, og som forårsager en miljøskade eller overhængende fare herfor, i det omfang disse konventioner er trådt i kraft. Med ændringen i sølovens § 206, stk. 2, der indføres med § 14 i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, sikres det, at i den periode, hvor HNS- og Bunkerskonventionen ikke er trådt i kraft, skal miljøansvarsdirektivets regler gælde som gennemført i havmiljøloven og ikke de særlige regler i søloven. I den forbindelse kan det blive nødvendigt at sætte miljøskadeloven i kraft for Grønland og Færøerne, såfremt dette er sket for de ændringer af søloven, der foreslås gennemført i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love.

Med ændringen i sølovens § 206, stk. 4 og 5 i § 14 i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love sikres det, at reglerne om ansvarsbegrænsning efter sølovens kapitel 9 fortsat gælder for de tilfælde, der er omfattet af sølovens § 206, stk. 2-4. Såfremt det vælges at sætte søloven i kraft for Grønland og Færøerne, skal det også være muligt at gøre det samme, for så vidt angår reglerne i miljøskadeloven, således at sølovens regler om ansvarsbegrænsning også gælder for forpligtelser, der måtte påhvile den ansvarlige efter miljøskadeloven, og ikke kun for de forpligtelser i forhold til miljøskader og overhængende fare for miljøskader, der følger af forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love. Når der er truffet afgørelse om, at der foreligger en miljøskade og en ansvarlig herfor efter forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love, oversendes sagen jo som nævnt til videre behandling efter miljøskadeloven. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 14 i forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love.